

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Koolikorralduse õppekava

Alo Savi

Kooli õppekava üldosa kesksed tegurid Jaan Poska
Gümnaasiumi õppekava koostamise protsessi ja
õppekava põhjal

magistritöö

Läbiv pealkiri: õppekava, kooli õppekava

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Edgar Krull (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: nimi (teaduskraad)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2013

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Kooli õppekava teoreetilised ja õiguslikud alused	7
1.1. Kooli õppekava käsitlused Eestis	7
1.2. Kooli õppekava õppekavateooria kontekstis	9
1.3. Õppekavade tüübid	10
1.4. Riikliku ja kooli õppekava vahekord	11
1.4.1. Riiklik õppekava	11
1.4.2. Kooli õppekava	12
1.4.3. Riikliku ja kooli õppekava vahekord	12
1.5. Õppekava koostamise mudelid	15
1.6. Küsimused, mida arvestada enne kooli õppekava koostamist	18
2. Gümnaasiumi õppekava: protsess ja dokument	21
2.1. Töö meetodika	21
2.1.1. Juhtumi valik ja valiku põhjendus	21
2.1.2. Vaatlemine ja kaardistamine	21
2.1.3. Vaatleja roll	23
2.1.4. Gümnaasiumite õppekavade analüüsi põhjendus	24
2.1.5. Gümnaasiumite õppekavade valim	24
2.2. Andmetöötlusmeetodid	25
2.3. Eetika ja autori panus tööprotsessi	25
3. Arutelu ja tulemused	26
3.1. Kuidas toimub gümnaasiumi õppekava üldosa loomise protsess?	26
3.2. Millised on alused, millele tuginedes gümnaasiumi õppekava üldosa koostatakse?	27
3.3. Millised gümnaasiumi õppekava üldosa teemad on kooli jaoks olulisemad?	28
3.4. Millised olulised teemad ja valdkonnad jäävad gümnaasiumi õppekava üldosas katmata või on kaetud puudulikult?	29
3.5. Kuidas suhestub Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa Eestis üldlevinud kooli õppekava ülesehitusliku ja sisulise vormiga?	29
3.6. Üldisi järeldusi JPG õppekava, selle koostamise protsessi ja gümnaasiumite õppekavade analüüsi põhjal	30
3.7. Praktiline väärtus ja piirangud	31
3.8. Ettepanekud	32
Kokkuvõte	33
Summary	35
Tänuõnad	36
Autorsuse kinnitus	36
Kasutatud kirjandus	37
Lisad	43

Sissejuhatus

21. sajandil on Eesti koolisüsteemis toimumas mitmeid reforme. Kui 20. sajandi kooli iseloomustas „massivormilisus, suletus, formaalne klasside kaupa näost näkku toimuv õpetus, õppekohustus ja pikk, vaheaegadeta nii lapse – kui ka noorusaegu hõlmav hariduskäik ning haridussüsteemi hierarhilisus“ (Antikainen, Rinne, Koski, 2009, 53-66) ja mille „õppekava oli suuremalt jaolt viktoriaanlik, 19. sajandi teise poole väljendus tööstuslikust revolutsioonist (Des Dixon, 2000, 63), siis 21. sajandil on toimumas üleminek koolikorraldusele, mida juba möödunud sajandi esimesel poolel kirjeldati eesmärgina: „Sallivus, iseseisev mõtlemine ja üldistamisvõime võivad vaid areneda harjutuse läbi. See tähendab, et katsete varal peab leidma teid korraldada õppeainet nõnda, et tõusvad probleemid oleksid lahendatavad ja iseenesest juhiks uutele probleemidele, et lastele oleks antud võimalus, tutvudes elu mitmekesisusega, teha iseseisvaid otsustusi. Sellise õppekava koostamine tähendab uut järsku murrangut tavalises praksises.“ (Martinson, 1930, 226-229).

Haridusreformi käigus on koolis kujunenud olulisteks väärtusteks individuaalne lähenemine, õppivad kogukonnad, partnerlus õpetaja ja õpilase vahel. L. Vagula tõdeb oma magistriritöös, et kool on muutumas õppivaks organisatsiooniks, kus üksteisega arvestatakse ning koos õpitakse. Seetõttu on oluline ja aktuaalne mõelda ja uurida, kuidas kool jõuaks järgi ühiskonna muutustele ja kuidas koolisiselt muutustega kaasa minna nii, et hariduskvaliteet oleks võimalikult hea ning ühiskonna ootustele vastav. (Vagula, 2012, 3)

Eesti haridusmaastikul on viimastel aastatel seoses uue riikliku õppekavaga¹ päevakorral peamiselt kaks haridusega seotud küsimuste valdkonda: õpetajad (hea õpetaja, õpetajate palgad, õpetajakoolitus jne) ja hariduse korraldus koolitasandil (riikliku õppekava rakendamine, õpilasekesksus, individuaalne lähenemine, (kujundav) hindamine jne). Mõlemad eeltoodud üldharidusalaste küsimuste valdkonnad kohtuvad nende otsesel rakendustasandil koolis. Nii hea õpetaja olemus, õpetajate koormus, riikliku õppekava üldosa ja ainekavade rakendamine, õpilasekesksus kui (kujundav) hindamine leiavad oma rakendusliku väljundi kooli õppekavas.

Kooli õppekava² on koolis toimuvate õpingute alusdokument, mis mõjutab otseselt igal koolipäeval ligi 10 000 õpilase õpinguid. Kooli õppekava koostamine, selle olemus ja funktsioon on oluline küsimus ka seoses uute gümnaasiumite rajamisega

¹ Gümnaasiumi riiklik õppekava – Vabariigi Valitsuse määrus nr 2, 06.01.2011, edaspidi GRÕK

² Kooli õppekava – Nüüd ja tekstis edaspidi kasutatakse „kooli õppekava“ üldmõistena gümnaasiumi õppekava üldosa asemel.

maakonnakeskustesse, milles õppetöö alustamise eelduseks on Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §63 järgi kooli õppekava olemasolu (Põhikooli- ja gümnaasiumi..., 2010). Samuti on oluline nende gümnaasiumite puhul põhimääruses (§6) toodud peamise eesmärgi – pakkuda heatasemelist üldkeskharidust – saavutamine Gümnaasiumi riiliku õppekava alusel koostatud kooli õppekava alusel (§7) (Jõgevamaa..., 2012; Läänemaa..., 2012; Viljandi..., 2011).

Kooli õppekava koostamise problemaatikat Eestis on avatud kahes uurimuses: V. Maanso „Koolid oma õppekavast ja selle koostamisest“ (Maanso, 2004) ning P. Kõiv ja K. Lamesoo „*School-based curriculum development – document or process?*“ (Kõiv, Lamesoo, 2012). Nende uurimuste põhjal võib välja tuua mitu problemaatilist kohta kooli õppekava arendustöös ja valminud dokumendis: kuidas on kooli õppekava loomise protsess korraldatud, mille alusel seda tehakse, milline on valminud dokumendi iseloom ja mis jääb protsessist ja valminud dokumendist välja.

See töö on üks esimesi uurimusi Eestis, kus käsitletakse gümnaasiumi õppekava temaatikat. Sellest tuleneb ka töö eesmärk: analüüsida juhtumianalüüsi kasutades gümnaasiumi õppekava loomise protsessi ning selle ja valminud õppekava üldosa alusel tuua välja valminud õppekava kitsaskohad ning kontrollida nende üldist iseloomu, analüüsides teiste gümnaasiumite õppekavasid uurimistulemustest lähtuvalt.

Magistritöö käigus püütakse vastata viiele uurimisküsimusele.

1. **Kuidas toimub gümnaasiumi õppekava üldosa loomise protsess?** Uurimisküsimuse aluseks on käsitlustest tulenev seisukoht, et protsessi toimumise olemusest ja kvaliteedist sõltub selle tulemusel valminud õppekava hilisem rakendumine. (vt Salumaa, 1997; Pandey, 2007; Kelly, 2009; Gallagher, Egan, 2013). Kuna Eesti käsitlustes puudub ülevaade, kuidas taoline protsess toimub, siis on käesoleva töö eesmärgiks seda kirjeldada ja analüüsida.
2. **Millised on alused, millele tuginedes gümnaasiumi õppekava üldosa koostatakse?** Uurimisküsimuse aluseks on V. Maanso ning P. Kõivu ja K. Lamesoo artiklid, mis toovad välja, et gümnaasiumi õppekava üldosa koostamise peamiseks aluseks on riiklik õppekava, millele järgnevad oma ja teiste koolide kogemused, õpetajate pädevus jne. (Maanso, 2004, 12-13; Kõiv, Lamesoo, 2012, 112). Kuna Jaan Poska Gümnaasiumil puudub varasem õppekava, siis on huvitav jälgida, millised on õppekava üldosa koostamise alused, kui üks tavaliselt kooli õppekava koostamise aluseks olevaid materjale puudub.

3. **Millised gümnaasiumi õppekava üldosa teemad on kooli jaoks olulisemad?**

Kolmas küsimus tuleneb nii esimesest ja teisest küsimusest kui autori isiklikust kogemusest õpetajana kooli õppekavaarendustöö juures. Selle on hästi kokku võtnud C. Marsh, kes toob välja, et Kõigil õpetajatel on õpetamise osas oma väärtused ja uskumused. Peamiselt tekkivad vaidlused seisukohtade erinevuse tõttu õppesisu, õppemeetodite, korra ja käitumise ja hindamise teemadel. Seetõttu on konsensuslike aluste leidmiseks oluline kooli töötajate omavaheline avatud dialoog. (Marsh, 2009, 147)

4. **Millised olulised teemad ja valdkonnad jäävad gümnaasiumi õppekava üldosas katmata või on kaetud puudulikult?** Neljas küsimus tuleneb Glatthorni lähenemisest õppekavale (vt. pt. 1.3.), samuti GRÕKist ja V. Maanso tulemustest koolide

õppekavade koostamise analüüsil. Kuna Maanso toob välja, et koolide õppekavade struktuur ning õppe ja kasvatus põhimõtete kokkulangevus riikliku õppekavaga oli väga suur (esimeses küsimuses valdkonniti minimaalselt 67%, teises – 76% (Maanso, 2004, 14-15) ja Glatthorn toob välja olulise õppekava tüüpide paari: kirja pandud ja välja jäetud õppekava, milles rõhutab, et välja jäetud osal on sama oluline roll, nagu kirja pandud, nõutud osal. Koolil on üsna suur võimalus kujundada oma õppekava riiklikust õppekavast erinevaks. Küsimus on, kas kool kasutab seda võimalust ja kui, siis kuidas?

5. **Kuidas suhestub Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa Eestis üldlevinud kooli õppekava ülesehitusliku ja sisulise vormiga?** Viies uurimisküsimus tuleneb

eelnevatest uurimisküsimustest, sidudes nendega Jaan Poska Gümnaasiumi eripära. Eelkõige on huvitav analüüsida, kas 2011. aastal kehtestatud Gümnaasiumi riikliku õppekava alusel loodud kooliõppekavad järgivad sama tendentsi, mille tõi juba varem viidatult välja V. Maanso, ning kuidas suhestub sellega Jaan Poska Gümnaasiumi, kui täiesti uue, nõ „juurteta“ kooli õppekava? Kas koolide õppekavade üldosad vastavad struktuuriliselt ja sisuliselt Gümnaasiumi riiklikule õppekavale, nagu eelmise riikliku õppekava ja kooli õppekavade vahel? Kas Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava järgib teiste gümnaasiumite õppekavadega sarnast tendentsi või on see struktuuri ja/või sisu osas oluliselt erinev?

Käesolev magistritöö koosneb kolmest peatükist: teoreetilise tausta tutvustusest, uurimusest ja tulemustest koos aruteluga. Esimeses peatükis on on välja toodud gümnaasiumi õppekava üldosa koostamise ja/või uuendamise teoreetilised ja õiguslikud alused. Teine

peatükk jaguneb kaheks, millest esimene keskendub Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava koostamise protsessile ja teine valminud dokumendi analüüsile teiste koolide õppekavade valguses. Empiirilisele osale järgnevad kolmandas peatükis tulemused ja arutelu.

Tööl on 5 lisa.

Tööd läbivad märksõnad: õppekava ja kooli õppekava.

1. Kooli õppekava teoreetilised ja õiguslikud alused

1.1. Kooli õppekava käsitlused Eestis

Kooli õppekava on kooli kõige olulisem dokument, mille alusel toimub koolis õppekasvatustöö. Arvestades kooli õppekava olulisust, on hämmastav, kui vähe on Eestis kooli õppekava temaatikaga tegeletud. Kooli õppekava on jäänud teoreetilises ja juriidilises plaanis vaeslapse ossa ja seda juba pikemat aega. Näiteks tõi V. Kübar 1999. aastal toimunud konverentsil „Kooli õppekava – probleeme ja võimalusi“ Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi õppekavaarendustöö põhjal välja, et kooli õppekava arendustöö üheks peamiseks probleemiks on eeskujude, nõuannete, mudeli puudumine, õppekava-alase metoodilise kirjanduse puudumine, õppekava-alaste teoreetiliste teadmiste puudumine. (Kübar, 1999, 10) Sama selgub V. Maanso 2004. aasta kokkuvõttest küsitlusele kooli õppekava koostamise kohta (Maanso, 2004, 28). Sama probleem iseloomustab hästi ka tänast olukorda kooli õppekavaarenduses.

Õppekava käsitlusi on eesti keeles vähe ja nende rõhuasetus on suunitlusega eelkõige riiklikule õppekavale (Ginter, 2006; Krull, 2000; Toomela, s.a.; Tõnisson, 2008). Need käsitlused on kas osa üldisest pedagoogilisest psühholoogiast ja kasvatusteooriast (Krull) või koostatud riikliku õppekava muutusega seotud vaidlusi silmas pidades (Toomela, Tõnisson, Ginter) ega ava kooli õppekava temaatikat kuigi laialt. Väljaspool Eestit on õppekava temaatika leidnud laialdast uurimist ning on avaldatud kümneid selleletemalisi publikatsioone. Need jagunevad peamiselt kaheks: käsitlused, mis vaatlevad õppekavateooriat ja selles õppekava kasvatusteooria ja arengupsühholoogia ühe osana (sarnaselt E. Krulli käsitlusele Eestis (Krull, 2000)) (nt Pandey, 2007, 2007b, 2007c; Ballantine & Spade (Eds.), 2008), ning käsitlused, mis keskenduvad otseselt õppekava teooriale ja praktikale (nt Pratt, 1994; Ornstein & Hunkins, 1998; Schiro, 2008; Kelly, 2009). Need materjalid nii üldises kui konkreetses plaanis on õppekavaarendustöös hästi kasutatavad, kuid nende kasutamisel on kaks takistust: need on inglisekeelsed ja arusaadavalt loetavad vaid erialakeele heale valdajale ning nende olemasolu ja kättesaadavus on Eestis vähe teada. Magistritöö autor, olles olnud õppekava arendustöö juures kaheksa ja sellega otseselt tegelema kolm õppeaastat, leidis need üksnes sellele magistritööle tarbeks uurimistööd tehes.

Kooli õppekava käsitlevaid materjale on Eestis välja antud väga vähe. Möödunud sajandi lõpus on välja antud kaks kooli õppekava käsitlevat materjali. Neist esimene on Haridusministeeriumi poolt välja antud kolmest väljaandest koosnev kogumik üldpealkirjaga „Õppekava“ (Salumaa, 1997; Salumaa, 1997b; Kadakas, 1999), teine projekti „Õppekava

arendamine ja õpetaja kvalifikatsioon“ raames toimunud konverentsi K. Mägi poolt toimetatud materjalid „Kooli õppekava - probleeme ja võimalusi“. Praeguseks on need vananenud nii õppekava käsitluse, ühiskonna sotsiaalse olukorra käsitluse kui käsitletava õppekava enda poolest, pakkudes huvitava ajaloolise tausta kõrval üksnes üksikuid aspekte, millele kool saab praeguses õppekavaarendustöös toetuda.

Ka käesoleval sajandil on uuringuid ja tugimaterjalidena kasutatavaid väljaandeid kooli õppekava üldosa koostamise, rakendamise ja nendes tegevustes üles kerkivate probleemide osas avaldatud vähe. 2004. aastast pärineb V. Maanso artikkel „Koolid oma õppekavast ja selle koostamisest“, mis käsitleb eelmise õppekava³ rakendamist koolides (Maanso, 2004). P. Kõiv ja K. Lamesoo on 2012. aastal avaldanud artikli „*School-based curriculum development – document or process?*“, mis vahendab ja analüüsib Eesti direktorite ja õppealajuhatajate nägemust kooli õppekava koostamisest (Kõiv, Lamesoo, 2012). Lisaks nendele töödele võib ära mainida J. Reinsoni 2010. aastal kaitstud magistritöö „Kooliarendus Tartu Descartes'i Lütseumis aastatel 1997-2010 (portfoolio) (Reinson, 2010) ja Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt 2012. aastal läbi viidud õpetajatele ja koolijuhtidele mõeldud veebiküsitluse "Uutest riiklikest õppekavadest lähtuv kooli õppekavade arendus ja rakendamine" analüüsi (Henno, Granström, 2012). Selle, Jaan Poska Gümnaasiumi (edaspidi: JPG) õppekava arenduse protsessiga paralleelselt toimunud küsitluse tulemuste analüüs, on hea materjal antud magistritöö uurimuse tulemuste võrdlusmaterjaliks ja laiemaks üldistamiseks. Käimas on TLÜ ja TÜ uurijate poolt läbi viidav uuring, kus uuritakse õpetajate ettekujutusi ja ootusi riiklikele õppekavadele ja kooliõppekavadele, ent see uuring on alles analüüsijärgus ning selle tulemusi käesolevas töös kasutada ei saa.

Lisaks praktilistele ja teaduslikele käsitlustele, on kooli õppekava töös oluliseks allikaks ja mõjutajaks riiklik õigusruum. Üldharidusvaldkonda tervikuna reguleerib enam kui 20 kõrgema taseme õigusakti: riigikogus vastu võetud seadust, vabariigi valitsuse või ministri määrust. Kool tegutseb *Eesti Vabariigi põhiseaduse* §37 alusel: „Igaühel on õigus haridusele. Õppimine on kooliealistel lastel seadusega määratud ulatuses kohustuslik ning riigi ja kohalike omavalitsuste üldhariduskoolides õppemaksuta.“ (Eesti Vabariigi..., 1992, §37). Põhiseadusest ja *Haridusseadusest* (seadus, 1992) tulenevad *Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus* (PGS; seadus, 2010), *Gümnaasiumi riiklik õppekava* (GRÕK; määrus, 2011), *Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele* (määrus, 2001) ja *Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord* (määrus, 2010).

³ Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava – Vabariigi Valitsuse määrus nr 56, 25.01.2002, edaspidi PGRÕK

Kõige olulisemaks kooli õppekava mõjutajaks on PGS §17. *Kooli õppekava*, mis määratleb, et kool koostab riiklike õppekavade alusel oma õppekava, mis on koolis õpingute alusdokument (PGS, 2010) ja seda laiendav GRÕK §19. *Kooli õppekava koostamise alused ja ülesehitus*, mis toob välja kooli õppekava koostamise korralduse alused ja nõutavad osad (GRÕK, 2011). Gümnaasiumi õppekava riiklike õigusaktide kontekstis kujutab magistritöö autori koostatud skeem Lisas 5.

1.2. Kooli õppekava õppekavateooria kontekstis

Õppekava on mõiste, mida võib tõlgendada ja tõlgendatakse väga erinevalt. Õppekava võib tähendada konkreetset õpetajale antavat juhendit: mida, kuidas, kellele, millises mahus, millal jne õpetada. See võib olla õppeprotsessi raamistav dokument või ka laiemalt üksnes hariduspoliitiliste üldmõistete kogum. Seda täheldab nii Krull (Krull, 2009), Ginter (Ginter, 2006), kui ka näiteks *Encyclopedia of Education*, mis toob selle välja olulise probleemina, selgitades, et õppekava uurimise valdkonnas tekitab mõiste „õppekava“ vastuoluliste definitsioonide hulk segadust, kuna empiirilistes uurimustes varieeruvad „õppekava“ definitsioonid klassiruumis toimuvast ametliku hariduspoliitika täideviimise üldise eeskirjani (Guthrie, 2003). Parkay ja Hass toovad levinumatest definitsioonidest välja kuus: kursus (lad. *currere* - 'kulgema'), ainesisu, planeeritud õpikogemused, eeldatud õpiväljund (st. juhendamise tulemus), kõik õpilaste õpikogemused hariduses kokku ja kõik planeeritud ja planeerimata õpikogemused, mida õpilane saab. Samas ütlevad nad ka, et „ükski nendest pole ainuke „õige“ definitsioon. Pigem näitab see, kuidas me defineerime õppekava, meie eesmärgid ja rõhuasetusi hariduses, mille suunas me töötame.“ (Parkay, Hass, 2000, 2)

Teoreetilises baasis tuuakse klassikaliselt välja kolm suuremat õppe-kasvatustöö tunnetusteoreetilist üldorientatsiooni: traditsionalism, kontseptualism ja rekontseptualism, mis kõik on ka õppe-kasvatustöös esindatud. (Krull, 2000). Õppekava koostamise puhul on oluline lisaks tunnetusteoreetilisele üldorientatsioonile (mille kasutamine on samas üsnagi ambivalentne) jagunevad õppekavad vastavalt nende kesksele rõhuasetusele teatud tüüpideks. Õppekava tüübid paigutuvad teljele, mille ühes äärmuses on absoluutne õpilasekesksus, teises absoluutne ainekesksus. Liikudes ainekeskselt õpilasekeskse suunas tuuakse traditsiooniliselt välja järgmised õppekava tüübid: ainekeskne, kompleks-, probleemikeskne ja aktiivsusõppekava. (Krull, 2000) M. S. Schiro toob oma õppekavateoorias välja neli suuremat õppekavaideoloogiat: sotsiaalse tõhususe, akadeemilis-teadusliku, õppijakeskse ja sotsiaalse rekonstruktsiooni ideoloogia. (Schiro, 2008, 4)

Nagu toob välja Ginter Päivi Atjoni Tartu Ülikoolis esitatud loengumaterjali põhjal, siis on „õppekavale omistatud erinevaid funktsioone: ühiskonna arengu tagamine, eesmärkide täpsustamine, haridussüsteemi planeerimise abinõu, õppematerjalide koostamise juhis, õpetajate töö planeerimise juhis, õppe tulemuste hindamise baas jms. Selline käsitlus iseloomustab õppekavakeskset haridussüsteemi. Õppekava võib käsitleda kui õppimise eesmärgistajat, traditsioonilise teadmise koondit, mõtlemisviisi väljendajat, ühiskonna ja õpilaste kogemust, plaani, õppimise tulemuste kirjeldust või terviku (ainete seostamine, meetodite seostamine) kirjeldust (Atjonen 2000: 4, 6, viidatud Ginter, 2006). On üritatud välja pakkuda ka laiahaardelist õppekava definitsiooni, nt „õppekava on kõik kogemused, mida iga õpilane saab laiemat eesmärki ja sellega seotud konkreetseid eesmärke taotlevas haridusprogrammis, mis on planeeritud teooria ja uuringute või praeguse ja olnud professionaalse praktika raamistuses.“ (Parkay, Hass, 2000, 3), ent üldlevinuks ja kehtivaks pole neist ükski saanud.

Õppekava teooriate ja ideoloogiate maastikul valitseb paljusis, mida on hea tunda ja töö aluseks võtta. Samas on teooria üksnes taust, mis kipub muude mõjurite kõrval varju jääma ning raske on üht või teist teooriat või ideoloogiat nii riigi kui kooli tasandil ühtseks aluseks võtta.

1.3. Õppekavade tüübid

Õppekavade tüpoloogia on vähemalt sama mitmekesine, kui on õppekava definitsioonide, teooriate ja ideoloogiate maailm. Näiteks on välja toodud ainekeskne (juhendamaterjali õppekava, *lehrplan*), kompleks-, probleemikeskne ja aktiivsusõppekava, vastavalt sellele, mis õppekava keskseks teguriks on, mille ümber õppekava ehitatakse (Krull, 2000). Mõistetena on levinud ka tuumõppekava ja variõppekava (Läänemets, 1999, lk 8) Õppekava tüpoloogias esineb veel hariduslik (*educational*) õppekava, täielik õppekava ning kahe vastanduva õppekavaga seotud mõistete paarina – planeeritud ja saavutatud õppekava ja formaalne ning informaalne õppekava. (Kelly, 2009, 7-13).

Käesoleva magistritöö autor eelistab A. Glatthorn artiklis „*Curriculum Alignment Revisited*“ välja toodud õppekavatüpoloogia kaheksast jaotust:

- varjatud
- soovitav,
- testitud,
- välja jäetud (ehk null-),
- kirja pandud,
- õpetatud
- toetatud,
- õpitud õppekava.

(Glatthorn, 2008, 29-30)

Varjatud õppekava on see, mida õpilased õpivad koolis seda taipamata. Välja jäetud ehk nullõppekava on need teemad, mida aines ei käsitleta, oskused, mida ei õpetata jne. Soovitav õppekava on see, mida soovitavad aineeksperdid. Kirja pandud õppekava on see, mis on ametlikes dokumentides sätestatud, nt Eestis nii riiklik õppekava kui kooli õppekava. Toetatud õppekava on see, millele on olemas õppevahendite ja metoodiline tugi. Testitud õppekava on aineõpetus, millele korraldatakse standardiseeritud teste ja mis seetõttu muutub testideks drillimiseks. Õpetatud (ka plaanitud) õppekava on see, mida õpetaja klassiruumis õpilastele edasi annab ja õpitud (ka saavutatud või omandatud) õppekava on see, mis lõpuks õpilasteni jõuab.

Selleks, et koostada nii hea riiklik kui ka hea kooli õppekava, tuleb arvesse võtta kõiki neid õppekava tüüpe, kuna igäüks neist mõjutab olulisel määral kõige olulisemat – õpitud õppekava ehk seda, mida õpilane reaalselt koolis omandab. Eriti arvestades seda, et formaalsel, kirja pandud õppekaval on heal juhul mõõdukas mõju õpetatavale õppekavale. (vt Glatthorn, 2008, 30; Westbury, 2008, 46) „Kogenud õpetajad heidavad pilgu õppekava juhendmaterjalidele ja panevad selle siis kõrvale, kaaludes pigem teistsuguseid faktoreid otsustamaks seda, mida õpetada. Nad kipuvad juhinduma õpilaste huvidest, oma hinnangust sellele, mis on huvitavam ja töötab paremini, üleriigiliste tasemetööde ja eksamite küsimustest jne.“ (Glatthorn, 2008, 30). Glatthorn toob olulise seigana välja suure lõhe õpetatava ja õpitud õppekava vahel. Lõhe nende kahe vahel on tema hinnangul (USA näite põhjal) umbes 50%, st õpetaja õpetatavast materjalist omandavad õpilased umbes poole. Ta toob ka välja, et radikaalsemal juhul võivad õpilased õppida vaid 10% õpetatavast õppekavast. (Glatthorn, 2008, p 31-33). Seega tuleb suhtuda kriitiliselt ja erilise hoolega kirjutatud õppekava ja õpitud õppekava vahekorda ning kooli õppekavaarenduses seda aspekti silmas pidada, eriti kui arvestada, et õpilaseni tuleb vahendada riigi tasandil kirja pandud õppesisu.

1.4. Riikliku ja kooli õppekava vahekord

1.4.1. Riiklik õppekava.

Eestis kehtib riiklik raamõppekava. Juriidiliselt lähenedes: Eestis on PGS §15 lõike 2 alusel vastu võetud Gümnaasiumi riiklik õppekava, mis kehtestab üldkeskhariduse standardi, millele peab vastama haridus mistahes üldkeskharidust andavas gümnaasiumis Eestis. Riiklikku õppekava on võimalik tüpologiseerida. Seda on tehtud ka näiteks Krulli ja Mikseri

artiklis *Reflection of cross-curricular ideas in the Estonian curricula of general education: an historical study*, kus on 1921-2002 Eestis vastu võetud riiklike õppekavade puhul leitud, et varasemad õppekavad on tüübilt juhendmaterjali õppekavad, siis viimased (1992-2002) on raamõppekavad. (Krull & Mikser, 2010). Samas on riikliku õppekava puhul õppekava teooria teisejärguline, oluline on eelkõige hariduse standard ning riikliku õppekavaga Eesti koolidele rakenduv üldhariduse standard. Traditsiooniliselt koosneb õppekava sissejuhatavast hariduse ideoloogiat selgitavast üldosast ja ainekavadest (vt Läänemets, 1999, 7)

1.4.2. Kooli õppekava.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS, §17) ning Gümnaasiumi riikliku õppekava (GRÕK, §19) alusel koostab kool oma õppekava, mis mõlema dokumendi kohaselt on õpingute alusdokument koolis. Kuna kooli õppekava koostab kool ise, siis on selles osas koolil väga suur otsustamisvabadus. Sama toob välja ka Haridus- ja teadusministeeriumi ja Tartu Ülikooli poolt läbi viidud koolide tulemuslikkuse uuring: „Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) poolt 29 OECD liikmes- ja kandidaatriikides (sh Eesti) lävi viidud uuring (2008) näitas, et Eesti üldhariduskoolides on suhteliselt suured otsustusvolitused kooli õppekava, inimressursside juhtimise, arengukavade ja eelarvestamise osas.“ (Türk et al., 2011, 17). Samas märgitakse ka oluline seos riikliku õppekava raamistuse ja kooli õppekava vabaduse suhtelisuse vahel: kool võib teha õppekava vabalt valitud teoreetilistel, praktilistel ja paljuski ka õiguslikel alustel, kuni see mahub riikliku õppekavaga sätestatud raamidesse ja vastab haridusstandardile. Olulisena tuuakse eelpool mainitud koolide tulemuslikkuse uuringus välja, et kooli vabadus oma õppekava loomisel on avalikus sektoris toimunud muutuste mõjul pigem suurenenud (Türk et al., 2011). Kui on valida õppekava kehtestamise tasandi vahel, siis White esitab seisukoha, et väikestes riikides, nagu on Inglismaa, mis toimivad pigem riigi kui kohalikul tasandil, on otstarbekas riiklik õppekava. Suurtes riikides nagu USA ja Kanada on otstarbekas osariikide erinevuse tõttu anda neile õppekava loomisel suurem otsustusõigus. (White, 2004, 21)

1.4.3. Riikliku ja kooli õppekava vahekord.

Mis on kooli õppekava roll riikliku õppekava suhtes? Mis on riikliku õppekava roll kooli õppekava suhtes? Gümnaasiumi riikliku õppekava ja kooli õppekava omavahelist suhet võib käsitleda mitmeti: ühe (autori hinnangul üsna levinud) äärmuse järgi, mida oma uurimuses toodud tulemuste kaudu kinnitab ka V. Maanso (Maanso, 2004), on GRÕK ülemdokument, mille nõuded tuleb kopeerida kooli õppekavasse ning neid üksnes detailide täpsustada. See

viib (on viinud) probleemini, mida P. Bolotin Joseph kirjeldab: „Kahjuks võib õppekava selline iseloomustus (õppekava on eesmärkidele-orienteeritud, põlustatud ja ette antud) panna õpetajaid mõtlema endast, kui tehnikutest, kelle maailma kuuluvad vaid töökavad, õppekava juhendid, õpiväljundid ja testid, kuid millest jääb välja nende oma loovus ja õpilaste huvi õppekava arendamise ja jõustamise suhtes. Samuti, kui õpetaja keskendub õppekava üksikutele osadele ega näe laiemat pilti, võivad nad end vaadata kui haridussüsteemile alluvaid töölisi mitte kui otsustusvõimelisi (*empowered*) professionaale.“ (Bolotin Joseph, 2011, p 3)

Teise äärmuse järgi võib aga täheldada, et GRÕK ei kirjuta praktiliselt midagi ette, eriti võttes arvesse GRÕK §11 lg 10 „*Lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamiseks, kutsealase eelkoolituse või kutseõppe läbiviimiseks ja piirkondliku eripära või kooli omapära arvestamiseks võib siduda õppeaine kursusi omavahel (sealhulgas kohustuslikke ja valikkursusi); samuti võib kooli hoolekogu nõusolekul muuta riikliku õppekava kohustuslike õppeainete ja läbivate teemade nimistut ning muuta tunnijaotusplaani. Mõlemal juhul tuleb tagada riikliku õppekava õpitulemuste saavutamine. Kooli õppekavas kirjeldatakse seoseid riikliku õppekava nõuetega.*“ (GRÕK, 2011, §11), mis vähedab piiranguid veelgi ning võimaldab (hoolekogu nõusolekul) kooli õpet korraldada kooli jaoks sobival viisil. Selle äärmuse pehmev vaade näeb kooli õppekava ja riikliku õppekava vahetõrget: „riiklik õppekava on raamõppekava, mis toimiva sisu ja vormi omandab kooli õppekavas.“ (Salumaa, 1997, 3).

Kolmanda võimaliku lähenemise pakub T. Salumaa: „Kooli õppekava on tegevusplaan riikliku õppekava eesmärkide saavutamiseks. See kirjeldab kõike koolis toimuvat. Kooli õppekavas tuleb arvestada kõiki selle valdkondi ning kujundada neid kooskõlas ühiste väärtustega, mille olemasolu (nt avaldatuna arengukavas või tulevikunägemuses) loob süsteemsema ja mõtestatuma tegutsemise eeldused.“ (Salumaa, 1997b, 3). Selle seisukohaga esitab T. Salumaa seisukoha, et riikliku ja kooli õppekava puhul ei ole tegemist sama tüüpi dokumentidega, vaid riiklik õppekava on üldharidussüsteemi eesmärkide saavutamise strateegiline plaan, kooli õppekava aga selle plaani elluviimise tegevuskava.

Õigusaktides, mis puudutavad kooli elu määratletakse kes ja kui palju tohivad koolis töötada ja mida seal teha, milline peab olema õppekeskkond ja kui kaua saab koolis käia. Sätetatakse, kuidas õiguslikult tuleb mõista, mis on kool, kes on õpetaja ja õpilane, mis on õppimine ja mida tuleb õppida. Õigusnormid mõjutavad kooli, aga mitte oluliselt rohkem, kui misiganes teist eluvaldkonda, peamine küsimus on selles, kuidas kooli direktor, juhtkond,

õpetaja õigusaktidesse ja nende mõjusse suhtub. Õigusakt võib olla kooli õppekava ja üldist arendustööd piirav, ent võib olla ka toetav ja suunav võimaldades läheneda kooli töösse loovalt. Kooli õppekava loomise protsessi juures on väga oluline, milline suhtumine omaks võetakse. Sellest oleneb üsna suurel määral nii valmiva õppekava kui kooli üldise olemuse kvaliteet.

Kindlasti ei nähta kooli õppekava lihtsalt riikliku õppekava kohaliku tasandi täiendina. „Ei ole mõeldav näha kooli õppekava dokumendina, mis valmides kinnitatakse kõikvõimalikes instantsides ning on seejärel tegevuse alus järgneva kümne või enamgi aasta jooksul. Kooli õppekava on „elav“ dokument selleks, et enda tegevust konkreetsel ajal teistele mõistetavaks teha.“ (Salumaa, 1997, 36) Sarnasele tõdemusele jõuab M. Kadakas, kui väidab, et „Kooli õppekava koostamise nõue lähtub maailma koolipraktikas kinnitust ja tunnustust leidnud arusaamast, et kool ja õppimine on tulemuslikumad siis, kui õppekava koostavad selle elluvijad ise, pidades silmas riikliku õppekava nõudeid, õpilaste ja lastevanemate huve ning soove, õpilaste võimeid, kooli eripära ja koolipiirkonna haridusvajadusi.“ (Kadakas, 1999, 4)

Maailma mastaabis käib äge diskussioon selle üle, kas riiklikud raamõppekavad on õigustatud või mitte. Ainult kooli tasandi õppekava koostamise apologeedid toovad välja riikliku õppekava olemuse kohmakuse ja mõjutatavuse. „Seda kasutavad ära surve- ja huvigrupid, kes täidavad niigi pingelise õppekava lisakursustega, samuti puudub seadusloojatel professionaalsus, millega hinnata ühe või teise õppeaine ja/või kursuse vajalikkust, mis toob kaasa teadmatu otsustamise. Seega leiab Pandey, et seadusloojad peaksid kasutama oma õigust õppekava ette kirjutada ettevaatlikult või üldse mitte. (Pandey, 2007, 21-23, Kelly 2009)

Inglismaa näitel räägivad C. Gallagher ja D. Egan, kes toovad välja, et üha rangemalt ette kirjutatud riiklik õppekava on viinud õpetaja professionaalsuse taandumisele ning raskendanud õpetaja tööd, samas kui õpetaja osalemine õppekava loomisel ja õppekava koostamine võimalikult väheste riiklike piirangutega, toob õpetamise dünaamika ja efektiivsuse klassiruumi tagasi. (Gallagher, Egan, 2013, 77-82).

Riikliku õppekava õigustajana leiab J. White, et riiklik raamõppekava on vajalik, kuna õpetajatel on olemas küll professionaalsus otsustada konkreetsele õpilasele või õpilaste grupile sobiva õppesisu ja õppemeetodite osas, puudub neil samasugune ekspertiis makrotasandil. (White, 2004, 20-21)

Kuldse keskteena kahe seisukoha vahel on OSCD uurimuses „Kuidas maailma tulemuslikumad haridussüsteemid on jõudnud tippu“ välja toodud Soome näide: „Asjaolu, et riiklikud õppekavad kirjeldavad pigem üldisi eesmärke kui nende saavutamise viise, tähendab seda, et õpetajad teevad koostööd õppekava arendamiseks ja konkreetsele koolile sobivate õpetamisstrateegiatega väljatöötamiseks. Parimate õpetamismeetodite võimalikult laiaks levitamiseks kutsutakse ühe ja sama linnavalitsuse alla kuuluvaid kooli üles koostööd tegema ning materjale omavahel jagama.“ (Barber, Mourshed, McKinsey & Co, 2007, 45)

1.5. Õppekava koostamise mudelid

Iga õppekava koostaja või koostamise eestvedaja peab oma tööd alustama plaanist. On olemas väga erinevaid õppekava koostamise mudeleid, millest esimene ja tänapäevani tuntuim on R. W. Tyleri 1949. aasta klassikaline mudel:

2. Milliste hariduslike eesmärkide poole peaks kool püüdlema?
3. Milliseid õpikogemusi on võimalik pakkuda nende eesmärkide saavutamiseks?
4. Kuidas on need õpikogemused võimalik efektiivelt organiseerida?
5. Kuidas me saame kindlaks määrata, kas seatud eesmärgid saavutati?

(Tyler, 1949, 1)

Selle maailmakuulsa mudeli tugevustena tuuakse välja üldist rakendatavust, välja pakutud protseduuride kasutamise lihtsust ja nende loogilisust ja mõistlikkust. Nõrkutseks loetakse juhtnööride puudumist, miks eelistada ühtesid õpikogemusi teistele, samuti eluvõõrsust reaalse klassisituatsiooni suhtes: õpetajad ei kasuta tavaliselt selgelt planeeritud samme eemärgini jõudmiseks, samuti ignoreerib Tyler varjatud õppekava. (Marsh, 2009, 30).

Teise mudeli pakub M. Pandey, kes toob välja õppekava planeerimisel viis olulist etappi, rõhutades, et tegemist pole lineaarse järgnevuse vaid paljuski samaaegsete etappidega:

1. Kooli funktsioonide selgitamine või defineerimine (kooli eesmärkide selgitamine);
2. Kogu Kooli hõlmava Programmi arendamine (kus on arvestatud kõike, mis koolis toimub: õppimine, õpilastegevused, suhted kogukonnaga, töökogemused, kooli peod, nõustamine);
3. Välja tuua Kogu Kooli Programmi Ainekavad ja eraldi Teised Valdkonnad (kooli tegevusi toetavate dokumentide pidev ajakohastamine ja õppekavaga vastavusse viimine);
4. Aineõpetaja toetamine sobival moel (ainekavade ja valdkonnaraamatute abil);
5. Õpetamine ja õppimine (kus peab olema välja toodud „mida õpetada?“ kõrval ka „kuidas õpetada?“).

(Pandey, 2007, 4-6)

Sealjuures tuleb õppekava planeerimise juures arvestada ka „planeerimisel leitud vajadustega ja administratiivsete võimalustega neid vajadusi rahuldada“ (Pandey, 2007c, 80-81), mis tähendab õppekava arendustöös olulist kooli (ja kooli pidaja) rolli õppekava arenduses määratletavate kooli keskkonda puudutavate vajaduste rahuldamise osas.

A. C. Ornstein ja F. P. Hunkins toovad oma raamatus „Curriculum: Foundations, Principles, and Issues“ välja õppekava koostamise sammud, mis on nende väitel ühised nii tehnilis-teaduslikule kui ülalt-alla lähenemisele õppekava arenduses. Sammud on järgmised:

- ülevaate saamine olukorrast (*surveying the scene*)
- vajaduste hindamine (*assessing the needs*)
- probleemide välja selgitamine ja määratlemine (*identifying and defining problems*)
- oluliste sihtide ja eesmärkide välja selgitamine (*recalling accepted aims and goals*)
- ettepanekute arutamine ja hindamine (*marking proposals and evaluating them*)
- kavandi ettevalmistamine (*preparing designs*)
- tööjõu organiseerimine (*organizing the work force*)
- planeerimisprotsessi superviseerimine (*supervising the planning process*)
- õppekava kasutusele võtmine (*utilizing the products of planning*)
- hindamise kohaldamine õppekavale (*applying evaluation means*)

(Ornstein, Hunkins, 1998, 200)

G. Heathcote, R. Kempa ja I. Roberts toovad välja vastanduvad õppekava mudelid. Nende artikli *Curriculum Styles and Strategies* kirjeldavad nad kahte peamist viisi, kuidas õppekava koostajad õppekava eesmärke saavad püstitada. „Esimene neist keskendub õpilase õpitemuse võimalikult detailsele kirjeldamisele ja välja töötamisele (mis pannakse enamasti kirja biheivioristlikes väljendites). Teine viis keskendub õpetaja meetodilise lähenemise ja õpetaja poolt loodud õpitingimuste välja töötamisele ja viimistlemisele (vt tabel 1). Reeglina pole kasutusel ainult üks neist vormidest, vaid kasutatakse mõlemat, kuid enamasti võib selgelt näha, kumma kasutamisele õppekava enam kaldub. Lühidalt võib öelda, et esimene neist on eesmärgipõhine ja teine protsessipõhine õppekava.“ (Heathcote, Kempa & Roberts, 1991, 50)

Glatthorn soovib õppekava arenduse protsessis võtta omavahel korruga vaatluse alla õppekavatüüpide paarid: varjatud ja õpetatud õppekava (vt lk 11), kirja pandud ja soovitatava õppekava, välja jäetud ja kirja pandud õppekava, toetatud ja kirja pandud õppekava ning testitud ja õpetatud õppekava. (Glatthorn, 2008, 30-32) Nende võrdlemine ja omavahel koherentsi seadmine viib parema õpetatud õppekavani.

Tabel 1. Levinumate õppekavatüüpide võrdlus (Heathcote et al, 1991, 50-52)

Eesmärgipõhine õppekava	Protsessipõhine õppekava
Õppekava on üles ehitatud eesmärgipõhiselt – iga õpikogemus ja –tegevus peavad õpilast viima õppekavas seatud eesmärgi poole.	Õppekava on üles ehitatud õpetaja tegevustele, õpetaja rollile ja loodavale õpikeskkonnale keskendudes. Seisukoht on, et kindel õpetaja tegevus teatavas õpikeskkonnas viib õppekava laiemate eesmärkide saavutamiseni.
Õpetaja tegevused pole kesksel kohal ning põhiseisukohaks on, et õpieesmärgid on võimalikud saavutada mitmel viisil, erinevate tegevuste kaudu.	Kuna iga õpilane võib saada unikaalse õpikogemuse, siis selgeid õpieesmärgi tavaliselt välja ei tooda. Õpitulemused avalduvad õpetaja õigete tegevuste järel nõ iseenesest.
Tavaliselt seostub ainekeskse lähenemisega, eriti laialdaselt on levinud ainetes, mille ülesehitus on hierarhiline ja intradistsiplinaarne, nt matemaatika, akadeemiline teadus, kaasaegsed keeled.	Tavaliselt seostub sotsiaalsete ja eluliste oskuste õpetamisega. Enamasti kasutusel humanitaarainetes, mis on interdistsiplinaarsed.

Ükski eespool välja toodud mudel pole absoluutne ega ideaalne õppekava planeerimiseks. Kõigil mudelitel on oma tugevad ja nõrgad küljed ning instrument, mis töötab hästi ühtedes tingimustes, ei pruugi seda teha teistes. Nõnda tuleb enne rakendamist õppekava planeerimisel võimalikud mudelid üle vaadata ja üht või teist mudelit oma õppekava koostamise protsessi jaoks kohandada. Magistr töö autor pakub siinkohal välja lihtsa Eesti kooli õppekava koostamise protsessi mudeli (tabel 2), mida saab rakendada õppekava koostamise mudeliga paralleelselt.

Tabel 2: Õppekava koostamise protsessid.

Koostamise protsess	Kooskõlastamise protsess	Kinnitatud õppekava	Õppekava rakendamise protsess	Õppekava hindamise protsess	Õppekava uuendamise protsess
Direktor algatab ja vastutab demokraatlikkuse eest	Õppenõukogu arvamus	Valmis terviktekst: üldosa	Õppe- ja kasvatustöö üldiste eesmärkide rakendamine	Sisehindamine	Õppekava ajakohasuse jälgimine
Õppekava põhja koostamine	Õpilasesinduse arvamus	Valmis terviktekst: ainekavad	Tunnijaotusplaani rakendamine õppetöö planeerimises	Välis hindamine	Õppekava rakendusprotsessi jälgimine ja korrigeerimine
Huvigruppide kaasamine	Hoolekogu arvamus		Ainekavade rakendamine		Õppekava uuendamine vastavalt õppekava koostamise protsessile
	Direktor kehtestab		Õpilaste nõustamise, HEV-õpilastega töö ja karjäär töö rakendamine		

1.6. Küsimused, mida arvestada enne kooli õppekava koostamist

On mitmeid põhimõttelisi küsimusi, millele tuleb hakata vastust otsima veel enne õppekavaarendusprotsessi algust. Väga hästi on dilemmad, mis õppekava protsessi eestvedaja ees seisavad toonud Kirst'i ja Bird'i alusel oma artiklis *Why Do States Make Curricula, and How?* välja I. Westbury, mis refereerituna Eesti kooli tingimustele kohaldatult oleksid järgmised:

- Kes peavad olema kaasatud? Kui iga asjast huvitatud grupp kaasata, on tulemuseni jõudmine koormav ja aeganõudev;
- Kui iga huvigrupi erisooovid (nt bioloogia lisakursus) lükata tagasi, kritiseeritakse protsessi selle eest, et see pole kaasav ja selle eest, et otsused tehakse ära „kõrgemal pool“. Kui neid kaasata ja vastu tulla, takerdub kogu protsess aeganõudvatesse huvigruppide vaidlustesse;
- Kui õppekava on liiga üldine, kritiseeritakse seda, kuna see ei paku õpetajale piisavalt tuge ega juhtnööre, kui see on detailne igas aspektis, kritiseeritakse seda pikkuse ja keerulisuse tõttu ning liigse kontrolli üle õpetaja tööle;
- Kui õppekava on vastuvõetav enamusele aineõpetajatest, tabab seda reformimeelsemate äärmuslikumalt mõtlejate kriitika liigse alalhoidlikkuse pärast;
- Õpetajate soovide rahuldamine kursuste hulga osas, viib kursuste arvu kasvule, mis on koormav kogu koolile;
- Kui keskenduda ainekavadele, on kriitikaks läbivate teemade ja lõimingu puudumine, kui keskenduda läbivatele teemadele ja lõimingule, on kriitikaks aineoloogikast loobumine.

(Westbury, 2008, 59-60)

Dilemmasid on veelgi. Üks olulisemaid kooli ülesandeid on olnud sotsialiseerimine ja kultuuri edasikandmine (vt Antikainen jt, 2009, 134-137) aastasadade jooksul kogunenud ja süstematiseeritud teadmiste edasi andmine järgmisele põlvkonnale (vt Schiro, 2008, 4). Samas on tarvis pöörduda ka tulevikku. Praegu on hariduse ja õppekavade kriitika just hariduses valitseva minevikku vaatamise ja *status quo* vastu: „Praegune haridus on tulevikus peaaegu kasutu, kui see ei valmista õppijaid hakkama saama uute probleemidega, mida keegi siiani kohanud ei ole. Kõik haridusega seotud inimesed peavad õppekava planeerima tulevikust lähtudes. Liiga sageli näeme „head õppekava“ kui tänase peegeldust, millest on probleemid välja jäetud.“ (Hass, 2000, 301). Probleem ei ole uus: „Ameerikas ja Lääne-Euroopas on koolielu majandusliku ja poliitilise elu arengust tunduvalt maha jäänud. Tahajäämine ulatub

isegi kahe-kolme generatsioonini. Meil on ees raske ülesanne – ohjeldada kiiresti muutuvat tsivilisatsiooni ja ehitada tema väärtustest ning nõudeist õppekava.“ (Martinson, 1930, 226) Kooli õppekava planeerimise asudes on tarvis lahendada küsimus, kas õppekava lähtub minevikust, olevikust või otsib tulevikku.

Gümnaasiumi riiklik õppekava sätestab kooli õppekava nõutavad osad. Samas ei piira õigusaktid kooli õppekava sisu ning seisukohal, et kool peab oma õppekava üldosa kirjutama oma vajadustest lähtuvalt on ka Haridus- ja teadusministeeriumi seisukoht (*Kooli õppekava...(s.a.)*) Eestis on lisaks õigusaktides sätestatud soovitatud kooli õppekavas veel eraldi välja tuua ja käsitleda näiteks klassijuhataja tööd (Liiva, 1999, 12; Retsja 1999, 18), klassivälisest tegevusest ja kooli raamatukogu (Retsja, 1999, 18). Üks oluline küsimus, mis õppekava arendustöö eestvedaja ees seisab, on kas ja kui, siis mida lisada kooli õppekavale lisaks riiklikus õppekavas ette nähtule.

Oluline õppetöö planeerimise küsimus õppekavas on kas minna laiuti või sügavuti. Riikliku õppekava loogika on minna laiuti: iga õppekava kursus on tervik, mis nõuab väga mitmeid erinevaid õpitulemusi ning ainevaldkonna lisakursused pole mitte seniseid teadmisi laiendavad, vaid pakuvad peamiselt sama aine teisi küsimusi. Pealiskaudsus on probleem, mida tuleks õppekavas eraldi käsitleda. Probleemile (ehkki palju laiemalt ja ühiskonnakriitilisemalt) viitab ka I. Illich: „Kool on ebaefektiivne oskuse õpetamisel eelkõige selle tõttu, et peab lähtuma ainekavadest ja ühe oskuse õpetamisele on kaasa pandud hulk ebavajalikku lisataaka“ (Illich, 2008, 532) Sama toob välja ka Newmann, kes soovib selles osas kooli tasandil minna üle materjali katmiselt selle käsitlemisele sügavuti, kasutades nii juhtkonnapoolset õppekava koostamise rolli kui õpetajate omavahelist diskussiooni olulise ainese üle oma ainevaldkondades. (Newmann, 2000, 433-438) Eesti puhul, kus räägitakse pidevalt ainekavade ülepaisutatuse üle, võiks see tähendada õppesuunas ainele enamate kursuse andmise puhul mitte anda valikkursusi, vaid laiendada põhikursuste materjal enamate kursuste peale, mis võimaldab nii õpetajatel kui õpilastel paremini ainesse süveneda.

Kui õppekava arendustöö eestvedaja(d) on eelmistele küsimustele vastuse leidnud, jääb tal (neil) otsustada kuidas ja kellega õppekava koostada? Näiteks toob V. Kübar välja, et „edasiliikumiseks õppekava arendustöös oli valida kolme strateegia vahel:

- põhitöö teeb ära direktsioon, kes suunab muutusi nn ülalt alla,
- moodustada töögrupp, kes teeb ära kogu põhitöö ja tutvustab kolleegidele tulemusi,
- kaasata õppekavatoost võimalikult palju õpetajaid õppepäevade, seminaride, ainekomisjonide, töörühmade jms tegevuse kaudu.“

(Kübar, 1999, 10)

Tänapäeval ei ole kaasamisele erilist alternatiivi ja ehkki õppekava koostamise eest vastutajal (-tel) võib tekkida soov (eriti, kui nad näevad kooli õppekavas vaid riikliku õppekava poolt nõutud kohustuslikku dokumenti) see ise valmis kirjutada, pole see parim lahendus. Ulatuslikku huvigruppide kaasamist toetavad nii juhtimisteooriad, õppekava mudelid kui õppekava koostamise praktikud (sh. Kübar, 1999, 10; Pandey, 2007, 7). Hassi järgi peavad õppekava planeerimises osalema erinevad huvigrupid, kes suudavad õppekavasse panustada neile omastel erinevatel viisidel. „Kes peaks osalema õppekava planeerimises? Igaüks, kes on huvitatud tulevikust, igaüks, kellele läheb korda täna meie klassiruumis viibijate tuleviku liidrete hariduse kvaliteet“ (Hass, 2000, 302-304). Kaasamisele suunavad ka PGS ja GRÕK. PGS §6 tuuakse välja, et kooli õppekava kujundamisel arvestatakse õpilaste vajadusi ja huve ning §17, et enne õppekava kehtestamist avaldavad selle kohta arvamust olulisemad osapooled – õppenõukogu (õpetajad), õpilasesindus (õpilased) ja hoolekogu (kogukond) (PGS, 2010, §6 ja §17).

2. Gümnaasiumi õppekava: protsess ja dokument

2.1. Töö metoodika

Gümnaasiumi õppekava üldosa koostamise protsessi ja selle tulemuse uurimisel on tegemist juhtumiuuringuga, mille eesmärk oli vaadelda ja kaardistada Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa (Lisa 3) koostamise protsessi ja seda teoreetilise materjali põhjal analüüsida. Samuti näidata protsessi mõjude avaldumist valminud õppekava üldosas kui dokumendis ning analüüsida, kas sarnased tendentsid ilmnevad ka võrreldavates koolide õppekavade üldosades. Käesoleva magistritöö autor püüab selle töö raamides vastata küsimustele, kuidas kujuneb ühe kooli õppekava ja millised olulised raskuspunktid protsessi käigus tekkivad. Samuti on oluline küsimus kuidas need raskuspunktid kooli õppekava üldosas avalduvad või ei avaldu.

2.1.1. Juhtumi valik ja valiku põhjendus

Juhtumiks on valitud Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa ja selle koostamise protsess. Juhtumi valikul on põhjendusteks juhtumi unikaalsus ja teisalt selle analüüsi tulemuste praktiline kasutatavus. Jaan Poska Gümnaasiumi teeb valikul unikaalseks see, et tegemist oli täiesti uue kooliga. Kool on 2011. aastal tööd alustanud nõ. „puhas“ gümnaasium, kus toimub õppe ainult gümnaasiumiklassides. Uue koolina puudus Jaan Poska Gümnaasiumil nii kollektiivne kogemus õppekava koostamise osas kui ka varasem kollektiivselt koostatud ja heaks kiidetud õppekava tekst. Seega algas Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava koostamine olukorras, mis oli tol hetkel Eesti tingimustes unikaalne. Juhtumi analüüsi tulemuse praktiline kasutatavus tuleneb muutustest hariduspoliitikas, kus on riiklikul tasandil nii õigusruumiliselt (PGS, GRÕK) kui praktiliselt võetud suund uute, ainult gümnaasiumi astmel õpet pakkuvate koolide loomiseks. Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa ja selle koostamise protsessi tulemusi on võimalik kasutada uute gümnaasiumite, sh maakonnakesksete riigigümnaasiumite nagu Viljandi Gümnaasium, Jõgevamaa Gümnaasium, Läänemaa Ühisgümnaasium jne analoogse protsessi läbiviimisel.

2.1.2. Vaatlemine ja kaardistamine

Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa koostamise protsessi uurimine toimus pooleteist aasta vältel 2011. aasta augustist kuni 2013. aasta jaanuarini, st protsessi algusest kuni selle esimese suurema vahepeatuseni, mil õppekava üldosa õppenõukogus kinnitati. Uuriija osales vaatlusprotsessis aktiivse osaleja ja ühena protsessi suunajatest. Jaan Poska

Gümnaasiumi õppekava koostamise protsess toimus direktori juhtimisel, kes seadis eesmärgiks laialdase kaasamise õppekava protsessi. Protsessi juhiks on direktor seda juba tulenevalt GRÕK-ist (GRÕK, 2011, §19 lg 3). Protsessi korraldaja oli õppealajuhataja (uurija), kelle ülesandeks sai ette valmistada protsessi jaoks olulised materjalid, mille põhjal edasised otsused teha. Kokku toimus selle protsessi vältel 14 protokollitud õppekava arenduskoosolekut (Lisad 1.1-1.14.), kaks õppekava arenduspäeva, kuhu kaastati õpetajad, üks õpilasesinduse koosolek, kus käsitleti õppekava, kolm hoolekogu koosolekut, kus arutati hindamisjuhendit ja õppekava. Lisaks nendele toimus kümneid erinevaid mitteametlikke vestlusi õppekava teemadel erinevate osapoolte vahel. Õppekava arenduses toimus paralleelselt kaks suunda – pikemaajalisem õppekava koostamise suund ja 2011. aasta sügisel toimunud hindamispehõhimõtete välja tõõtamise suund, mis kulmineerus hindamisjuhendi kinnitamisega õppenõukogus nr.1 (05.01.2012). Hindamisjuhendi kujunemise protsessi olulisemad vaheetapid on toodud Lisas 4.

Juhtumianalüüsi vaatlussituatsioonideks on valitud õppekava arenduskoosolekud, arenduspäevad, hoolekogu ja õpilasesinduse koosolekud. Vaatlussituatsioonid on valitud uurija poolt ning valiku kriteeriumiteks on olnud situatsiooni olulisus, st mõju õppekava üldosa koostamise protsessile ja selle tulemusele ja kaasatus, mis on olulise kriteeriumina kirjeldatud pt 1.6. Lisaks on oluline, et vaatlussituatsioonidest on lisaks protokollile olemas ka teistel viisidel dokumenteeritud. Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa arendusprotsessi dokumendid koosnevad õppekava arenduskoosolekute protokollidest, õppenõukogu protokollidest, hoolekogu protokollidest ja kooli hindamisjuhendi, tunnijaotuskava ja õppekava üldosa failidest, mille alusel on jälgitav vastavate dokumentide areng ja inimeste kaasatus protsessi.

Vaatlemise ja kaardistamise fookused on valitud tulenevalt uurimisküsimustest ning keskenduvad protsessi toimumise vaatlemisele, keskendudes dokumendi arengule läbi protsessi ja kaasatusele protsessi käigus. Teine oluline fookus on arutelutemaatika, ehk millised teemad või teemadevaldkonnad sattusid enam aruteluteemadeks ning kuidas leidsid need kajastamist lõppdokumendis.

2.1.3. Vaatleja roll

Vaatlejal oli uurimisprotsessis aktiivne roll. Vaatleja oli oma ameti tõttu (Jaan Poska Gümnaasiumi õppealajuhataja) positsioonis, mis ei võimaldanud ainult jälgimist, vaid eeldas arendustöö korraldamist ning dokumentide ettevalmistamist ja hilisemat täiendamist. Roll vastas Maanso uurimuses kirjeldatud õppealajuhataja rollile õppekava arendustöös (Maanso, 2004, 13), ent erines mõnevõrra P. Kõivu ja K. Lamesoo uurimuses kirjeldatud rollist, olemata keskendunud ühekordsele tähtajalisele formaalse dokumendi koostamisele, vaid protsessile laiemalt eesmärgiga hoida seda pidevalt töös ja elavana.

Uurija ametikohast tulenevad piirangud on uurimisprotsessi suhtes eelkõige suurenenud subjektiivsus, mis tuleneb olulisest isiklikust panusest protsessi koordineerimisel. Uurija ametikoht on mõjutanud ka fookuse seadmist, nt õppealajuhatajana on keskendunud pigem kaasamisele, kui olulisele faktorile, samas kui õpetajana oleks fookus olnud (võinud olla) kuuldavõtmisel, st õpetaja(te) väljapakutud ettepanekute arvestamise mahul ja kvaliteedil. Seega on õppekava üldosa koostamise protsessi ja tulemust vaadeldud ja käsitletud eelkõige protsessi korraldaja, mitte selles osaleja seisukohast.

Uurimise tegi keeruliseks uurija vähene kogemus ametipostil ning ametikoha keeruline asetus kooliuuenduste protsessi piiril. A. Antikainen, R. Rinne ja L. Koski on toonud välja kolm riigiinstitutsioonile, sh eriti koolile omast tasandit: ametlik, pragmaatiline ja kultuuriline. Ametlikul tasandil öeldakse välja institutsiooni formaalne ülesanne, eesmärk ja vahetegur teiste institutsioonidega, See on hariduspoliitika ja õppekavavormis taotluste tasand, kus tegutsevad hariduspoliitika kujundajad ja ametnikud. Pragmaatilisel tasandil vahendatakse ametlikke ideoloogiaid ja sihte realselt institutsioonides tegutsevatele agentidele ja tegijatele (õpetajad). Sel tasandil ei olda huvitatud niivõrd hariduspoliitikast endast või haridusideoloogiast, kuivõrd iseenda argisündmustest, mille kohaselt ametlikku kava tõlgendatakse ja ellu viiakse. Ideoloogia pääseb nende maailma vaid sel juhul, kui nad saavad sellest vahetut praktilist abi ja kasu. (Antikainen, Rinne, Koski, 2008, 202) Sama murdepunkt ilmneb väga selgelt ka P. Kõivu ja K. Lamesoo uurimuses, kus selgelt eristuvad direktori roll ja lähenemine, mis kuulub ametlikule, hariduspoliitika tasandile ja õppealajuhataja roll ja lähenemine, mis kuulub pragmaatilisele, koolisisese igapäevaelu tasandile, kus ametlikust tasandist end kuigivõrd segada ei lasta. (Kõiv, Lamesoo, 2012) Praegusel juhul jäi tulenevalt kogemusest, haridusest ja ametis oldud ajast õppealajuhataja roll kahe tasandi vahele, mis mõjutas ka vaatlemist ja uurimisprotsessi uurija enesehinnangu põhjal pigem objektiivsuse suunas.

2.1.4. Gümnaasiumite õppekavade analüüsi põhjendus

Neljandale ja eriti viiendale uurimisküsimustele vastamiseks on asetatud Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa 20 Eesti gümnaasiumi õppekava üldosa konteksti. Juhtumiuuringu põhjal on võimalik välja tuua valdkonnad ja teemad, mis jäävad konkreetsetes, JPG õppekava üldosas katmata või on kaetud puudulikult, ent küsimus on laiem ja eeldab seetõttu üldisemat käsitlust ja võrdlusmaterjali, mille põhjal saab välja tuua, kas juhtumina unikaalse JPG lähenemine õppekava üldosale tulenevalt sellest rõhuasetusest on unikaalne või ei mõjuta juhtumi unikaalsus õppekavas käsitletavaid ja käsitlemata teemasid. Küsimuse osas kuidas suhestub JPG õppekava üldosa Eestis üldlevinud kooli õppekava ülesehitusliku ja sisulise vormiga on samuti oluline leida võrdlusmaterjal ning analüüsida JPG õppekava üldosa sellest tulenevalt. Laiemalt lähenedes vastab JPG õppekava analüüs teiste koolide õppekavade analüüsi kontekstis teooria osas käsitletud küsimusele, milline on kahe dokumendi – riikliku õppekava ja kooli õppekava – omavaheline suhe ning kas unikaalse juhtumi puhul, nagu seda on JPG, tekib ka selgelt unikaalne õppekava?

2.1.5. Gümnaasiumite õppekavade valim

Valimisse kuuluvad kahekümne Eesti gümnaasiumiastmega üldhariduskooli õppekavad. Õppekavade valimi koostamisel on aluseks võetud mitu kriteeriumit: juhuslikkus, kooli tüüp, ajakohasus ja mugavus. Juhuslikkuse kriteerium tähendab juhuslikku valikut Eesti gümnaasiumite nimekirjast, ajakohasuse kriteerium tähendab seda, et valimisse kuuluva kooli õppekava üldosa peab vastama uurimise hetkel kehtivale riiklikule õppekavale, st olema kinnitatud selle alusel pärast selle vastuvõtmist 2011. aasta jaanuaris. Kooli tüübi kriteerium tähendab seda, et tulenevalt haridusreformist ja sellest, et käesolev töö käsitleb gümnaasiumi õppekava üldosa, on eelistatud nende gümnaasiumite õppekavad, kus õpe toimub ainult gümnaasiumiastmel. Mugavuskriteerium tähendab seda, et kooli õppekava üldosa peab olema avalikustatud kooli kodulehel ja need gümnaasiumid, kus see puudub, jäid valimist välja. Teiste koolidega võrdsel alusel on analüüsitud Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava.

Valimisse kuuluvad järgmiste koolide õppekavade üldosad.:

1. Elva Gümnaasium	6. Läänemaa Ühisgümnaasium
2. Gustav Adolfi Gümnaasium	(õppekava projekt)
3. Jakob Westholmi Gümnaasium	7. Miina Härma Gümnaasium
4. Jõgeva Ühisgümnaasium	8. Nõo Realgümnaasium
5. Lääne Ühisgümnaasium	9. Põlva Ühisgümnaasium

10. Pärnu Sütevaka
Humanitaargümnaasium	16. Tallinna Reaalkool
11. Rakvere Reaalgümnaasium	17. Tartu Tamme Gümnaasium
12. Saaremaa Ühisgümnaasium	18. Türi Ühisgümnaasium
13. Saku Gümnaasium	19. Viljandi Gümnaasium
14. Tallinna 32. Keskkool	20. Võru Kreutzwaldi Gümnaasium
15. Tallinna Mustamäe
Reaalgümnaasium	21. Jaan Poska Gümnaasium

2.2. *Andmetöötlusmeetodid*

Magistritöö eesmärkideks on eelkõige kirjeldada juhtumianalüüsi kasutades kooli õppekava loomise protsessi ja selle üldosa ning analüüsida seda laiemas haridus-õiguslikus ja teoreetilises kontekstis. Selle saavutamiseks kasutas magistritöö autor uurimisandmete töötlemisel kvalitatiiivset sisuanalüüsi.

Empiirilistest andmetest saadud informatsioon kodeeriti analüüsikategooriateks vastavalt uurimisküsimuste fookusele ja jagati analüüsi käigus kõigepealt üldisteks teemadeks, mis andmeid iseloomustasid ja seejärel analüüsi käigus täpsemateks teemadeks, mille abil oli võimalik üldisi teemasid iseloomustada.

Koolide õppekavade üldosade analüüs teostati sisuanalüüsina. Õppekavadest saadud informatsioon fikseeriti kodeerimiskategooriad, mida analüüsiti vastavalt fookusele, mis tulenes püstitatud uurimiseesmärkidest.

2.3. *Eetika ja autori panus tööprotsessi*

Magistritöö autoril on Jaan Poska Gümnaasiumi direktori luba kajastada Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa koostamise protsessi ja õppekava üldosa käesolevas magistritöös. Protsessi osalisi kajastatakse nende ametite kaudu ja tõttu ning neid isikuliselt välja ei tooda.

Magistritöö autor oli õppealajuhataja ametiülesannetest tulenevalt dokumentide, sh lisades toodud arenduskoosolekute protokollide, hindamisjuhendi erinevate versioonide, tunnjaotuskavade versioonide, õppekava üldosa versioonide jne koostaja ja otsuste järgne otsuste teksti sisse viija. Iga dokument on koostatud tihedas koostöös kooli direktoriga, kes andis protsessile üldised suunised.

3. Arutelu ja tulemused

3.1. Kuidas toimub gümnaasiumi õppekava üldosa loomise protsess?

Gümnaasiumi õppekava üldosa loomise protsess toimub kooli juhtkonna juhtimisel või eestvedamisel, kusjuures eestvedajaks on vastavalt PGSile ja GRÕKile direktor, ent tihti on see ülesanne delegeeritud õppealajuhatajale (Henno, Granström, 2012, 86; Kõiv, Lamesoo, 2012, 111; Maanso, 13) Jaan Poska Gümnaasiumi näitel toimus see koostööna, kusjuures võib välja tuua peatükis 2.1.3. kirjeldatud riigiinstitutsioonidele omaste tasemete toimimise: direktor toimus ametlikul tasandil, õppealajuhataja ülesandeks jäi ametliku tasandi üle kandmine pragmaatilisele tasandile. Õppekava üldosa koostamise (ja uuendamise) protsess on pikaajaline ja protsessi üheks võtmetegevuseks on kaasamine. Õppekava loomise protsessi kaasatakse nii õpetajaid, õpilasi ja lapsevanemaid kui kogukonna esindajaid. Olulise probleemina võib siin välja tuua õpetajate puudulikud teadmised (Maanso, 2004, 26; Kõiv, Lamesoo, 2012, 113) ja ettevalmistus õppekavaarendustööks, ent siin on vastuolu, kuna määruse *Õpetaja koolituse raam nõuded* §18 on välja toodud õpetaja üldpädevusena oskus arendada õppekava. (Õpetajate..., 2000, §18) Välja võib tuua selle, et vaid ühel õppekava arenduskoosolekul (27.10.2011) kerkis üles küsimus õppekava tüübi osas, kus direktor ja õppealajuhataja rõhutasid suundumust *curriculum*-tüüpi õppekavale seniselt *lehrplan*-tüüpi õppekavalt. Ülejäänud koosolekul osalenud selles osas seisukohta ei võtnud. Siinkohal jääb magistrirühma autor arvamusele, et puudulikud sellises protsessis osalemiseks pole mitte ainult õpetajate vaid enamuse Eesti haridustöötajate, sh koolijuhtide teadmised ja oskused, mistõttu on õppekava loomise protsess eelkõige kogemuspõhine („me oleme varem nii teinud“ või „nad on nii teinud“).

Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa loomise protsessi käigu alusel võib välja tuua, et Gümnaasiumi õppekava koostamise protsess toimub kooli juhtkonna juhtimisel ja eestvedamisel. Juhtkonnal on valida kooli õppekava koostamisel mitu teed, nt koostada õppekava ise ja siis see kehtestada või kasutada laiapõhjalist kaasamist, mis on küll aeganõudvam, ent pakub nii uusi vaatenurki kogu õppekavale kui aitab kooliperel loodavat õppekava kohe algusest peale omaks võtta. Samas tuleb arvestada dilemmadega (vt pt 1.6.), millele tuleb protsessi selguse huvides vastus leida enne protsessi algatamist.

Olulise asja, mida võib läbiviimise protsessi juures välja tuua on välja toonud ka J. Marsh: „Kooli õppekava efektiivseks planeerimiseks peavad planeerimistöös osalejatel olema teadmised ja oskused, kuidas seda teha. Kõigil õpetajatel on õpetamise osas oma väärtused ja uskumused. Peamiselt tekkivad vaidlused seisukohtade erinevuse tõttu järgmistel teemadel:

- mida tuleks õpetada (õppesisu);
- kuidas õpilased õpivad (õppemeetodid);
- kuidas õpilased teistega suhtlevad (kord ja käitumine);
- kuidas õppetöö progressi jälgida ja hinnata (hindamine).

Seetõttu on konsensuslike aluste leidmiseks oluline kooli töötajate omavaheline avatud dialoog. (Marsh, 2009, p147)

3.2. Millised on alused, millele tuginedes gümnaasiumi õppekava üldosa koostatakse?

Peamised alused, millele tuginedes gümnaasiumi õppekava üldosa koostatakse on Gümnaasiumi Riikliku õppekava nõuded, õppekava koostajate varasem „taak“ kogemuste, teadmiste, hoiakute, väärtuste ja oskuste näol ja teiste gümnaasiumite eeskuju. Nagu uurimuses selgus, on gümnaasiumite õppekavad ka 2011. vastu võetud GRÕKi puhul üsna sarnase (GRÕKist tuleneva) ülesehituse ja sisuga nagu ka 2002. aastal vastu võetud PGRÕKi puhul (Maanso, 2004, 14-18) ning erinevused on pigem nüanssides. Õppekava koostajate varasem „taak“ pärineb peamiselt haridussüsteemist, mis on aastakümneid olnud riiklikult reguleeritud, mis tähendab, et kolme olulise faktori asemel, mis on kooli õppekava üldosa koostamise aluseks, on tegelikult üks – riiklik seadusandlus. Siinkohal tekib küsimus kooli õppekava ja riikliku õppekava positsioonidest ning peatükis 1.4.3. toodud Inglismaa näitele tuginevast seisukohtade erinevusest ühelt poolt White'i ja teisalt Gallagheri, Egani ja Kelly poolt, mis on olemuslik küsimus: kas üht või teist õppekava tüüpi on üldse vaja? Teisalt kerkib üles teine vähemalt sama oluline temaatika ja see on õppekava tüpoloogia küsimus. Kui otsustada, et on olemas kirja pandud õppekava, mille osadeks on nii riiklik raamõppekava kui kooli õppekava, välistades teised õppekava vormid, siis küsimust ei teki. Kui võtta arvesse see, et õppekava võib olla ka protsess, siis rõhuasetus muutub ning ehkki lõpptulemus on riiklikele õigusaktidele tuginev dokument, on protsess selleni jõudmiseks muutunud omaette väärtuseks. (Ornstein, Hunkins, 1998, 263;) See on väärtus, kuna see muutub juhtimisinstrumendiks, mille kaudu kujundatakse ühtset lähenemist õpetamisele (Kõiv, Lamesoo, 2012, 113) ja mis on oluline, et õpetaja teadvustaks ja võtaks omaks kooli juhtkonna poolt soovitud suhtumise õppe-eesmärkide saavutamisse, kuna vastasel juhul juhtub see, mida on välja toonud Glatthorn: „Kirja pandud õppekaval on üksnes mõõdukas mõju õpetatavale õppekavale. Kogenud õpetajad heidavad pilgu õppekava juhendmaterjalidele ja panevad selle siis kõrvale, kaaludes pigem teistsuguseid faktoreid otsustamaks seda, mida õpetada. Nad kipuvad juhinduma õpilaste huvidest, oma hinnangust

sellele, mis on huvitavam ja töötab paremini, üleriigiliste tasemetööde ja eksamite küsimustest jne.“ (Glatthorn, 2008, 30). Oluline on kujundada õpetajates kooli eesmärkidest tulenev hinnang sellele, mis on olulisem, huvitavam ja töötab paremini, mis toob selgelt välja õppekava kui protsessi olulisuse.

3.3. Millised gümnaasiumi õppekava üldosa teemad on kooli jaoks olulisemad?

Gümnaasiumi õppekava üldosa kõige olulisemad teemad on nii vastavalt Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava koostamise protsessile kui gümnaasiumite õppekavade analüüsile hindamine ja kooli suundade kirjeldus koos tunnijaotuskavaga. Kaks valdkonda on saanud kooli õppekavades ebaproportsionaalselt suure mahu, mille põhjustena võib välja tuua juba eeltoodud Marshi seisukohti, mis teemadel peamiselt vaidlused tekivad: mida õpetada ja kuidas õppetöö progressi jälgida ja hinnata (Marsh, 2009, 147). Mida rohkem on vaidlusi, seda enam on tarvis nüanssideni kokku leppida. Olulise faktorina võib tunnijaotuse puhul välja tuua aineõpetajate ainealast ja isiklikku huvi oma aine kursuste hulga suurendamise vastu. Ainealane huvi on see, et riikliku õppekava teemasid ja õpetatavat materjali on palju, see on ainekavades kokku surutud ning enam ainetunde annaks võimaluse neid teemasid põhjalikumalt käsitleda. Isiklik huvi tuleneb õpetaja koormusnormist. Gümnaasiumiõpetaja täistööaeg on 35 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul, millest 18-22 tundi on õppetunnid (*Haridustöötajate...*, 2009). Iga ainetund, eriti lisa ainetund tähendab õpetaja jaoks reaalselt rahasummat. Huvitava aspektina võib JPG õppekava koostamise protsessist välja tuua, et tundide hulk ühes või teises aines (st suunas) mängis olulisemat rolli kõrgemalt atesteeritud pedagoogide puhul, samas kui õpetaja ametijärgus pedagoogid oma ainele erilisi lisatunde ei nõudnud. Kummastav on see, et JPG õppekava koostamise protsessis oli pidevalt arutlusel küsimus „kui palju õpetada?“, samas kui vaid kahel korral (20.03.2012 ja 03.04.2012) kerkisid üles küsimused „mida õpetada?“ ja „kuidas õpetada?“ Analüüsides Gümnaasiumite õppekavasid võib välja tuua sama küsimuse/probleemi: vaadeldes detailsust, kuidas on lahti kirjutatud hindamissüsteem koos erisustega selles ja tunnijaotusplaan koos erisustega selles, võib välja tuua, et koolide õppekavas on hindamine ja õppesuunad koos tunnijaotusega olulistel kohtadel, ent nende taga on palju olulisemad küsimused „kui palju õpetada?“ ja „kuidas selle eest hinne panna?“

3.4. Millised olulised teemad ja valdkonnad jäävad gümnaasiumi õppekava üldosas katmata või on kaetud puudulikult?

Gümnaasiumi õppekava üldosas saavad reeglina kaetud need valdkonnad, mille katmist nõuavad riiklikud õigusaktid. See tuli välja nii Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava koostamise protsessis kui gümnaasiumite õppekavade analüüsis. Ehkki osa koole, mille õppekavade üldosasid analüüsi, oli kasutanud võimalust õppekava laiendamiseks kooli jaoks olulisteks loetud teemadega, võib ikkagi välja tuua, et pigem piirduakse Gümnaasiumi riikliku õppekava nõue täitmisega ilma enam pakumata. Sellel võib olla kaks põhjust: kas Gümnaasiumi riikliku õppekava vastav osa on nii hästi üldiselt ja universaalselt välja töötatud, et katab kõik ühe Eesti kooli jaoks olulised valdkonnad, või ei ole koolid näinud õppekavas võimalust/vajadust enda jaoks oluliste protsesside, valdkondade, kooliperet puudutava jne. välja toomiseks. Vaid mõni üksik gümnaasium oli lisanud mõne üksiku teemavaldkonna oma kooli õppekavasse, näiteks Lähte Ühisgümnaasium kooli väärtused ja Miina Härma Gümnaasium kooli õpilase kirjelduse, *International Baccalaureate* õppekava ja keelepoliitika.

Mitmetes analüüsitud koolide õppekavades (nt. Jõgeva Ühisgümnaasium, Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium, Rakvere Gümnaasium, Saaremaa Ühisgümnaasium jne) oli eelmise õppekava (PGRÕK, 2002) nõuetest tulenevalt alles jäetud pädevuste ja nende saavutamise põhjalik kirjeldamine. Seda pole kehtivas GRÕKis kooli õppekavalt nõutud, kuid seda nõuti 2002. aasta PGRÕKis. Selle valdkonna mahukas ja põhjalik olemasolu mitmete koolide õppekavade üldosas toetab V. Maanso välja toodud järeldust, et koolide õppekava aluseks on kooli õppekava olemasolev tekst (Maanso, 2004, 13-14).

3.5. Kuidas suhestub Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa Eestis üldlevinud kooli õppekava ülesehitusliku ja sisulise vormiga?

Õppekava analüüsi tulemus näitab, et Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava üldosa ei ühti Eestis üldlevinud kooli õppekava ülesehitusliku ja sisulise vormiga. Selles on olemas kõik GRÕKIs nõutud osad, ent osade ülesehitus ja kajastus on minimalistlik, seda eriti võrreldes analüüsitud koolide õppekavadega, kus

Vormi puhul on koolide õppekavade analüüsi järel üsna selge juba 2004. aastal V. Maanso poolt hoopis teise õppekava koolis rakendamise põhjal tehtud järeldus, et koolide õppekavade struktuur lähtub ja tugineb riikliku õppekava struktuurile (Maanso, 2004, 13-14) vastates sellega ka Kõiv'i ja Lamesoo uurimuses välja toodud kooli õppekava loomist

juhtivate õppealajuhatajate põhilisele vormiprobleemile: õppekava peab olema riikliku õppekavaga vastavuses (Kõiv, Lamesoo, 2012, 113).

Sisu osas on Jaan Poska Gümnaasiumi õppekavas riikliku õppekavaga kattuvust mõne üksiku lause osas (nt lõimingu välja toomisel), mis loob olulise erinevuse analüüsitud gümnaasiumite õppekavade osas, mis olid valdavas osas GRÕKi koopiad. Kopeeritud teksti osakaal on uurija hinnangul sõltuvalt koolist 50%-90% sõltuvalt õppekavast. Kattuvuse/kopeerimise probleem on huvitav, kuna Haridus- ja Teadusministeeriumi üldine soovitus kooli õppekavadele on: „Otstarbetu on, kui kooli õppekavad dubleerivad riiklikus õppekavas öeldut. Eriti õppekava mahukamates osades võib selle asemel kasutada viiteid õppekava osadele ning ka www.oppekava.ee olevatele riiklikult ette valmistatud rakendusmaterjalidele“ (kooli õppekava..., s.a.). Sellega nõustub ka magistritöö autor, leides, et kopeerides koormatakse kooli õppekavasid asjatult raskesti mõistetava lisatekstiga, mis muudab õppekava üldosa töövahendina raskesti kasutatavaks.

3.6. Üldisi järeldusi JPG õppekava, selle koostamise protsessi ja gümnaasiumite õppekavade analüüsi põhjal

Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava koostamise protsessi tugevuseks on järjepidev töö kindlate eesmärkide saavutamise nimel. Üsna kindla intervalliga läbi viidud arendustegevused viisid poole aastaga hindamisjuhendi ja pooleteist aastaga õppekava üldosa kinnitamiseni. Ning ehkki töö mõlemaga kestab edasi saab juba välja tuua, et korrektsioonid hindamisjuhendis olid 2012/2013 õppeaasta eel pigem kosmeetilised.

Samas võib kogu protsessi puhul tuua välja mõningaid nähtusi, mis ilmnevad nii käesoleva magistritöö autori kogemuse põhjal protsessis osalejana, kui on võimalik välja tuua õppekava koostamise protsessi käigus tekkinud dokumentatsiooni alusel.

1. Kooli õppekava üldosa koostamise protsessil puudusid peaaegu täielikult teaduslikud alused. Aluseks oli protsessi juhtijate ja selles osalejate varasemad kogemused, teiste koolide vastavad dokumendid (õppekavad ja hindamisjuhendid) ning õigusaktid.
2. Kooli õppekava üldosa on üles ehitatud GRÕK §19 lg 5 kooli õppekavale esitatud 11 punkti alusel.
3. Gümnaasiumi õppekava üldosa koostamise paradigma on eelkõige ainete ja tundide keskne, õpilasele ja õppemeetoditele (st keda ja kuidas õpetada?) keskendutakse väga vähe.
4. Kõige olulisemad vaidlusküsimused tekivad kursuste arvu osas – iga aineõpetaja soovib rohkem kursusi oma ainele.

5. Kooli õppekava arendustöö keskendus kahele punktile: hindamine ja õppesuunad koos tunnijaotusplaaniga (GRÖK, 2011, §19 lg 5 p 2 ja p 6).
6. Kooli õppekava üldosa koostamisel pole arvestatud täiendavate võimalustega, mida see pakub, nt ei käsitleta klassijuhataja tööd, klassivälist tegevust, kooli raamatukogu, samuti jääb välja teisest õigusaktist (PGS, 2010, §47) tulenev nõue kirjeldada kooli õppekavas haridusliku erivajadusega õpilase õppe üldpõhimõtted.

Kokkuvõtteks võib kogu õppekava koostamise protsessi ja gümnaasiumite õppekavade analüüsi tulemuseks tuua, et kooli õppekava on paljuski endiselt riikliklikult nõutav dokument, mitte instrument kooli kujundamisel. Siiski on astunud suur samm edasi selle poole, et kooli õppekava (sh selle üldosa) oleks elav töövahend kooli eesmärgipõhise toimimise efektiivsel tagamisel. Oluliseks probleemiks jääb erinevate riigiinstitutsioonide tasandite (ametlik ja praktiline: Antikainen, Rinne, Koski, 2008, 202) omavahelise kooskõla leidmine, et õpetajad õpetaksid seda, mida eeldab kooli õppekava, mitte nende endi hinnang (Glatthorn, 2008, p 30). Või nagu ütlevad Ornstein ja Hunkins „Õppekava on midagi enamat, kui õppekava osade korralikult dokumendiks vormistamine. Kavand on mitmekülgne fenomen, mis nõuab õpetajalt (*educator*) hoolikat tähelepanu, et loodud õppekavast oleks kasu ja see suudaks viia selleni, et õpilased omandavad need mõisted, hoiakud ja oskused, mida vajalikuks ja oluliseks peetakse.“ (Ornstein, Hunkins, 1998, 263)

3.7. *Praktiline väärtus ja piirangud*

Käesoleval magistritööl ja selles sisalduval uurimusel on oluline praktiline väärtus. Lähtudes hariduspoliitilistest suundumustest, on järgneva nelja-viie aasta jooksul loomisel vähemalt kümnekond ainult gümnaasiumitasemel õpet pakkuvat kooli. Iga kool peab läbima õppekava koostamise protsessi ning looma oma õppekava dokumendi. Arvestades seda, kui vähe on olemas eestikeelset toetavat ja juhendmaterjali, on käesolev uurimus misiganes eeskuju mõttes väärtuslik. Praktilist lisaväärtust pakub magistritöö teoreetiline osa, kuna Eesti käsitlustes seda peaaegu puudub. Selles kontekstis toimib käesolev magistritöö nii esmase allika kui suunajana paremate teoreetiliste käsitluste juurde.

Piirangud tulenevad nii uurija isikust kui uurimismaterjalist tervikuna. Käesoleva magistritöö autor oli magistritöö juhtumiuuringu läbiviimise ajal sama kooli õppealajuhataja, mis mõjutas oluliselt uuringu sihiseadet. Samuti on oluliseks piiranguks juhtumiuuringu tavapärane piirang: selle tulemusi ei saa üldistada üldkogumile. Seda küsimust vähendab mõnevõrra antud gümnaasiumi õppekava käsitlemine teiste koolide õppekavade valguses, ent piiranguks jääb see igal juhul.

Piiranguks on teksti loome ja protsessi juhtimine kooli juhtkonna poolt, kes suunas protsessi ja seadis sellele piirid. Kuna paljuski sõltub vastus esitatud küsimuse ülesehitusest, siis kindlasti jättis see protsessile ja lõpptulemusele teistsuguse varjundi, kui see oleks olnud täielikus demokraatlikus ühistöös, kus koolipere ühiselt töötab välja eesmärgid, mille poole liikuda ja piirangud, mida jälgida.

Lisapiiranguna tuleb välja tuua ka õppekava põhja olemasolu, mida uutel, loodavatel gümnaasiumitel, ilmselt ei ole. Koolitusloa taotlemiseks kirjutas kooli direktor õppekava kavandi (Lisa 2), milles kirja pandud õppekorralduse põhimõtted rakendati nii kooliellu kui võeti vaieldamatuks aluseks kooli oma õppekava koostamisel. Piirangut vähendab kooli direktori seisukoht, et kooli õppekava tuleb täiesti uuesti luua demokraatliku protsessina (Lisa 1), ent oma rolli kooli õppekava loomisel mängis ka direktori kirjutatud õppekavas toodud õppekorraldus, mille põhimõtted rakendusid algusest peale koolielus ja leidsid äramärkimist ka kooli õppekavas. Mistahes gümnaasiumi õppekava loomisel on oluline õppekava korraldus enne õppekava koostamise protsessi paika panna, kuna õppekavaarendus toimub üldreeglina muu koolieluga paralleelselt ning koolielu toimimib ühe või teise õppekorralduse mudeli (nt. nn. tavaõpe või perioodõpe) alusel.

3.8. Ettepanekud.

Käesoleva uurimuse käigus ja selle põhjal välja tulnud probleemide põhjal on tekkinud magistritöö autoril mitu ettepanekut. Eestis puudvad haridustöötajatel laialdasemad teadmised õppekava olemusest, selle ideoloogiast, tüpoloogiast ja tehnoloogiast. Paljuski töötatakse õppekava koostamisel teoreetilises ja tehnoloogilises plaanis pimesi. Seetõttu on oluline täita vajadus ning tõlkida õppekava aluseid selgitavaid teoseid eesti keelde või koostada välismaise kirjanduse põhjal üks eestikeelne üldkäsitus, mis võimaldaks lisaks oma kogemusele ja seadusandlusele toetutda ka õppekava arendamise kogemusele maailmas.

Läbi viidud uuringule kooli õppekava osas puudub eelkäija, millega uuringu tulemusi võrrelda. Konkreetselt kooli õppekava olemusele ja koostamisele keskendunud uuringuid on Eestis tehtud vähe. Samas võib käesolev uuring olla aluseks juba laiemale kvantitatiivsele uuringule kooli õppekava koostamise protsessist, kaastatusest, protsessi juhtimisest, valmisdokumentidest, hilisemast õppekava rakendumise hindamisest jne. Kooli õppekava, kui kooli õpingute alus ja kooli keskne dokument ja koolikorralduslik instrument väärib ja vajab põhjalikumat käsitlemist, mistõttu on autori ettepanek viia läbi uurimus, mis kinnitaks või lükkaks ümber selle uuringu tulemused.

Kokkuvõte

Autori hinnangul on Eesti õppekavaarenduses praegu halb olukord. Positiivse poole pealt on olemas riiklik raamõppekava, mis on suurte vaidluste tulemusena 2011. aastal kinnitatud ja on toimumas selle rakendusprotsess. Samas on väga tõsiseid puudujääke õppekava teoorias ja tehnoloogias. Vastavasisulisi käsitlusi eesti keeles praktiliselt ei eksisteeri, on üksnes ülevaated olukorrast. Tänapäeval on võõrkeelte oskus üsna elementaarne ja võõrkeelsed materjalid hästi kättesaadavad ülikoolide raamatukogudest ja mingil määral ka internetist. Samas ei oska need, kellel teooria toetust praktikas vaja läheb, neid sealt otsida. Õpetajate poolt tõdetakse ka HTMi poolt läbi viidud õppekava rakendamise küsitluses õppekava koostamisel oluliste probleemidena infopuudust ja õpetajate endi teadmiste ja oskuste puudumist. (Henno, Granström, 2012, 26), probleem eksisteeris juba dekaad varem, kui sellele juhib tähelepanu V. Maanso (Maanso, 2004, 27-28)

Esimese probleemiga on tihedalt seotud teine probleem – kooli õppekava üldosa on see, mida nõuab riikliku õppekava üldosa. Reeglina on kooli õppekavades välja toodud 11 nõutavat valdkonda, mis peavad olema kooli õppekava kajastatud. Ehkki koolile on jäetud vabad käed kajastamiseks ta teisi kooli jaoks olulisi küsimusi ja teemasid, siis seda pigem ei tehta. Samuti kopeeritakse õppekava üldosas, mis peaks olema koolikeskne kooli õppetöö aluseks olev dokument, paljuski riikliku õppekava vastavaid punkte. Näiteks on võib välja tuua üldpädevused, mida ka juba nimetatud HTMi küsitluses nimetavad 80% koolidest riikliku õppekava üldpädevustega täpselt kattuvateks. (Henno, Granström, 2012, 61) Sääraseid näiteid on veel palju. Seega võib väita, et kooli jaoks ülioluline enesemõtestamise ja ühiste väärtuste, õppimisele ja õpetamisele ühiste vaadete kujundamise protsess võib sumbuda paljuski riikliku õppekava kopeerimisse.

Teisest probleemist tuleneb kolmas probleem. See pole küll selle magistritöö teema, aga ka selle teema välja jäämine on omamoodi kõnekas. See on ainekavade probleem. Juba GRÕKi üldosa ja Riiklikud ainekavad ei sobi omavahel kokku, ehkki võrreldes 2002. aasta õppekavaga on tehtud ikkagi samm edasi tuues sisse ainevaldkonna pädevused. Probleem on selles, et õppekava üldosa toob välja alusväärtused, mida gümnaasium kannab ja üldpädevused, mida taotletakse. Valdkondade pädevused on hoopis midagi muud ja iga aine ainekavas puuduvad nii üld- kui valdkonnapädevused sootuks. (vt GRÕK ja lisad, 2012) Eestis taotletakse juba pikemat aega ainete omavahelist kooskõla (lõimingut), et õpilasel tekiks üldpilt õpetatavast materjalist ning et oleksid saavutatud oodatavad üldpädevused.

Samas on ka riikliku õppekava ainekavad tekstirohked, raskesti hoomatavad, paljude õpitlemustega, mis loob tugeva lõhe ainekavade ja õppekava üldosa vahele. Selle ületamiseks tuleks kas õppekava üldosa koostada ainekavadest lähtuvalt või koostada ainekavad üldosadest lähtuvalt.

Nende kolme probleemi põhjal võib välja tuua, et Eestis eksisteerib neli üksteisega üksnes lõdvalt seotud teemavealdkonda, mis võiksid ja peaksid leidma ühisosa kooli õppekavas. Need on õppimise, õpetamise ja õppekava teooria ja tehnoloogia, haridusvaldkonda puudutavad õigusaktid, koolide õppekavad ning realselt toimuvad ainetunnid. Või kui kasutada A. Glatthorni õppekavade jaotust, siis on meil välja jäetud, toetatav, kirja pandud ja soovitatav õppekava (Glatthorn, 2008, 29-30). Võimalus on jääda olukorra juurde, mida Ian Westbury kirjeldab oma artiklis „*Why Do States Make Curricula, and How?*“ USA Kansase osariigi näitel nõnda, et keskvõimu poolt vastu võetud otsustel õpetamise ja õppesisu kohta pole mingit jõudu koha peal ning see, mis on deklareeritud õppekavas ja see, mida realselt õpetatakse ei oma omavahel erilist seost. (Westbury, 2008, 46). Kuidas kooli õppekavas jõuda selleni, et teooria, riiklik korraldus ja reaalne õpetamine ühendada, on paljuski õppekava planeerija teadmiste ja oskuste ühendamise küsimus. Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava koostamise protsess pakub siinjuures näite, kuidas see võib toimuda ja millistele kitsaskohtadele tuleb protsessi käigus tähelepanu pöörata. Protsessi ja selle tulemusel valminud õppekava üldosa analüüs toob välja küsimused, mis teiste koolide õppekava näiteile tuginedes ja HTMi küsitlusega kõrvutades on laiendatavad kogu eesti üldkeskharidusvõrgule. Nendele küsimustele vastamine, st et on loodud kirja pandud, õpetatava ja õpitud õppekava vahel on tugev seos, saab olema kooli õppekava koostajatele suureks väljakutseks, või nagu on end väljendanud Ornstein ja Hunkins:

„Õppekava on midagi enam, kui õppekava osade korralikult dokumendiks vormistamine. õppekava on mitmekülgne fenomen, mis nõuab õpetajalt (*educator*) hoolikat tähelepanu, et loodud õppekavast oleks kasu ja see suudaks viia selleni, et õpilased omandavad need mõisted, hoiakud ja oskused, mida vajalikuks ja oluliseks peetakse.“ (Ornstein, Hunkins, 1998, 263)

Summary

The Main Features of School's General Curriculum According To Curriculum and Curriculum Development Process in Jaan Poska Gymnasium.

The main issues in this study were how to develop a good curriculum that is suitable for specific school and what are the main sources and foundations that a curriculum development process can rely upon? Which curricular fields are the most important one for the school's curriculum and why? Which educational fields are poorly covered or not covered at all by school general curriculum?

The method to answer these questions, was a case study of Jaan Poska Gymnasium general curriculum developing process. Some outcomes of this case study were tested with content analysis of general curricula of 20 Estonian gymnasiums. The active period of case study lasted from the August of 2011 till January 2013 and the researcher's main source for material was gymnasium's official and unofficial documentation, as well as he was an active participant in the process. The content analysis was made in spring of 2013.

From the research turned out, that the key features of effective development process were preplanning the actions, joint leadership of process and comprehensive involvement of interest groups as teachers, students, parents etc. The main foundation of school's curricular development is the law, the State's curriculum to be precise. The other influential sources are as well strongly founded and rely on the State's curriculum, as it is basically monopolistic source of curricular ideology and knowledge. The key fields in gymnasium's general curriculum are evaluation and the lessonplan of the courses. That is so, because of historic, monetary, juridical and personal value reasons. The school's general curriculum only covers the fields of education, that State's curricula states it to cover.

The main conclusion was identification a bundle of problems associated with gymnasium's general curriculum. At first, there are only a few theoretical materials and basically no handbook, how to organize and conduct the effective development process of school's curriculum in Estonian. Second, there is a need for further research and open debate over the gymnasium's general curriculum's role in school, in society, in education.

Key concepts: *curriculum, school's curriculum*

Tänuõnad

Soovin tänada Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi kooliperet, kelle hunnitut panust kooli käivitamisel ja kooli õppekava ning teiste oluliste dokumentide valmimisel ma magistritöös piisavalt väärilt hinnata ei suuda. Eriti soovin tänada direktor Helmer Jõgi, kelle ideederohkus ja asjatundlikkus on olnud hindamatuks kogemuste allikaks, õpetajaid Reemo Voltrit, Kristina Udet ja Sirje Allikut, kelle huvitavad vaated koolile, haridusele ja ühiskonnale pakkusid alust pikkadeks aruteludeks.

Soovin tänada ka Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi hariduskorralduse magistriõppe programmijuhti Merle Taimalu ja kursusekaaslast Külle Viksi nende mõistva ja toetava suhtumise eest hariduslike erivajadustega üliõpilastesse, kellel kulub kaheaastase õppeprogrammi läbimiseks kaheksa aastat.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Alo Savi 25.04.2013

Kasutatud kirjandus

- Antikainen, A., Rinne, R., Koski, L. (2009) *Haridussotsioloogia*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Barber, M., Mourshed, M., McKinsey & Co. (2007). *Kuidas maailma tulemuslikumad haridussüsteemid on jõudnud tippu*. OECD väljaanne.
- Bolotin Joseph, P. (2011). Conceptualizing Curriculum. In P. Bolotin Joseph (Ed.), *Cultures of Curriculum* (pp 3-22). New York, London: Routledge.
- Des Dixon, R. G. (2000). Future Schools and How to Get There from Here. In F. W. Parkay & G. Hass (Eds.), *Curriculum Planning. A Contemporary Approach* (pp 58-63). Boston (etc.): Allyn and Bacon.
- Eesti Vabariigi haridusseadus (1992). Külastatud 12.12.2011 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13335923>.
- Eesti Vabariigi Põhiseadus (1992). Külastatud 25.04.2013 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/127042011002>.
- Elva Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9. aprillil, 2013. aastal, aadressil <http://elvag.edu.ee/418/>.
- Gallagher, C., Egan, D. (2013). Curriculum construction. In D. Wyse et al, *Creating the curriculum* (pp 74-83). London, New York: Routledge.
- Ginter, J. (2006). *Õppekava olemus, struktuur ja õiguslik seisund*. Külastatud 20.11.2011 aadressil http://www.ut.ee/curriculum/orb.aw/class=file/action=preview/id=80598/ginter_mai%5B1%5D.rtf.pdf.
- Glatthorne, A. A. (2008). Curriculum Alignment Revisited. In B. Slater Stern & M. L. Kysilica, *Contemporary Readings in Curriculum*. (pp 27-33). Los Angeles (etc.): SAGE Publications.
- Gustav Adolphi Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://www.gag.ee/index.php?categoryid=74>.
- Guthrie, J. W. (Ed.). (2003). *Encyclopedia of Education* (2nd ed.). New York (etc.): MacMillan Reference.
- Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011). Külastatud 20.11.2011 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114012011002>.

- Hass, G. (2000). Who Should Plan the Curriculum? In F. W. Parkay & G. Hass (Eds.), *Curriculum Planning. A Contemporary Approach* (pp 301-304). Boston (etc.): Allyn and Bacon.
- Heathcote, G., Kempa, R. & Roberts, I. (1991). Curriculum Styles and Strategies. In R. Moore and J. Ozga (Eds.), *Curriculum Policy*. (pp 41-53). Oxford (etc.): Pergamon Press.
- Henno, I., Granström, S. (Koost.). (2012). *Ülevaade aineõpetajate ja koolijuhtide veebiküsitlusest „Uutest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendamine“*. Külastatud 24.04.2013 aadressil <http://www.hm.ee/index.php?0513145>.
- Illich, I. (2008). Deschooling Society. In J. H. Ballantine, J. Z. Spade (Eds.). *Schools and society: a sociological approach to education*. (pp 529-536). Los Angeles (etc.): Pine Forge Press
- Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://jpg.tartu.ee/dokumendid.html>.
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://www.westholm.tln.edu.ee/index.php?id=10374>.
- Jõgeva Ühisgümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://pedja.edu.ee/paul/node/41>.
- Jõgevamaa Gümnaasiumi põhimäärus (2012). Külastatud 22.03.2013 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/110102012002>.
- Kadakas, M. (1999). *Kooliõppekavast*. Tallinn: Haridusministeerium.
- Kalamees, K. (1999). Kooli õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja ülesanded. Mägi, K. (Toim), *Kooli õppekava - probleeme ja võimalusi : konverentsi materjalid, 30. aprill 1999 : projekt "Õppekava arendamine ja õpetaja kvalifikatsioon"* (lk 17-20). Tallinn: AS Võru Täht.
- Kelly, A.V. (2009). *The curriculum. Theory and practice*. (6th ed.). Los Angeles (etc.): Sage.
- Kooli õppekava ja selle rakendamine* (s.a.). Külastatud 18.04.2013 aadressil <http://www.hm.ee/index.php?0512473>.
- Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord* (2011). Külastatud 12.12.2011 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351105>
- Krull, E. (2000/01). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: TÜ kirjastus

- Krull, E. (2009). *Õppekavaiülesed ideed Eesti õppekavades: Õppekavaiülesete ideede kajastamise traditsioonid, tendentsid ja võimalused Eesti üldhariduskooli õppekavades*. Haridus, (Eelretsenseeritud pedagoogikaartiklite erinumber), 11-12, 34–41.
- Krull, E. and Mikser, R. (2010). *Reflection of cross-curricular ideas in the Estonian curricula of general education. An historical study*. TRAMES, 14(64/59), 1, 34–53.
- Kõiv, P., Lamesoo, K. (2012). School-based curriculum development – document or process? In U. Lindqvist (Ed.). *Create learning for all – what matters?* - CIDREE Yearbook 2012. Stockholm: Fritzes [distributor]
- Kübar, V. (1999) Kool – õppekava koostaja ja arendaja. Mägi, K. (Toim), *Probleeme ja võimalusi : konverentsi materjalid, 30. aprill 1999 : projekt "Õppekava arendamine ja õpetaja kvalifikatsioon"* (lk 10). Tallinn: AS Võru Täht.
- Liiva, I. (1999). Klassijuhataja ja kooli õppekava. Mägi, K. (Toim), *Kooli õppekava - probleeme ja võimalusi : konverentsi materjalid, 30. aprill 1999 : projekt "Õppekava arendamine ja õpetaja kvalifikatsioon"* (lk 12). Tallinn: AS Võru Täht.
- Lähte Ühisgümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://lahte.edu.ee/images/dokumendid/oppekava%202012.pdf>.
- Läänemaa Ühisgümnaasiumi põhimäärus (2012). Külastatud 22.04.2013 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/110102012001>.
- Läänemaa Ühisgümnaasiumi õppekava projekt (2013).⁴
- Läänemets, U. (1999). Õppekavaga seonduvatest põhimõistetest. Mägi, K. (Toim), *Kooli õppekava - probleeme ja võimalusi : konverentsi materjalid, 30. aprill 1999 : projekt "Õppekava arendamine ja õpetaja kvalifikatsioon"* (lk 6-7). Tallinn: AS Võru Täht.
- Maanso, V. (2004). Koolid oma õppekavast ja selle koostamisest. Võlli, K. (Koost.), *Õppekavaarendustöö koolis: vahekokkuvõtteid arendustööst ja eestikeelse õppe laiendamisest* (lk 12-30). Tallinn: Atlex.
- Marsh, C. (2009). *Key Concepts for Understanding Curriculum*. London, New York: Routledge.
- Martinson, E. (Toim.). 1930. *Kooliuuenduse päevaküsimusi*. Tallinn: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.
- Miina Härma Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil http://mhg.tartu.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=417&Itemid=369.

⁴ Täpsem viide puudub. Õppekava projekti sai magistritöö autor Läänemaa Ühisgümnaasiumi direktorilt loaga seda magistritöös kasutada.

- Newmann, F. M. (2000). Can Depth Replace Coverage in the High School Curriculum? In F. W. Parkay & G. Hass (Eds.), *Curriculum Planning. A Contemporary Approach* (pp 301-304). Boston (etc.): Allyn and Bacon.
- Nõo Realgümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://nrg.tartu.ee/dokumendid/nrg-oppekava.pdf>.
- Ornstein, A. C., Hunkins, F. P. (1998). *Curriculum: Foundations, Principles, and Issues*. Boston (etc.): Allyn & Bacon.
- Pandey, M. (2007). *Modern encyclopaedia of curriculum reform. Volume I, Concept of Curriculum Planning*. New Delhi: Rajat Publications.
- Pandey, M. (2007). *Modern encyclopaedia of curriculum reform. Volume III, Theory of Core Curriculum*. New Delhi: Rajat Publications.
- Pandey, M. (2007). *Modern encyclopaedia of curriculum reform. Volume IV, Changing the Curriculum*. New Delhi: Rajat Publications.
- Parkay, F.W., Hass, G. (Eds.), *Curriculum Planning. A Contemporary Approach..* Boston (etc.): Allyn and Bacon.
- Pratt, D. (1994). *Curriculum Planning. A Handbook for Professionals*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace College Pub.
- Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2002). Külastatud 3.03.2013 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13276017>.
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010). Külastatud 20.11.2011 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13337919>.
- Põlva Ühisgümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://www.polvayg.edu.ee/wp-content/uploads/2011/09/yldosa.pdf>.
- Pärnu Sütevaka Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil http://sytevaka.ee/files/Oppekava_2012.pdf.
- Rakvere Realgümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://rrg-ee.sn1.zone.eu/dokumendid/gymnoppekava.pdf>.
- Reinson, J. (2010). *Kooliarendus Tartu Descartes'i Lütseumis aastatel 1997-2010 (portfoolio)*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool
- Retsja, M. (1999). Kooli arengukava ja kooli õppekava. Mägi, K. (Toim), *Kooli õppekava - probleeme ja võimalusi : konverentsi materjalid, 30. aprill 1999 : projekt "Õppekava arendamine ja õpetaja kvalifikatsioon"* (lk 16-18). Tallinn: AS Võru Täht.

- Saaremaa Ühisgümnaasiumi õppekava projekt (2013). Külastatud 9.04.2013 aadressil http://www.syg.edu.ee/uus/syg/index.php?option=com_content&view=article&id=192&Itemid=18.
- Saku Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil [http://www.saku.edu.ee/bw_client_files/saku_gymnaasium/public/img/File/Hindamise_korraldus_pohikooli_ja_gymnaasiumi_lopetamine\(1\).pdf](http://www.saku.edu.ee/bw_client_files/saku_gymnaasium/public/img/File/Hindamise_korraldus_pohikooli_ja_gymnaasiumi_lopetamine(1).pdf).
- Salumaa, T. (1997). *Õppekavatöö koolis. 1*. Tallinn: Haridusministeerium.
- Salumaa, T. (1997). *Õppekavatöö koolis. 2, Perioodõpe*. Tallinn: Haridusministeerium.
- Schiro, M. S. (2008). *Curriculum Theory: Conflicting Visions and Enduring Concerns*. Los Angeles (etc.): Sage.
- Tallinna 32. Keskkooli õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://mail.32kk.edu.ee/Tallinna32Keskkooligymnaasiumioppekava2011v3.pdf>.
- Tallinna Mustamäe Realgümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://www.mreal.tln.edu.ee/et/oppekava>.
- Tartu Tamme Gümnaasiumi õppekava (2011). Külastatud 9.04.2013 aadressil http://www.tamme.tartu.ee/avalik_teave/ok-2011.pdf
- Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele* (2001). Külastatud 11.12.2011 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351102>
- Toomela, A. (s.a.). *Riikliku õppekava süsteemne käsitus*. Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://www.ut.ee/curriculum/orb.aw/class=file/action=preview/id=78803/Riikliku+F5ppekava+s%FCsteemne+k%E4sitlus.pdf>.
- Tõnisson, A. (2008). *Õppekava arendustöö etapid*. Külastatud 22.03.2013 aadressil http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/6ppekavaarenduse_etapid.pdf.
- Türi Ühisgümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil <http://www.tyriyg.tyri.ee/media/pdf/oppekava.pdf>.
- Türk, K., Haldma, T., Kukemelk, H., Ploom, K., Irs, R., Pukkonen, L. (2011). *Üldharidus- ja kutsekoolide tulemuslikkus ja seda mõjutavad tegurid*. Tartu Ülikool, Haridus- ja Teadusministeerium.
- Vagula, L. (2012). *Hinnangud professionaalsetele õppivatele kogukondadele üheksa Põlva- ja Võrumaa üldhariduskooli näitel*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Westbury, I. (2008). *Making Curricula. Why Do States Make Curricula, and How?* In F. M. Connelly & M. Fang He & J. Phillion (Eds.), *The SAGE Handbook of Curriculum and Instruction* (pp 45-65). Los Angeles (etc.): Sage.

White, J. (2004). Shaping a curriculum. In J. White (Ed.), *Rethinking the School Curriculum: Values, Aims and Purposes* (pp 19-29). London, New York: RoudledgeFalmer

Viljandi Gümnaasiumi põhimäärus (2011). Külastatud 22.04.2013 aadressil

<https://www.riigiteataja.ee/akt/105102011005>.

Viljandi Gümnaasiumi õppekava projekt (2013).⁵

Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi õppekava (2012). Külastatud 9.04.2013 aadressil

http://vkg.havike.eenet.ee/wordpress/?page_id=161.

Õpetajate koolituse raamnõuded (2000). Külastatud 23.04.2013 aadressil

<https://www.riigiteataja.ee/akt/122032011015>.

⁵ Täpsem viide puudub. Õppekava projekti sai magistritöö autor Viljandi Gümnaasiumi direktorilt loaga seda magistritöös kasutada.

Lisad

Lisade sisukord

Lisad.....	43
Lisa 1. Õppekava arenduskoosolekute protokollid	44
Lisa 1.1. JPG õppekava 1. arenduskoosolek	44
Lisa 1.2. JPG õppekava 2. arenduskoosolek	45
Lisa 1.3. JPG õppekava 3. arenduskoosolek	46
Lisa 1.4. JPG õppekava 4. arenduskoosolek	47
Lisa 1.5. JPG õppekava 5. arenduskoosolek	49
Lisa 1.6. JPG õppekava 6. arenduskoosolek	50
Lisa 1.7. JPG õppekava 7. arenduskoosolek	51
Lisa 1.7.1. JPG õppekava 16.02.2012 kokku kokku lepitud tunnijaotusplaan	52
Lisa 1.8. JPG õppekava 8. arenduskoosolek	58
Lisa 1.8.1. JPG õppekava 29.02.2012 kokku lepitud tunnijaotusplaan	59
Lisa 1.9. JPG õppekava 9. arenduskoosolek	61
Lisa 1.10. JPG õppekava 10. arenduskoosolek	63
Lisa 1.11. JPG õppekava 11. arenduskoosolek	65
Lisa 1.11.1. JPG õppekava tunnijaotuskava pärast humanitaar ja ühiskonnahariduse suuna ümberkujundamist.....	66
Lisa 1.11.2. JPG suundade kirjelduse ja ainekavade põhi	69
Lisa 1.12. JPG õppekava 12. arenduskoosolek	- 81 -
Lisa 1.13. JPG õppekava 13. arenduskoosolek	- 82 -
Lisa 1.14. JPG õppekava 14. arenduskoosolek	- 83 -
Lisa 1.14.1 JPG õppekava tunnijaotuskava jagunemine õppeaastatesse	- 84 -
Lisa 2. JPG direktori koolitusloa taotlemiseks koostatud õppekavand	- 87 -
Lisa 3. JPG õppekava üldosa pärast õppekavaarendustööd 04.12.2012.	- 112 -
Lisa 4. JPG Hindamisjuhendi kujunemine	- 121 -
Lisa 4.1. JPG hindamisjuhendi esmane põhi.....	- 121 -
Lisa 4.2. JPG hindamisjuhendi põhi pärast õpetajate rühmatööd arengupäeval.....	- 128 -
Lisa 4.3. Kinnitatud hindamisjuhend	- 134 -
Lisa 5. Skeem: Gümnaasiumi õppekava riiklike õigusaktide kontekstis	- 140 -

Lisa 1. Õppekava arenduskoosolekute protokollid

Lisa 1.1. JPG õppekava 1. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll

Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 24.08.2011

11.00-14.20

Osaesid:

direktor, arendusjuht, õppealajuhataja

Arutatud teemad:

Õppekava, arengukava ja hindamisjuhendi loomise korraldus.

direktor: Eesmärgiks on õppekava arendus kui protsess. Lõpptulemus ei ole sedavõrd tähtis, kuna õppekava on nagunii pidevalt muutuv. Arendusse tuleb kaasa tõmmata õpetajad, õpilased, vanemad. Tähtis on jõuda ühiste arusaamade ja hea töökultuurini.

Otsused:

- Alustada õppekava, arengukava ja hindamisjuhendi koostamist suunajuhtide instrueerimisest;
- Õppekava ja arengukava koostamisel tuleb kaasata kõik õpetajad ja võimalikult palju lapsevanemaid ja õpilasi;
- Suur osa aruteludest tuleb suunata ja korraldada suundade ja valdkondade kaupa;
- Esikohale tuleb seada õpetajate juhendamine ning nendest meeskonna loomine.
- Arendusprotsesse juhib direktor.
- Arengukava koostamist korraldab arendusjuht.
- Õppekava koostamist korraldab õppealajuhataja.

Lisa 1.2. JPG õppekava 2. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 2 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 20. oktoober, 2011

11.45-12.30

Osalesid:

Arendusjuht, õppealajuhataja, suunajuhid

Arutatud teemad:

Hindamisjuhend.

Arutati, millised on olulised mõisted, millest kõik õpetajad peaksid üheselt aru saama.

Nendeks leiti olevat jooksev hinne, kontrolltöö, kirjalik töö, tunnikontroll, suuline vastus, kodune töö, arvestustöö, suuline arvestus, kirjalik arvestus, kursuse hinne, kooliastmehinne

Õpetajatega tuleb arutada olulisi küsimusi:

Mitu kursust võivad olla kahed?

Kui rangelt tuleb reglementeerida hinnete mõisteid?

Otsused:

- Õppealajuhataja koostab hindamisjuhendi põhja, mille kooskõlastab direktoriga ja mille ümber toimub sügisvaheajal 26.-27. Oktoobril arutelu.

Lisa 1.3. JPG õppekava 3. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 3 Jaan Poska Gümnaasium

**Toimus: 21. oktoober, 2011
15.00-16.30**

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, arendusjuht, linnavalitsuse (LV) esindajad, teise kooli direktor, teise kooli õppejuht, teise kooli kunstisuuna juht.

Arutatud teemad:

- Teise kooli ümberkujundamine põhikooliks, kunstisuuna jätkamine Tartu linnas gümnaasiumitasemel ning selle põhjendatus
- Võimalused integreerida kunstiaineid JPG õppekavasse, arutelu kas eraldi suunana või suuna sees.
- Kunstisuuna arendamise koordineerimine. LV esindaja soovitus kanda kunstisuund maksimaalses mahus JPGsse üle ning seda peaks koordineerima teise kooli kunsti suuna juht.
- Tartu linna haridusmaastiku tulevik ning õppekavades kindlasti jätkatavad suunad (koorimuusika, majandusõpe).

Otsused:

- Alustada Jaan Poska Gümnaasiumis kunstisuuna integreerimisega õppekavasse

Lisa 1.4. JPG õppekava 4. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 4 Jaan Poska Gümnaasium

**Toimus: 26. oktoober, 2012
11.00-13.30**

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, arendusjuht, suunajuhid, haridustehnoloog, infojuht, õpilasnõustaja, õpetajad (17)

Arutatud teemad:

JPG õppekava osa 6 – hindamisjuhend.

Arutelu vastavalt hindamisjuhendi põhjale (vt Lisa 4.1.)

Otsused:

- Arutelu tulemustel selgunud vastuolulised seisukohad viia 27. okt ühisele hääletusele ja valminud dokument suunata arutusele hoolekogusse ja õpilasesindusse.

Lisa 1.5. JPG õppekava 5. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 5 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 27. oktoober, 2012

11.00-14.30

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, arendusjuht, suunajuhid, haridustehnoloog, infojuht, õpilasnõustaja, õpetajad (18)

Arutatud teemad:

JPG õppekava osa 6 – hindamisjuhend.

Arutelu vastavalt hindamisjuhendi põhjale (Hindamisjuhend 2.0, vt Lisa 4.2.), ühine otsustamine lahkkelisid tekitanud kohtades.

Otsused:

Arutelu tulemustel selgunud vastuolulised seisukohad suunata otsustatud täiendustele ning tutvumiseks ja hinnangu andmiseks hoolekogusse ja õpilasesindusele. Edasine arutelu ja hindamisjuhendi vastuvõtmine toimub jaanuari õppenõukogus.

Lisa 1.6. JPG õppekava 6. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 5 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 14.12.2011

10.30-12.00

Osaesid:

Arendusjuht, õppealajuhataja, HTM õppekavaekspert

Arutatud teemad:

- Kursuste hulk gümnaasiumi õppekavas ning õpilase töömaht.
- Ainekavade kirjeldused õppekavas, ministeeriumi seisukohad nende osas.
- Suundade ainekursuste maht ning nõudmised suundadele GRÕK-is

Selgitati:

- Kursuste hulk gümnaasiumi lõpetamiseks on kõrge, õpilaste töömaht suur. Kursuse 35 tundi võiks olla õpilase reaalne töömaht.
- Kõik ainekavad, mis lähtuvad riikliku õppekava ainekavadest võivad olla ainult vastava viitega.
- Põhimõtteliselt võiks olla olukord, kus õpilane koostab endale ise sobiva õppekava ilma range kolme suuna kohustuslike kursusteta, ent regulatsioonid hetkel seda ei võimalda.

Lisa 1.7. JPG õppekava 7. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 7 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 16.02.2012

15.45-17.45

Osaesid:

Direktor, arendusjuht, õppealajuhataja, suunajuhid

Arutatud teemad ja otsused:

- Õppekava kursuste jaotus suundades (Lisa 1.7.1). Arutati eelkõige humanitaar ja ühiskonnasuuna kursuseid.
- Täiendavad suunaained. Lisati aineblokk, mis jääb suuna sisse ja on kõigile kohustuslik, ent mille hulgast saab teha teatud valikuid, st õpilane peab valima 3 suuna valikkursust 6 suuna valikkursuse seast.
- Selgitati õppimist toetavate kursuste olemust ja paiknemist õppeaasta plaanis.

Lisa 1.7.1. JPG õppekava 16.02.2012 kokku kokku lepitud tunnijaotusplaan

Jaana Poska Gümnaasium

Humanitaarsuund

Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb läbida **96** (õpioskused + uurimistööd) kursust.

Riikliku õppekavaga ette nähtud põhikursused

aine	maht
eesti keel	6
kirjandus	5
b2 taseme võõrkeel	5
b1 taseme võõrkeel	5
matemaatika	8/14
geograafia	3
bioloogia	4
keemia	3
füüsika	5
ajalugu	6
ühiskonnaõpetus	2
inimeseõpetus	1
muusika	3
kunst	2
kehaline kasvatus	5

kokku 63/69

Suunda kujundavad kohustuslikud valikkursused

aine	maht
eesti keel	1
kirjandus	4
b2 taseme võõrkeel	1
b1 taseme võõrkeel	2
ajalugu	1
kunst	1
inimeseõpetus kultuurisühholoogia	1
filosoofia	2
eetika	1
a2 taseme võõrkeel (ladina, soome, prantsuse või rootsi)	3
maailma kultuurid	1

kokku 17

Riigieksamikursused

aine	maht
eesti keel	1
inglise keel	1
matemaatika	1
uurimistööde alused (11.kl 0,5+0,5)	1

kokku 4

Õppimist toetavad kursused

Õpilastel on kohustuslik läbida õpioskuste kursus.

Matemaatika, füüsika ja/või informaatika kursuse peab õpilane läbima, kui tal on puudujääke gümnaasiumis hakkama saamisel.

aine	maht
õpioskuste kursus	1
matemaatika	1
füüsika	0,5
keemia	0,5

informaatika	1
kokku	4

Suunda kujundavad valikkursused

Valida vähemalt 6 kursust

aine	maht
loovkirjutamine	1
Tartu linn ja kirjandus	1
pärimuslugu 1	1
pärimuslugu 2	1
filmipoetika	1
draamaõpetus	1
kunstiained	3
x	1
x	1
x	1
kokku	12

Ülekoollised valikkursused

Valida kooli lõpetamiseks vajalik hulk kursuseid (kitsa matemaatika korral vähemalt 6 kursust)

aine	maht
soome keel (11. kl)	3
saksa keel (11. kl)	3
vene keel (11. kl)	3
soome keele erikursus 1	1
soome keele erikursus 2	1
saksa keele erikursus 1	1
saksa keele erikursus 2	1
vene keele erikursus 1	1
vene keele erikursus 2	1
meediaõpetus	2
kunstiõpetus (praktiline)	1
kehaline kasvatus	2
inglise keele erikursus 1	1
inglise keele erikursus 2	1
inglise keele erikursus 3	1
astronoomia	1
maailmaharidus	1
fotograafia	1
koorilaul	1 (aastas)
rahvatants	1 (aastas)
väitlus	1 (aastas)
Eesti mõttelugu	2
infopädevus	1
religiooniõpetus 1	1
religiooniõpetus 2	1
riigikaitse	2
majandus ja ettevõtlusõpe	2
karjääriõpetus	1
veebidisain	1
matemaatika lisakursus 1 (loogika)	1
matemaatika lisakursus 2 (planimeetria)	1
kokku	48
lisaks kuni 5 kursust õpilaste soovil grupi (vähemalt 12 inimest) täitumise korral	5

Reaalsuund

Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb läbida **96** (õpioskused + uurimistööd) kursust.

Riikliku õppekavaga ette nähtud põhikursused

aine	maht
eesti keel	6
kirjandus	5
b2 taseme võõrkeel	5
b1 taseme võõrkeel	5
matemaatika	14
geograafia	3
bioloogia	4
keemia	3
füüsika	5
ajalugu	6
ühiskonnaõpetus	2
inimeseõpetus	1
muusika	3
kunst	2
kehaline kasvatus	5

kokku 69

Suunda kujundavad kohustuslikud valikkursused

aine	maht
eesti keel (pr)	1
b2 võõrkeel	2
b1 võõrkeel	1
matemaatika (pr)	1
bioloogia	2
füüsika	2
keemia	1
joonestamine	1
programmeerimise alused	1
loodusteadused, tehnoloogia, ühiskond	1

kokku 13

Riigieksamikursused

aine	maht
eesti keel	1
inglise keel	1
matemaatika	1
uurimistööde alused (11.kl 0,5+0,5)	1

kokku 4

Õppimist toetavad kursused

Õpilastel on kohustuslik läbida õpioskuste kursus.

Matemaatika, füüsika ja/või informaatika kursuse peab õpilane läbima, kui tal on puudujääke gümnaasiumis hakkama saamisel.

aine	maht
õpioskuste kursus	1
matemaatika	1
füüsika	0,5
keemia	0,5
informaatika	1

kokku 4

Suunda kujundavad valikkursused

Valida vähemalt 6 kursust

aine	maht
------	------

bioloogia (pr)	1
füüsika (pr)	1
keemia (pr)	1
geograafia (pr)	1
joonestamine	1
programmeerimine	3
ruumidisain	2
tehnoloogiaalade inglise keel	1
kokku	11

Ülekoolilised valikkursused

Valida kooli lõpetamiseks vajalik hulk kursuseid (kitsa matemaatika korral vähemalt 6 kursust)

aine	maht
soome keel (11. kl)	3
saksa keel (11. kl)	3
vene keel (11. kl)	3
soome keele erikursus 1	1
soome keele erikursus 2	1
saksa keele erikursus 1	1
saksa keele erikursus 2	1
vene keele erikursus 1	1
vene keele erikursus 2	1
meediaõpetus	2
kunstiõpetus (praktiline)	1
kehaline kasvatus	2
inglise keele erikursus 1	1
inglise keele erikursus 2	1
inglise keele erikursus 3	1
astronoomia	1
maailmaharidus	1
fotograafia	1
koorilaul	1 (aastas)
rahvatants	1 (aastas)
väitlus	1 (aastas)
Eesti mõttelugu	2
infopädevus	1
religiooniõpetus 1	1
religiooniõpetus 2	1
riigikaitse	2
majandus ja ettevõtlusõpe	2
karjääriõpetus	1
veebidisain	1
matemaatika lisakursus 1 (loogika)	1
matemaatika lisakursus 2 (planimeetria)	1
kokku	48
lisaks kuni 5 kursust õpilaste soovil grupi (kuni 12 inimest) täitumise korral	5

Ühiskonnahariduse suund

Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb läbida **96** (õpioskused + uurimistööd) kursust.

Riikliku õppekavaga ette nähtud põhikursused

aine	maht
eesti keel	6
kirjandus	5
b2 taseme võõrkeel	5
b1 taseme võõrkeel	5
matemaatika	8/14
geograafia	3
bioloogia	4
keemia	3
füüsika	5
ajalugu	6
ühiskonnaõpetus	2
inimeseõpetus	1
muusika	3
kunst	2
kehaline kasvatus	5

kokku 63/69

Suunda kujundavad kohustuslikud valikkursused

aine	maht
eesti keel (pr)	1
b2 võõrkeel	2
b1 võõrkeel	1
ajalugu	2
ühiskonnaõpetus	1
filosoofia	1
retoorika	1
inimene ja õigus	2
multikultuurne Euroopa	1
Euroopa Liit ja Euroopa institutsioonid	1
majandusõpetus	2

kokku 15

Riigieksamikursused

aine	maht
eesti keel	1
inglise keel	1
matemaatika	1
uurimistööde alused (11.kl 0,5+0,5)	1

kokku 4

Õppimist toetavad kursused

Õpilastel on kohustuslik läbida õpioskuste kursus.

Matemaatika, füüsika ja/või informaatika kursuse peab õpilane läbima, kui tal on puudujääke gümnaasiumis hakkama saamisel.

aine	maht
õpioskuste kursus	1
matemaatika	1
füüsika	0,5
keemia	0,5
informaatika	1

kokku 4

Suunda kujundavad valikkursused

Valida vähemalt 6 kursust

aine	maht
juriidiline inglise keel	1
filosoofia	1
majandus: ettevõtlus	1

humanitaarõigus	1
julgeolekupoliitika	1
globaliseeruv maailm	1
prantsuse keel	3
kokku	9

Ülekoolilised valikkursused

Valida kooli lõpetamiseks vajalik hulk kursuseid (kitsa matemaatika korral vähemalt 6 kursust)

aine	maht
soome keel (11. kl)	3
saksa keel (11. kl)	3
vene keel (11. kl)	3
soome keele erikursus 1	1
soome keele erikursus 2	1
saksa keele erikursus 1	1
saksa keele erikursus 2	1
vene keele erikursus 1	1
vene keele erikursus 2	1
meediaõpetus	2
kunstiõpetus (praktiline)	1
kehaline kasvatus	2
inglise keele erikursus 1	1
inglise keele erikursus 2	1
inglise keele erikursus 3	1
astronoomia	1
maailmaharidus	1
fotograafia	1
koorilaul	1 (aastas)
rahvatants	1 (aastas)
väitlus	1 (aastas)
Eesti mõttelugu	2
infopädevus	1
religiooniõpetus 1	1
religiooniõpetus 2	1
riigikaitse	2
majandus ja ettevõtlusõpe	2
karjääriõpetus	1
veebidisain	1
matemaatika lisakursus 1 (loogika)	1
matemaatika lisakursus 2 (planimetria)	1
kokku	48
lisaks kuni 5 kursust õpilaste soovil grupi (kuni 12 inimest) täitumise korral	5

Lisa 1.8. JPG õppekava 8. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 8 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 29.02.2012

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, arendusjuht, suunajuhid

Arutatud teemad ja tehtud otsused:

- Kaotada kohustuslike valikute grupp suuna seest ning suunata kõik kursused ülekoolilisteks valikuteks (Tunnijaotuskava Lisa 1.8.1.)
- Hiljemalt juunis valikkursusi andvate õpetajate poolt määratleda valikkursuste sihtgrupid, eeldusained ning mis on nende eeldusaineteks.
- Täiendada õppekava kunstisuunaga. Kunstisuund on üks osa humanitaarsuunast, valdav osa kunstiainetest on ülekoolilised valikkursused.

Lisa 1.8.1. JPG õppekava 29.02.2912 kokku lepitud tunnijaotusplaan

JAAN POSKA GÜMNAASIUM

Kursused ja suunad

Gümnaasiumi lõpetamiseks läbib iga gümnaasiumiõpilane vähemalt 96 kursust. Riikliku õppekava järgi läbib gümnaasiumiõpilane 63 põhikursust (õpilased, kes valivad laia matemaatika, läbivad 69 põhikursust). Ülejäänud kursused kujunevad õppesuundade ja õpilase individuaalsete valikute põhjal.

Jaani Poska Gümnaasiumis on kolm õppesuunda:

- humanitaarsuund ehk *humaniora*
- reaal- ja loodussuund ehk *realia et naturalia*
- ühiskonnateaduste suund ehk *socialia*

Suunda kujundavad kursused

Kursused on ette nähtud ainult vastava suuna valinutele. Tähistus (pr) tähendab praktikumi, kus õppimine toimub rühmades.

HUMANIORA		REALIA et NATURALIA		SOCIALIA	
aine	maht	aine	maht	aine	maht
eesti keel	1	eesti keel (pr)	1	eesti keel (pr)	1
kirjandus	4	b2 võõrkeel	2	b2 võõrkeel	2
b2 taseme võõrkeel	1	b1 võõrkeel	1	b1 võõrkeel	1
b1 taseme võõrkeel	2	matemaatika (pr)	1	ajalugu	2
ajalugu	1	bioloogia	2	ühiskonnaõpetus	1
kunst	1	füüsika	2	filosoofia	1
inimeseõpetus (kultuuripsühholoogia)	1	keemia	1	retoorika	1
filosoofia	2	joonestamine	1	inimene ja õigus	2
eetika	1	programmeerimise alused	1	multikultuurne Euroopa	1
a2 taseme võõrkeel (ladina, soome, prantsuse või rootsi)	3	loodusteadused, tehnoloogia, ühiskond	1	Euroopa Liit ja Euroopa institutsioonid	1
maailma kultuurid	1	lai matemaatika	6	majandusõpetus	2
				kirjandus ja ühiskond	1
				kõne ja väitlus	1
kokku	17	kokku	19	kokku	17

Õppimist toetavad kursused ja üldistavad kordamiskursused

Õpilastel on kohustuslik läbida õppimist toetav õpioskuste kursus, mis toimub rühmatöö vormis meeldivas õppekeskkonnas. Matemaatika, füüsika ja/või informaatika kursus on eelkõige mõeldud õpilastele, kes vajavad aines täiendavat õppimist. Üldistavad kordamiskursused aitavad ette valmistada gümnaasiumi lõpetamiseks.

Üldistavad kordamiskursused		Õppimist toetavad kursused	
aine	maht	aine	maht
eesti keel	1	õpioskuste kursus	1
inglise keel	1	matemaatika	1
matemaatika	1	füüsika	0,5
uurimistööde alused	1	keemia	0,5
kokku	4	informaatika	1
		kokku kuni	4

Ülekoolilised valikkursused

Kooli lõpetamiseks tuleb nende hulgast valida vajalik hulk kursuseid, et koos eelnevatega tuleks kolme aasta jooksul kokku vähemalt 96 kursust.

ÜLEKOOLILISED VALIKKURSUSED (enam kui 60 kursust)			
aine	maht	aine	maht
soome keel (11. kl)	3	loovkirjutamine	1
saksa keel (11. kl)	3	Tartu linn ja kirjandus	1
vene keel (11. kl)	3	pärimuslugu 1	1
soome keel ja kultuur	2	pärimuslugu 2	1
saksa keel ja kultuur	2	filmipoetika	1
vene keele ja kultuur	2	draamaõpetus	1
meediaõpetus	2	kunstained	3
kunstiõpetus	1	humanitaarained	3
kehaline kasvatus	2	bioloogia (pr)	1
inglise ja inglisekeelsete maade keel ja kultuur	1	füüsika (pr)	1
astronoomia	1	keemia (pr)	1
maailmaharidus	1	geograafia (pr)	1
fotograafia	1	joonestamine	1
koorilaul (aastas)	1	programmeerimine	3
rahvatants (aastas)	1	ruumidisain	2
väitlusklubi (aastas)	1	tehnoloogiaalade inglise keel	1
näitering (aastas)	1	juriidiline inglise keel	1
kultuurilugu	2	filosoofia	1
infopädevus	1	majandus (ettevõtlusõpe)	1
religiooniõpetus	2	humanitaarõigus	1
riigikaitse	2	julgeolekupoliitika	1
majandus ja ettevõtlusõpe	2	globaliseeruv maailm	1
karjääriõpetus	1	prantsuse keel	3
veebidisain	1		
loogika	1		
planimeetria	1		
lisaks kuni 5 kursust õpilaste soovil grupi (kuni 12 inimest) täitumise korral	5		

Lisa 1.9. JPG õppekava 9. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 9 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 20.03.2012

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, suunajuhid, arendusjuht, kunstiõpetaja, teise kooli kunstiõpetaja

Arutatud teemad ja tehtud otsused:

JPG eesmärgid on:

Teadliku õppija kujunemine.

Positiivse minapildiga inimese kujundamine.

Kõrgkooliks ette valmistamine.

Suundade ülevaade:

Humaniora - Kinni on 85 kursust, valikuks jääb 11

Realia – 87, valikuks jääb 9

Socialia – 85 kursust, valikuks jääb 11

Humanitaarharus loobub kirjandus kahest suuna valikkursusest kunstiainete kasuks.

Kokku lepitud põhimõtted

- 10. klassis algavad 2. perioodist valikained, need on tasanduskursustega ühel ajal. Valikkursusest saab 10. klassis loobuda või peab loobuma vaid tasanduskursuse kasuks.
- 10. ja 11. klassis on valikkursusest loobumine erandlik ja seotud eelkõige individuaalse õppekava rakendamisega.

10. klassis – maksimaalselt 3 valikkursust, II, III ja IV periood.

11. klassis – minimaalselt 4 valikkursust.

12. klassis – ülejäänud valikkursuste valimine. 12. klassis lisanduvad ka üldised kordamiskursused.

- Keskmise kunsti suuna kursustel osalev õpilaste arv on 12. (teoorias rohkem, praktikas vähem).
- Valikkursustele kehtestada ülempiirid sõltuvalt aine ja kokkuleppel aineõpetajaga.
- Ainetes, milles riigieksamit ei tehta, võiks ainemahte vähendada kooli algatuse korras, et õpilased omandaksid põhjalikumalt olulisemad osad ja pööraks vähem tähelepanu kõrvalisele.
- Lähtume õppekava loomisest õppesisust.

JPG õppekava koostamise koosoleku ülevaade 20.03.2012

Varem kokku lepitud olukord:

Humaniora – riiklikult, kooli poolt ja suuna kaudu on ette kirjutatud 85 kursust, õpilase valikuks jääb 11

Realia – 87 kursust, valikuks jääb 9

Socialia – 85 kursust, valikuks jääb 11

Kunst

Kunsti suuna kursused kujunevad humaniora suuna sees ja valikainetena. Humaniora suuna sees vähendatakse kirjanduse ainet kahe kursuse võrra (neljalt kursuselt kahele) ja kaks kursust saab kunst, mis jätab õpilase valikute vabaduse varem kokku lepitud tasemele. Osa kirjanduse ja kunsti suunakursustest (üks kirjanduse ja üks kunsti kursus) toimuks praktikumidena.

Keskmine kunsti suuna kursustel osalev õpilaste arv on 12. (teooriakursustel rohkem, praktilistel kursustel vähem).

Kunstiainete läbiviimise koht:

Teooria – Vanemuise 35,

prakтика – mujal, tõenäoline koht Tartu Lastekunstikoolis (Tiigi 61).

JPGs kohapeal olemas kunsti klass. Tulevikus saaks seda kasutada eelkõige kunstiainete andmiseks, võimalusel ka kunstiajalugu, ent see võib toimuda ka mõnes muus klassiruumis, nt ajaloo klass 413 või 414. Kunstiklassi võimalik asukoht ruum 210, kus see on praegu, aga ka 405, 413.

Valikained

Lepiti kokku järgmised põhimõtted:

- 10. klassis algavad 2. Perioodist valikained, need on tasanduskursustega ühel ajal.
- 10. klassis saab valikkursusest loobuda või peab valikkursusest loobuma vaid tasanduskursuse kasuks.
- 10. ja 11. klassis on valikkursusest loobumine erandlik ja seotud eelkõige individuaalse õppekava rakendamisega.

Valikkursuste toimumise arv:

- 10. klassis – maksimaalselt 3 valikkursust, II, III ja IV periood.
- 11. klassis – minimaalselt 4 valikkursust.
- 12. klassis – ülejäänud valikkursuste valimine. 12. klassis lisanduvad ka üldised kordamiskursused.

Õpilaste hulgale valikkursustel kehtestatakse ülempiirid kokkuleppel aineõpetajaga ja sõltuvalt aimest.

Lisa 1.10. JPG õppekava 10. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 10 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 03.04.2012

Kell 15.46-18.10

Osaesid:

Direktor, arendusjuht, õppealajuhataja, suunajuhid

Varem kokku lepitud olukord:

Humaniora – riiklikult, kooli poolt ja suuna kaudu on ette kirjutatud 85 kursust, õpilase valikuks jääb 11

Realia – 87 kursust, valikuks jääb 9

Socialia – 85 kursust, valikuks jääb 11

JPG suundadeks on eesti keeles reaal-looduse suund, humanitaar-kunsti suund ja ühiskonnahariduse suund. Kunsti suund kujuneb humanitaarsuuna sees.

Lepiti kokku järgmises:

Kunsti suund

Kunsti suuna osas püüame eelkõige toime tulla oma ressurssidega ja alustada majasiseselt. Alusaineteks on (sisearhitekti ja pikaagekse kunsti õppejõu eksperthinnang) kompositsioon, värviõpetus, joonistamine ja akvarell. Kunstiainete toimimise kohaks on eelkõige JPG kunstiklass, vajadusel Tartu Lastekunstikool või mõni sobiv koht.

Õppekava alused

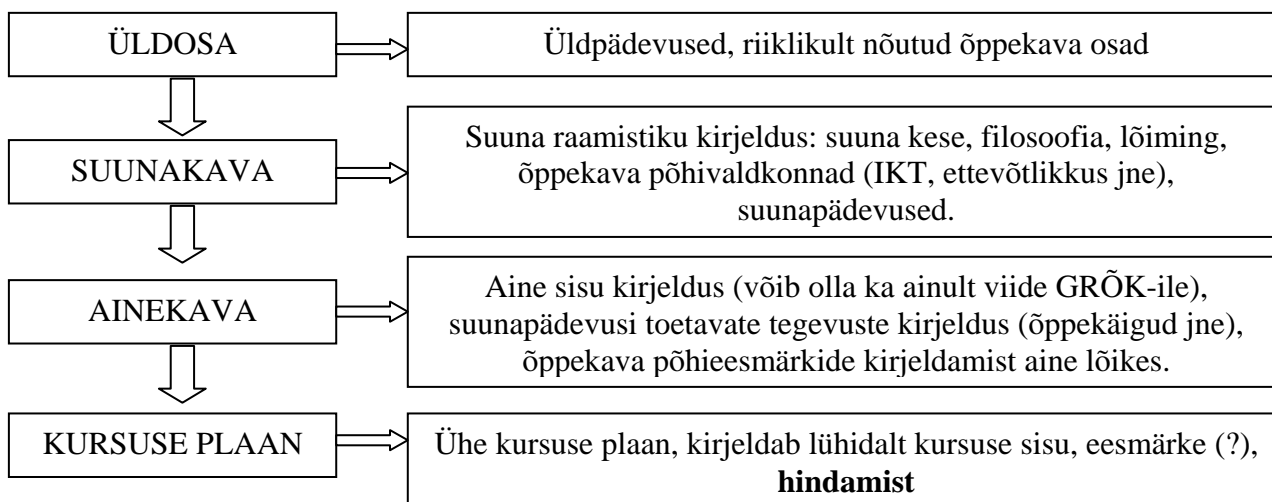
Õppekava keskne osa on lisaks GRÕK-is väljatoodule ja nõutule eelkõige keskendumine **positiivse minapildiga inimese** kujunemisele kaasa aitamine. Selle märksõnadeks on **koolirõõm, valikute paljusus, ettevõtlikkus ja enesetunnetus**. Olulised eesmärgid, mis läbivad kogu kooli õppekava ja tegevust on:

- **IKT** (digi-?) vahendite laialdane rakendamine õppetöös ja koolielus.
- **Ettevõtlikkuse arendamine** iseseisvuse, loovuse ja vastutustunde arendamise kaudu.
- **Kultuurikasvatus** sügavama enesemõistmise ja sügava kultuuritunnetuse suunas.
- **Enesetunnetus** inimese, kodaniku ja teisi inimesi ning ümbritsevat keskkonda arvestava ühiskonna liikmena.

Õppekava struktuur

Õppekava üldossa tuleb lisada ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted. Õppekava üldossa tuleb lisada koostöö Tartu teiste kultuuri- ja haridusasutustega, sh Tartu Kutsehariduskeskus, Eesti Maaülikool, Tartu Kõrgem Kunstikool, Tartu Lastekunstikool, Teater „Vanemuine“, Eesti Kirjandusmuuseum, Trükimuseum jne.

Õppekava üldine struktuur on järgmine:

Aine sisu õpetamise põhimõte

Põhiaine õpetamise eesmärk on õpetada ainet sügavuti, mitte laiuti.

Õpetaja töökava põhimõte

Õpetaja lähtub oma töös eelkõige kursuse plaanist, eraldi töökava nõuet ei esitata.

Valikainete põhimõte

Valikained on eelistatult praktilise suunitlusega.

Ühiskonnahariduse suund

Arvestades keskkonnasäästlikkuse ja rohelise majanduse olulisust tänapäeva ühiskonnas ning ühiskonnaharu täpsema määratluse vajadust otsustati ühiskonnahariduse suund ümber töötada ühiskonna-keskkonna suunaks, mille eesmärk on ühiskonna- ja keskkonna teadliku noore kujundamine.

Järgmised ettevõtmised

10. aprilliks – valmis ainekava ja kursusekava raami mustand (õppealajuhataja)

10. aprilliks – ümber töötada ühiskonnahariduse suund (ühiskonnahariduse suuna juht, õppealajuhataja, kaasatakse loodusainete valdkonnajuht)

10. aprill, 14.00 – suunajuhtide koosolek, mille eesmärgiks on üle vaadata ühiskonna-keskkonna suuna ained ja täpsustada suunajuhtide tegevuskava õppekava suundade osa kirjeldamisel.

Lisa 1.11. JPG õppekava 11. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 11 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 10.04.2012

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, arendusjuht, suunajuhid

Arutatud teemad ja tehtud otsused:

- Arutati humanitaarsuuna suunaaineid, küsimus kirjanduse ja kunsti ainete jagunemises ja sisus.
- Arutati ühiskonna-keskkonna suuna aineid. (Lisa 1.11.1)

Vaadati üle esialgne kursuste jagunemise plaan aastate ja suundade lõikes. (Lisa 1.11.2.)

Lisa 1.11.1. JPG õppekava tunniarvustikuga pärast humanitaar ja ühiskonnahariduse suuna ümberkujundamist

Kollasel, punasel ja oranžil taustaga on kursused, mis on muutunud võrreldes eelmise õppekavaarendus koosolekuga.

Kursused ja suunad

Gümnaasiumi lõpetamiseks läbib iga gümnaasiumiõpilane vähemalt 96 kursust. Riikliku õppekava järgi läbib gümnaasiumiõpilane 63 põhikursust (õpilased, kes valivad laia matemaatika, läbivad 69 põhikursust). Ülejäänud kursused kujunevad õppesuundade ja õpilase individuaalsete valikute põhjal.

Jaan Poska Gümnaasiumis on kolm õppesuunda:

- **humanitaar- ja kunstisuund ehk *humaniora***
- **reaal- ja loodussuund ehk *realia***
- **ühiskonna- ja keskkonnasuund ehk *socialia***

Suunda kujundavad kursused

Kursused on ette nähtud ainult vastava suuna valinutele. Tähistus (pr) tähendab praktikumi, kus õppimine toimub rühmades.

HUMANIORA		REALIA		SOCIALIA	
aine	maht	aine	maht	aine	maht
eesti keel (pr)	1	eesti keel (pr)	1	eesti keel (pr)	1
b2 taseme võõrkeel	2	b2 võõrkeel	2	b2 võõrkeel	2
b1 taseme võõrkeel	1	b1 võõrkeel	1	b1 võõrkeel	1
kirjandus (osaliselt pr)	2	matemaatika (pr)	1	ajalugu	2
kunstiained (osaliselt pr)	2	bioloogia	2	ühiskonnaõpetus	1
ajalugu	1	füüsika	2	maailmaharidus	1
inimeseõpetus (kultuuripsühholoogia)	1	keemia	1	retoorika	1
filosoofia	2	joonestamine	1	inimene ja õigus	2
a2 taseme võõrkeel (ladina, soome, prantsuse või hiina)	3	programmeerimise alused	1	Globaalne keskkond (geo, bio, öko, ühisk 10. klass)	2
maailma kultuurid	1	loodusteadused, tehnoloogia, ühiskond	1	Keskkonnaökoloogia (inimmõju, mitte roheline 11. kl)	1
kunst – kaasaegne (Eesti) kunst. Välipraktika galeriides, muuseumide ja näituste külastused.	1	lai matemaatika	6	Ökoloogia praktikum (inimmõju hindamine 11. kl)	1
				Keskkonnatehnoloogia (50% praktiline kursus, robotika – reageerib muutustele ja muudab vastavalt sellele ise 11. kl)	1
				Keskkonna filosoofia ja õigus (keskkonnakaitse ja -õigus, filosoofia ja eetika 12. kl)	2
				Bioloogia praktikum (loodusetundmise)	1

				praktikum 10. kl kevadel, öko eelaine)	
kokku	17	kokku	19	kokku	1 9

Keskkonna harus aine mahu kärpimine dubleerimise vähendamise kaudu: geo-bio-ühisk globaalprobleemid.

Õppimist toetavad kursused ja üldistavad kordamiskursused

Õpilastel on kohustuslik läbida õppimist toetav õpioskuste kursus, mis toimub rühmatöö vormis meeldivas õppekeskkonnas. Matemaatika, füüsika ja/või informaatika kursus on eelkõige mõeldud õpilastele, kes vajavad aines täiendavat õppimist. Üldistavad kordamiskursused aitavad ette valmistada gümnaasiumi lõpetamiseks.

Üldistavad kordamiskursused		Õppimist toetavad kursused	
Aine	maht	aine	maht
eesti keel	1	õpioskuste kursus	1
inglise keel	1	matemaatika	1
Matemaatika	1	füüsika	0,5
uurimistöõde alused	1	keemia	0,5
		informaatika	1
Kokku	4	kokku kuni	4

Ülekooolilised valikkursused

Kooli lõpetamiseks tuleb nende hulgast valida vajalik hulk kursuseid, et koos eelnevatega tuleks kolme aasta jooksul kokku vähemalt 96 kursust.

ÜLEKOOLILISED VALIKKURSUSED (enam kui 60 kursust)			
Aine	maht	aine	maht
soome keel (11. kl)	3	loovkirjutamine	1
saksa keel (11. kl)	3	Tartu linn ja kirjandus	1
vene keel (11. kl)	3	pärimuslugu 1	1
rootsi keel (11. kl)	3	pärimuslugu 2	1
hispaania keel (11. kl)	3	filmipoeetika	1
soome keel ja kultuur	2	draamaõpetus	1
saksa keel ja kultuur	2	kunstiained	3
vene keel ja kultuur	2	humanitaarained	3
rootsi keel ja kultuur	2		
hispaania keel ja kultuur	2		
meediaõpetus	2		
praktiline kunst – koostöö kunstikoolidega.	2		
kehaline kasvatus	2	bioloogia (pr)	1
inglise ja inglisekeelsete maade keel ja kultuur	1	füüsika (pr)	1
astronoomia	1	keemia (pr)	1
muusikaline kirjaoskus	2	geograafia (pr)	1
maailmaharidus	1	joonestamine	1
fotograafia	1	programmeerimine	3
koorilaul (aastas)	1	ruumidisain	2
rahvatants (aastas)	1	tehnoloogiaalade inglise keel	1
väitlusring (aastas)	1		
näitering (aastas)	1	juridiline inglise keel	1
Kultuurilugu – Eesti mõttelugu.	2	filosoofia	1
Infopädevus	1	majandus (ettevõtlusõpe)	1
religiooniõpetus	2	humanitaarõigus	1
riigikaitse	2	julgeolekupoliitika	1
majandus ja ettevõtlusõpe	2	globaliseeruv maailm	1
karjääriõpetus	1	prantsuse keel	3
veebidisain	1		
loogika	1		
planimeetria	1		
lisaks kuni 5 kursust õpilaste soovil grupi (kuni 12 inimest) täitumise korral	5		

Valikainetena lähevad kursuste loendisse ka Tartu Ülikooli Teaduskoolist valitud kursused.

Lisa 1.11.2. JPG suundade kirjelduse ja ainekavade põhi

õppealajuhataja koostatud ja 10.04.2012 koosolekul läbi arutatud põhja järgi

Suundade kirjeldused ja kursuseplaanide (ainekavade) põhi

(kokku lepitud õppekava arenduskoosolekul 10.02.2012)

2.1. Reaal- ja loodussuund

2.1.1. Suuna kirjeldus

2.1.2. Eesmärgid

Reaal- ja loodussuuna eesmärgid on

2.1.3. Keskne filosoofia ja seda kandvad ained

2.1.4. JPG õppekava läbivad teemad reaal- ja loodussuunas

IKT

Ettevõtlikkus

Kultuurikasvatus

Enesetunnetus

2.1.5. Suunapädevused

2.1.6. Õppesuuna kursusejaotusplaan

REALIA	
aine	maht
eesti keel (pr)	1
b2 võõrkeel	2
b1 võõrkeel	1
matemaatika (pr)	1
bioloogia	2
füüsika	2
keemia	1
joonestamine	1
programmeerimise alused	1
loodusteadused, tehnoloogia, ühiskond	1
lai matemaatika	6
kokku	19

2.1.7. Õppesuuna tunniarv

Reaal- ja loodussuuna tunniarv					
Riiklik õppekava	õppekava	kokku	10	11	12
eesti keel	6	6	1	2	3
kirjandus	5	5	1	2	2
b2 võõrkeel	5	5	4	1	
b1 võõrkeel	5	5	3	2	
matemaatika	8	8	5	3	
geograafia	3	3	2	1	
bioloogia	4	4	2	2	
keemia	3	3	2	1	
füüsika	5	5	3	2	
ajalugu	6	6	2	2	2
ühiskond	2	2			2
inimeseõpetus	1	1	1		
muusika	3	3	1	1	1
kunst	2	2		1	1
kehaline kasvatus	5	5	2	2	1
	63	63	29	22	12
Suunaained	õppekava	kokku	10	11	12
eesti keel	1	1	1		
b2 võõrkeel	2	2		2	
b1 võõrkeel	1	1		1	
matemaatika	1	1	1		
bioloogia	2	2			2
keemia	1	1		1	
füüsika	2	2			2
programmeerimise alused	1	1		1	
joonestamine	1	1			1
loodusteadused, tehnoloogia ja ühiskond	1	1		1	
lai matemaatika	6	6		2	4
	19	19	2	8	9
Kohustuslikud üldkursused	õppekava	kokku	10	11	12
õpioskused	1	1	1		
eesti keel	1	1	1		
b2 võõrkeel	1	1		1	
matemaatika	1	1			1
uurimistööde alused	1	1		1	
	5	5	2	2	1
Valikained		93			
	87	180	33	32	22

2.1.8. Ainekavad

2.2.8.1. Keel ja kirjandus

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.1.8.2. Võõrkeeled

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.1.8.3. Matemaatika

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.1.8.4. Loodusained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.1.8.5. Sotsiaalsained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.1.8.6. Kunstained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.1.8.7. Valikained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.2. Humanitaar- ja kunstisuund

2.2.1. Suuna kirjeldus

2.2.2. Eesmärgid

2.2.3. Keskne filosoofia ja seda kandvad ained

2.2.4. JPG õppekava läbivad teemad reaal- ja loodussuunas

IKT

Ettevõtlikkus

Kultuurikasvatus

Enesetunnetus

2.2.5. Suunapädevused

2.2.6. Õppesuuna kursusejaotusplaan

HUMANIORA	
aine	maht
eesti keel	1
kirjandus (osaliselt pr)	2
kunstiained (osaliselt pr)	2
b2 taseme võõrkeel	2
b1 taseme võõrkeel	1
ajalugu	1
kunst	1
inimeseõpetus (kultuuripsühholoogia)	1
filosoofia	2
eetika	1

a2 taseme võõrkeel (ladina, soome, prantsuse või rootsi)	3
maailma kultuurid	1
kokku	18

2.1.7. Õppesuuna tunnijaotusplaan

Humanitaar- ja kunstisuuna tunnijaotus					
Riiklik õppekava	õppekava	kokku	10	11	12
eesti keel	6	6	1	2	3
kirjandus	5	5	1	2	2
b2 võõrkeel	5	5	4	1	
b1 võõrkeel	5	5	3	2	
matemaatika	8	8	5	3	
geograafia	3	3	2	1	
bioloogia	4	4	2	2	
keemia	3	3	2	1	
füüsika	5	5	3	2	
ajalugu	6	6	2	2	2
ühiskond	2	2			2
inimeseõpetus	1	1	1		
muusika	3	3	1	1	1
kunst	2	2		1	1
kehaline kasvatus	5	5	2	2	1
	63	63	29	22	12
Suunaained	õppekava	kokku	10	11	12
eesti keel	1	1	1		
b2 võõrkeel	2	2		2	
b1 võõrkeel	1	1		1	
kirjandus	2	2		1	1
kunstiained	2	2		2	
ajalugu	1	1		1	
kunst	1	1		1	
inimeseõpetus (kultuuripsühholoogia)	1	1			1
filosoofia	2	2		2	
eetika	1	1			1
a2 võõrkeel	3	3	3		
maailma kultuurid	1	1			1
	18	18	4	10	4
Kohustuslikud üldkursused	õppekava	kokku	10	11	12
õpioskused	1	1	1		
eesti keel	1	1	1		
b2 võõrkeel	1	1		1	
matemaatika	1	1			1
uurimistööde alused	1	1		1	

	5	5	2	2	1
Valikained		92			
	86	178	35	34	17

2.2.8. Ainekavad

2.2.8.1. Keel ja kirjandus

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.2.8.2. Võõrkeeled

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.2.8.3. Matemaatika

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.2.8.4. Loodusained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.2.8.5. Sotsiaalained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.2.8.6. Kunstained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.2.8.7. Valikained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.3. Ühiskonna- ja keskkonnasuund

2.3.1. Suuna kirjeldus

2.3.2. Eesmärgid

2.3.3. Keskne filosoofia ja seda kandvad ained

2.3.4. JPG õppekava läbivad teemad reaal- ja loodussuunas

IKT

Ettevõtlikkus

Kultuurikasvatus

Enesetunnetus

2.3.5. Suunapädevused

2.3.6. Õppesuuna kursusejaotusplaan

SOCIALIA	
aine	maht
eesti keel (pr)	1
b2 võõrkeel	2
b1 võõrkeel	1
ajalugu	2
ühiskonnaõpetus	1
filosoofia	1
retoorika	1
inimene ja õigus	2
multikultuurne Euroopa	1
Euroopa Liit ja Euroopa institutsioonid	1
majandusõpetus	2
kirjandus ja ühiskond	1
kõne ja väitlus	1
kokku	17

2.3.7. Õppesuuna tunnijaotusplaan

Ühiskonna- ja keskkonnasuuna tunnijaotus					
Riiklik õppekava	õppekava	kokku	10	11	12
eesti keel	6	6	1	2	3
kirjandus	5	5	1	2	2
b2 võõrkeel	5	5	4	1	
b1 võõrkeel	5	5	3	2	
matemaatika	8	8	5	3	
geograafia	3	3	2	1	
bioloogia	4	4	2	2	
keemia	3	3	2	1	
füüsika	5	5	3	2	
ajalugu	6	6	2	2	2
ühiskond	2	2			2
inimeseõpetus	1	1	1		
muusika	3	3	1	1	1
kunst	2	2		1	1
kehaline kasvatus	5	5	2	2	1
	63	63	29	22	12
Suunaained	õppekava	kokku	10	11	12
eesti keel	1	1	1		
kirjandus	2	2		1	1
b2 võõrkeel	2	2		2	
b1 võõrkeel	1	1		1	
ajalugu	2	2		1	1
ühiskonnaõpetus	1	1			1
filosoofia	1	1		1	
retoorika	1	1			1
inimene ja õigus	2	2		1	1
multikultuurne Euroopa	1	1	1		
Euroopa Liit ja institutsioonid	1	1			1
majandusõpetus	2	2		2	
	17	17	2	9	6
Kohustuslikud üldkursused	õppekava	kokku	10	11	12
õpioskused	1	1	1		
eesti keel	1	1	1		
b2 võõrkeel	1	1		1	
matemaatika	1	1			1
uurimistööde alused	1	1		1	
	5	5	2	2	1
Valikained		91			
	85	176	33	33	19

2.3.8. Ainekavad

2.3.8.1. Keel ja kirjandus

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.3.8.2. Võõrkeeled

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.3.8.3. Matemaatika

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.3.8.4. Loodusained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.3.8.5. Sotsiaalsained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.3.8.6. Kunstained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

2.3.8.7. Valikained

Aine:

Sisu:

Suunapädevusi toetavad tegevused:

Seotus JPG õppekava läbivate teemadega:

Kursuse plaan

Õppesuund:			
Ainevaldkond:			
Aine:			
Kursus:			
	SISU	HINDAMINE	ASETUS ÕPPEKAVAS
	Põhisisu	Hinnatavad õpitegevused/tulemused, hinnatavad praktilised ja loovtööd. Kursuse hinde saamise tingimused Järelarvestuse tingimused	Soovitatav toimumise aeg Eeldusained/ainekursused, on eeldusaineks/ainekursuseks Seotud ained/ainekursused

Kursuse plaan

Õppesuund:			
Ainevaldkond:			
Aine:			
Kursus:			
	SISU	HINDAMINE	ASETUS ÕPPEKAVAS
	Põhisisu	Hinnatavad õpitegevused/tulemused, hinnatavad praktilised ja loovtööd. Kursuse hinde saamise tingimused Järelarvestuse tingimused	Soovitatav toimumise aeg Eeldusained/ainekursused, on eeldusaineks/ainekursuseks Seotud ained/ainekursused

Lisa 1.12. JPG õppekava 12. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 12 Jaan Poska Gümnaasium

Toimus: 12.05.2012

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, arendusjuht

Arutatud teemad:

- Vaadati üle humanitaarsuuna valikkursused ja ülekooolilised valikkursused.
- Kinnitati otsust viia humanitaarsuuna kaks kirjanduse ja kaks kunsti kursust läbi õpperühmades.
- Otsustati ülekooolilise kursusena lisada kõigile õpilastele õpioskuste kursus.

Lisa 1.13. JPG õppekava 13. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 13 Jaan Poska Gümnaasium

**Toimus: 15.05.2012
13.30-16.20**

Osaesid:

Direktor, õppealajuhataja, arendusjuht

Arutatud teemad:

- Suuna valikainete ja valikainete jagunemine reaalharus
- Suuna valikainete ja valikainete jagunemine ühiskonna-keskkonna harus

Otsused:

- Suurendada matemaatika praktikumide hulka ühe kursuse võrra 11. klassis – eesmärk HEV õpilastele süvendatud õppe pakkumine.
- Vähendada füüsika suunakursusi reaalsuunas 11. klassis 1 kursuse võrra.

Lisa 1.14. JPG õppekava 14. arenduskoosolek

Õppekava arenduskoosoleku protokoll nr 14 Jaan Poska Gümnaasium

**Toimus: 30.08.2012
12.15-14.20**

Osaesid:

Õppealajuhataja, suuna- ja valdkonnajuhid

Arutatud teemad:

- Ainekursuste jagunemine õppeaastatesse
- Valdkonnajuhtide ülesanded seoses perioodijaotusplaaniga

Otsused:

- Jagada ainekursused õppeaastatesse vastavalt alltoodud plaanile (Lisa 1.14.1.).
- Valdkonnajuhtide ülesanne on paigutada need aineoloogikast tulenevalt õppeperioodidesse.

Lisa 1.14.1 JPG õppekava tunniarvuskava jagunemine õppeaastatesse

õppekava

humanitaar

	RÕK	JPG	10					11					12					
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
eesti keel	6	8	3					2					3					8
kirjandus	5	7	3					2					2					7
b2 võõrkeel	5	8	2					3					3					8
b1 võõrkeel	5	6	3					3										6
matemaatika	8	9	3					3					3					9
geograafia	3	3	1					2										3
bioloogia	4	4						2					2					4
keemia	3	3	1					2										3
füüsika	5	5	2					3										5
ajalugu	6	7	2					2					3					7
ühiskond	2	2											2					2
inimeseõpetus	1	1											1					1
muusika	3	3	1					1					1					3
kunst	2	5	3					1					1					5
kehaline kasvatus	5	5	2					2					1					5
ladina või soome keel		3	3															3
filosoofia		2						1					1					2
maailmakultuurid		1	1															1
kultuuripsühholoogia		1											1					1
uurimistööde alused		1	1															1
valikkursused			3					3					6					12
KOKKU	63	84	34					32					30					96

õppekava

Reaal

	RÕK	JPG	10					11					12						
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV		
eesti keel	6	8	3					2						3					8
kirjandus	5	5	2					2						1					5
b2 võõrkeel	5	8	2					3						3					8
b1 võõrkeel	5	6	3					3											6
matemaatika	8	17	6					6						5					17
geograafia	3	3	1					2											3
bioloogia	4	6	2					2						2					6
keemia	3	4	2					1						1					4
füüsika	5	6	2					2						2					6
ajalugu	6	6	2					2						2					6
ühiskond	2	2												2					2
inimeseõpetus	1	1												1					1
muusika	3	3	1					1						1					3
kunst	2	2	1					1											2
kehaline kasvatus	5	5	2					1						2					5
joonestamine		1	1																1
programmeerimine		1	1																1
uurimistööde alused		1	1																1
valikkursused			3					4						4					11
			35	0	0	0	0	32	0	0	0	0	0	29	0	0	0	0	
KOKKU	63	85	35					32					29					96	

õppekava

Ühiskond

	RÕK	JPG	10					11					12						
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV		
eesti keel	6	8	3					2						3					8
kirjandus	5	5	2					2						1					5
b2 võõrkeel	5	8	2					3						3					8
b1 võõrkeel	5	6	3					3											6
matemaatika	8	9	5					5						5					15
geograafia	3	3	1					1						1					3
bioloogia	4	4						2						2					4
keemia	3	3	1					1						1					3
füüsika	5	5	3					2											5
ajalugu	6	8	3					2						3					8
ühiskond	2	3						1						2					3
inimeseõpetus	1	1												1					1
muusika	3	3	1					1						1					3
kunst	2	2	1											1					2
kehaline kasvatus	5	5	2					2						1					5
majandus		1												1					1
retoorika		1	1																1
inimene ja õigus		2	1					1											2
globaalne keskkond		2	2																2
keskkonnaökoloogia		1						1											1
bioloogia praktikum		1	1																1
ökoloogia praktikum		1						1											1
keskkonnatehnoloogia		1												1					1
keskkonna filosoofia ja õigus		2												2					2
uurimistööde alused		1	1																1
valikkursused			1					1						2					4
																			0
KOKKU	63	86	34					31					31					96	

Lisa 2. JPG direktori koolitusloa taotlemiseks koostatud õppekavand

JAAN POSKA GÜMNAASIUMI ÕPPEKAVA

I OSA: ÜLDSÄTTED

Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava kavand sätestab kooli õppe- ja kasvatustegevuse üldised suunad. Kooli õppekava kavandit täpsustatakse konkreetsete ainekavadega ja valikkursuste sisu kirjeldustega kooli õppekava arendamise käigus.

JPG õppekava koostamisel on lähtutud uuest gümnaasiumi riiklikust õppekavast ja esmastest kokkulepetest gümnaasiumisse tööle asumise nõusoleku andnud õpetajatega ning tänase Mart Reiniku Gümnaasiumi õpilaskonna esindajatega.

Jaan Poska Gümnaasium alustab uue koolina, võimaldades lepingu alusel õpingute jätkamist Mart Reiniku Gümnaasiumi gümnaasiumiosa õpilastel. Nende õpingud jätkuvad samadel tingimustel, millega nad alustasid õpinguid Mart Reiniku Gümnaasiumis. Kokkuleppel õpilastega võivad lisanduda täiendavate valikkursuste pakkumised nende vabal valikul. Jaan Poska Gümnaasiumi esmakursuslaste õpingute aluseks on Mart Reiniku Gümnaasiumi täiendatud ja edasiarendatud õppekava. Kahe õppekava tasakaalustatus on tingitud vajadusest viia kooskõlla uute ja õpinguid jätkavate õpilaste õppe sisu ja korraldus.

Jaan Poska Gümnaasiumis toimub õpe reaal-, humanitaar- ja ühiskonnahariduse suunal, osaliselt on see tänaste Mart Reiniku Gümnaasiumis õppijate valiku respektseerimine. Mart Reiniku Gümnaasiumi õppekava läbitöötamise juhinduti eesmärgist suurendada seotust uue riikliku õppekava nõuetega.

JPG õppekava arendamise kesksed suunad:

1. valikuvõimaluste ja individualiseerituma õpetuse lisandumine (rohkem tähelepanu andekatele õpilastele);
2. senisest selgem kooli profiilide esiletõstmine;
3. keelteprogrammi uuendus;
4. matemaatika-loodusainete õpetamise tugevdamine (staatilise teadmiskäsitlemise vähendamine), eesmärgiga suurendada kompetentsust täppis- ja loodusteaduste ning tehnika/tehnoloogia valdkondades ja õpilaste huvitatuse tõstmine õpingute jätkamiseks nendel aladel;

5. IKT õpetuse ümberhindamine;
6. ainekesksuse vähendamine (seostamata õppematerjali ja dubleerimise vähendamine);
7. kindlast klassikursuse süsteemist vabanemine, et keskendada erinevate õppeainete õpetamine teatud ajale õppeaastas ning toetada lõimingut;
8. õpitulemuste hindamise arendamine. Õpilane on hindamises aktiivne partner. Toetada tema eneseanalüüsi oskuste kujunemist. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut;
9. seoses õpikeskkonnaga vajab rõhutamist õpilase turvalisus, sotsiaalsus, hea enesetunne, vastutus ja loovus;
10. osa õpet toimub teistes õppeasutustes (sh huvikoolides), otsitakse koostöövõimalusi teiste koolidega valikkursuste pakkumiseks;
11. uued haridustehnoloogilised võimalused - oluliselt suurendada IKT kasutust õppeprotsessis, muutmaks õpet huvitavamaks, nüüdisaegsemaks ning õppijate individuaalsust arvestavamaks;
12. praktilise ettevõtlusõppe programmi rakendamine;
13. Interdistsiplinaarse sisuga valikkursuste lõimimine õppekavasse, mis seovad loodusteadusi, tehnoloogiaid ja ühiskonda;
14. eetiliste, vastutustundlike ja aktiivsete kodanikuühiskonna liikmete kujunemise toetamine, mis tugineb kolmele keskele alusväärtusele: humanism, demokraatia ja keskkonna jätkusuutlik areng.

Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava kavandis esitatakse üldosas:

- gümnaasiumi õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted;
- Jaan Poska Gümnaasiumi õppesuunad ja lõimingu põhimõtted.
- valikkursuste loendid ja valimise põhimõtted,
- ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted;
- õppe ja kasvatuse korraldus ning ajakasutus õppeaasta, õppenädala ja õppepäeva lõikes;
- hindamise korraldus; kooli lõpetamise korraldus;
- õpilaste nõustamine ja karjääriteenuste korraldus; kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
- tunnijaotusplaan ning õppe- ja kasvatustöö korralduse alused.

Pärast uue kooli komplekteerimist lisatakse kavandisse täiendavad ainekavad. Gümnaasiumi ainekavad on koostatud 35 tunni pikkuste kursustena.

II OSA

JAAN POSKA GÜMNAASIUMI ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1. Jaan Poska Gümnaasiumi õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Gümnaasium lähtub oma tegevuse korraldamisel riiklikus õppekavas väljendatud põhimõtetest. Õppe korraldamiseks, õpilaste vajaduste, huvide ja võimete realiseerimiseks kasutatakse ka Tartu kui ülikoollinna võimalusi.

Gümnaasiumi aluspõhimõtteks on õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetava keskkonna loomine, milles saavad realiseeruda õpilase individuaalsusest lähtuvad haridusvajadused. Gümnaasium loob igale õpilasele võimalused tema võimete parimaks arenguks arvestades õpilase eelistusi.

Gümnaasiumis on oluline väärtuskasvatuse järjepidevus.

Väärtuskasvatus lähtub põhilistest alusväärtustest:

- üldinimlikest väärtustest: ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu;
- ühiskondlikest väärtustest: vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus;
- keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus;
- kursuste kavade koostamisel on rõhuasetus ainevaldkonna sisemisel lõimingul ning valdkonnapädevuste ja üldpädevuste kujundamisel ainevaldkonna õppeainetes. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise oluliseks põhimõtteks on õpilaste poolt vabalt valitavate kursuste arvu järk-järguline suurendamine, mis on loogiliselt seostatavad kohustuslike kursustega. Piisav hulk kursusi võimaldab igal õpilasel koostada endale individuaalne õpingute kava. Gümnaasiumi õppimise keskkond soodustab iseseisvat õppimist ja vajalike õppimisoskuste kujunemist. Õppe- ja kasvatustegevuses tuleb vastavalt õpilaste valmisolekule lasta neil endil püstitada omad sihid, õppida töötama nii iseseisvalt kui kollektiivselt ning anda võimalusi erinevaid töömeetodeid katsetades leida õpilastel endil neile sobivaim õpistiil, selleks luuakse tingimused kõigi õpilaste ja iga õpilase arengu toetamiseks;
- kehtestatakse üldised nõuded kõigile õpilastele, samas arvestatakse õpilaste erinevate

võimete ja huvidega.

Gümnaasiumi õpetuses ja kasvatuses on erilist tähtsusega eesti keele ja kultuuri õpe, millel põhineb eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine ja areng.

2. Jaan Poska Gümnaasiumi õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus, et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda oma edasine haridustee. Gümnaasiumi ülesanne on luua tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed Eesti või välisriikide kõrgkoolides või gümnaasiumijärgses kutseõppes.

Nende ülesannete täitmiseks ja eesmärkide saavutamiseks keskendutakse:

- õpilaste iseseisvumisele, oma maailmapildi kujunemisele ja valmisolekule elus toime tulla;
- adekvaatse enesehinnangu kujunemisele;
- iseseisva õppimise ja koostööoskuste arendamisele;
- edasise haridustee võimaluste tutvustamisele ja hindamisele;
- kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse väljakujunemisele.

Kasvatusprotsessis on oluline rõhutada, et valikuvabaduse õigusega kaasneb isiklik vastutus oma valikute eest

Õpilase arengut toetavateks tingimuseks on kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna koostoime.

Kooli õppekava on avatud pidevaks edasiarendamiseks ja korrigeerimiseks vastavalt muutustele ühiskonnas ja teadustes.

3. Jaan Poska Gümnaasiumi õppesuunad ja lõimingu põhimõtted

Kooli paindlik õppesüsteem pakub õpilastele häid võimalusi oma huvide realiseerimiseks ning ettevalmistust õpingute jätkamiseks järgmisel haridusastmel. Õppesuund on terviklik õppeainete kogum, mille eesmärgiks on võimaluse loomine süvendatud teadmiste omandamiseks teatud ainevaldkonnas. Õppesuund kujundatakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas ettenähtud kohustuslikele kursustele valikainete kursuste lisamisel. Jaan Poska Gümnaasiumi õppesuundadeks on reaalsuunad, humanitaar- ja ühiskonnahariduse suunad.

Reaalsuunas on põhirõhk matemaatika ja loodusainete süvendatud õpetamisele.

Suunda kujundavad kursused:

- matemaatika - lai matemaatika (14 kursust), millele on lisatud loogika, majandusmatemaatika elemendid, planimeetria I: kolmnurkade ja ringide geomeetria, planimeetria II: hulknurkade ja ringide geomeetria, millest on õpilasele võimalus valida vähemalt kaks kursust;
- füüsika- kohustuslikule 5 kursusele on lisatud loodusainete valdkonnast kaks füüsika suunakursust: füüsika ja tehnika, teistsugune füüsika, ning üks kursus rühmatundidena toimuvaid praktikume;
- valikkursustena on samuti lisatud 3 kursust „Kuidas kulgevad keemilised reaktsioonid“ ja „rakendusbioloogia“ ning üks kursus bioloogia praktikume, mis toimuvad rühmatundidena, ühe 35 tunnise kursuse mahus;
- suunakursused:
 - rakenduste loomine ja programmeerimise alused,
 - joonestamine.

4. Humanitaarsuunda kujundavad kursused:

- eesti keel – lisaks 6 kohustuslikele kursustele on üks suunakursus „Kõne ja väitlus“;
- kirjandus – viiele kohustuslikule kursusele lisatakse kolm suunakursust. Valikkursused on „Draama ja teater“, „Kirjandus ja film“, „Kirjandus ja ühiskond“

ning „Müüt ja kirjandus“ ja kooli enda poolt pakutavad 2 „Eesti mõtteloo“ kursust, mille seast õpilased teevad oma valiku.

- B1 ja B2 tasemel võõrkeel – kooli poolt valitud B1- ja B2-sihttasemega võõrkeeled on inglise, prantsuse, saksa ja vene. B taseme kohustuslikele kursustele on lisaks 6 valikkursust. Võõrkeelerühmade moodustamisel arvestatakse õpilaste taset, soove ning kooli võimalusi. Võõrkeelteõpetus on korraldatud tasemepõhisena;
- kolmanda võõrkeelena on 3 ladina keele kursust;
- filosoofia – 2 valikkursust:
 - Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse,
 - Tänapäeva filosoofilised küsimused;
- eetika kursus;
- kunstained – lisaks kohustuslikele kursustele üks „Eesti kunsti“ kursus;
- Praktilise keelekasutuse õpetamine toimub ühe kursuse mahus rühmades;

Ühiskonnahariduse suunda kujundavad ainevaldkonna ”Sotsiaalsed” valikkursused ja politoloogiakursused

- ajaloo viiele kohustuslikule kursusele lisandub kaks suunakursust üldajaloos: Euroopa välised tsivilisatsioonid, Euroopa tsivilisatsioonid; ühiskonnaõpetuse kohustuslikele kursustele lisandub suunakursusena inimene ja õigus;
- kool pakub lisaks viit suunakursust: retoorika, multikultuurne Euroopa, Euroopa Liit ja tema institutsioonid,
- suunda kujundavad lisaks
 - kaks filosoofia kursust: sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse, tänapäeva filosoofilised küsimused;
 - kolm ladina keele kursust õpilase vabal valikul.

Kohustuslike kursuste arv on õppeaineti esitatud Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava kavandi tunnijaotusplaanis. Samas on esitatud valikkursuste loend.

Kõikides suundades on B taseme võõrkeele kohustuslikele kursustele lisaks 6 valikkursust, samuti toimub ka praktilise keelekasutuse õpetamine ühe kursuse mahus rühmades.

Matemaatika valikud on Jaan Poska Gümnaasiumi õppekavas eraldi kirjeldatud, sest laia ja kitsa matemaatika kursuste sisu ja käsitluslaad on oluliselt erinevad.

Reaalsuuna valinud õpilastele on lai matemaatika kohustuslik. Üleminek laialt matemaatikalt kitsa matemaatika kursustele saab toimuda vaid koos õppesuuna valiku muutmisega, pärast teist õppeperioodi.

Samas on humanitaar ja ühiskonnahariduse suunal õppekavasse lisatud kaks matemaatika valikkursust:

- esimese õppeaasta õpilastele, kellel ilmneb esimese perioodi õpitulemuste põhjal, vajadus põhikooli lünklike matemaatikateadmiste täiendamiseks. Viimatimainitud kursus arvestatakse õpilase kursuste üldarvu hulka;
- kolmandal õppeaasta kordamiseks ja gümnaasiumis õpitu kinnistamiseks.
- humanitaar ja ühiskonnahariduse suuna õpilastel on lisaks võimalik vabalt valida kaks kursust laia matemaatika kursuste hulgast.
- kitsa matemaatika õppijatel on võimalus pärast esimest õppeperioodi valida lai matemaatika või pärast kolme kitsa matemaatika kursuse läbimist. Rühm avatakse vähemalt 20 soovija korral.

Gümnaasiumis õpitakse võõrkeelt tasemepõhiselt.

B2-keeleskustasemega võõrkeeleks on keel, kus õpilane on varasemate õpingutega jõudnud kõrgemale keeleskustasemele ning tema eesmärk on jõuda B2-keeleskustasemele, sõltumata sellest, kas õpitav keel oli põhikoolis A-, B- või C-keel või on õpilane seda võõrkeelt õppinud väljaspool kooli. B2 tasemel õpetatakse Jaan Poska Gümnaasiumis eelkõige inglise keelt.

B1-keeleskustasemega võõrkeeleks on keel, mis algab madalamalt keeleskustasemelt, õpilase eesmärk on jõuda vähemalt B1-keeleskustasemele, sõltumata sellest, kas õpitav keel oli põhikoolis A-, B- või C-keel või on õpilane seda võõrkeelt õppinud väljaspool kooli.

B1 tasemel õpetatakse Jaan Poska Gümnaasiumis eelkõige saksa, vene ja soome keelt, aga ka prantsuse ja rootsi keelt.

Kohustuslike kursuste arv võimaldab õpilasel saavutada valitud keeleskustasemega võõrkeeles õpitulemused rahuldaval või heal tasemel olenevalt õppija võimekusest ning tema algsest keeleskustasemest. B1- või B2-keeleskustaseme oskuste süvendamiseks, kinnistamiseks ja liikumiseks järgmise keeleskustaseme poole pakub kool õpilasele 35 tunniseid valikkursusi.

Valikkursused ja nende valimise tingimused:

- kõik õpilase poolt vabalt valitavad kursused avatakse vähemalt 12 soovija olemasolu korral.
- valikud fikseeritakse esimese õppeperioodi jooksul

Kooli poolt pakutavate inglise keele valikursuste korral on alljärgnevad lisatingimused

- ameerika ühiskond ja kultuur – humanitaarklassidele, ühiskonnaklassidele 11-12 klass;
- briti ühiskond ja kultuur – humanitaarklassidele, ühiskonnaklassidele 11-12 klass;
- inglise ärikeeel – humanitaarklassidele, reaalklassidele 11-12 klass;
- kodulugemine (iga õpetaja pakub välja oma rühmale 10-11 klass) 2 raamatut 2 x 200; iseseisva töö kursus;
- hääldusõpetuse kursus (üle gümnaasiumi kõikidele klassidele, õpetajad võivad suunata) ;
- inglise kirjandus – tähtsamad ajastud ja autorid (humanitaarklassidele);
- ameerika kirjandus – tähtsamad ajastud ja autorid (humanitaarklassidele);
- analüütilise lugemise arendamine ajalehe artiklite läbi – kõikidele (11-12 klass);
- tõlkekursus – praktiline kursus inglise keelest eesti keelde tõlkimisel; iseseisva töö kursus (kõikidele);
- Tartu - minu kodulinn (linna areng ja põhilised vaatamisväärsused) (kõikidele);
- kõned ja esitlused avaliku kõnelemisoscuse arendamiseks; iseseisva töö kursus (kõikidele).

Valikkursuste loendit täiendatakse ja valikursuste valimise tingimusi, nii õppesuuna sees kui ülekoolliste kursuste korral, täpsustatakse kooli õppekava arendamise käigus.

Arvestatakse lõimimise võimalusi teiste ainevaldkondadega ja läbivate teemadega

Lõimingu aluseks on kooli õppekavas esitatud kokkulepete järgimine õppekorralduse ja hindamis põhimõtete osas, õppekavas konkretiseeritud pädevuste ja õpetuse eesmärkide elluviimisel. Kursuste planeerimisel konkreetsesse perioodi püütakse arvestada võimalusega luua teemakeskseid tervikuid.

..

5. Üld- ja valdkonnapädevuste kujundamine.

Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava kirjeldab õpilastel üldpädevuste ja valdkonnapädevuste kujundamist. Üldpädevused kujunevad kõikide ainevaldkondade kaudu, aga ka tunni- ja koolivälises tegevuses. Õpetaja töökava koostamise ja selle

elluviimise kaudu loob õpetaja tingimused Jaan Poska Gümnaasiumi õppekavas määratud pädevuste saavutamiseks. Gümnaasiumi õppekava taotleb õpilastel järgmiste üldpädevuste kujunemist:

- väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast;
- sotsiaalne pädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut;
- enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi;
- õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet;
- suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada;
- matemaatikapädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades;
- ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.

Valdkonnapädevuse kujunemine on vastava ainevaldkonna peamine eesmärk.

Valdkonnapädevuse kujunemist toetavad ka teiste ainevaldkondade õppeained ning tunni- ja kooliväline tegevus.

Kooli lõpetades gümnasist:

- käitub eetiliselt;
- vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest;
- kasutab erinevaid õpistrateegiaid, oskab koostada uurimistööd ja seda esitleda;
- aitab teadlikult kaasa eesti rahvuse, keele, kultuuri ja Eesti riigi säilimisele ja arengule, mõistab eesti kultuuri Euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis;

- suudab hinnata oma taotlusi, arvestades oma võimeid ning võimalusi, kavandab oma karjääri;
- kasutab korrektset ja väljendusrikast keelt, oskab argumenteeritult väidelda;
- mõtleb kriitiliselt ja loovalt,
- valdab vähemalt kahte võõrkeelt iseseisva keelekasutaja tasemel;
- kasutab matemaatilisi teadmisi ja meetodeid erinevates eluvaldkondades;
- omab väljakujunenud loodusteaduslikku maailmapilti, väärtustab ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid;
- kasutab nüüdisaegset tehnoloogiat eesmärgipäraselt ja vastutustundega, hindab tehnoloogiliste rakenduste mõju igapäevaelule;
- on kujundanud oma aktiivse kodanikupositsiooni;
- hindab heatasemelist kunsti;
- elab tervislikult, oskab hoida ja vajaduse korral taastada oma vaimset ja füüsilist vormi.

Õpetajate teadmised, oskused, hoiakud on määrava tähtsusega kirjeldatud pädevuste kujunemisel.

6. Läbivad teemad, nende käsitlemise põhimõtted

Õppesisu ja õppetegevuse integreerimiseks kasutatakse ainekavu läbivaid teemasid. Läbivate teemade käsitlemine puudutab õpilase isiksuse ja sotsiaalse arengu seisukohast olulisi eluvaldkondi, millel on kokkupuutepunkte paljude õppeainetega.

Läbivate teemade õpetus realiseerub õppevormide mitmekesisuse kaudu: rühmatööd, projektid, ekskursioonid, arutelud, individuaalsed ülesanded, kodutööd, uurimistööd, referaadid.

Oluliseks on õpetajate koostöö, aga ka õppetöö kavandamine õpetajate-õpilaste koostöös.

Läbivad teemad on: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus.

Õppeainete roll läbiva teema õpetuses on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga. Valikained samuti toetavad läbivate teemade taotlusi. Läbivate teemade õpetus realiseerub ka nendest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatöona – õpilased võivad loovtöö valikul lähtuda läbivast teemast.

Ainete õpitulemustes on läbivate teemade sissetoomine äärmiselt oluline,

Läbiva teema *Elukestev õpe ja karjääri planeerimine* käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes väärtustab elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestab oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Gümnaasiumis aitab läbiv teema kujundada õpilase valmidust ja oskusi teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast. Õpilastele vahendatakse teavet edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning neile luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

Läbiva teema *Keskkond ja jätkusuutlik areng* õpetusega taotletakse, et õpilane:

- omandab teadmisi loodusest kui terviklikust süsteemist ja inimese, kultuuri ning sotsiaalse keskkonna vastastikustest seostest, nende sõltuvusest looduslikest eeldustest ja kohalikest tingimustest;
- teadvustab inimese sõltuvuse loodusvaradest ja -ressurssidest;
- teadvustab keskkonna- ja globaalprobleeme, on keskkonnaküsimustega tegelemisel vastutustundlik;
- teadvustab sotsiaalse keskkonna mitmetahulisust;
- mõistab ja hindab keskkonda säästvat eluviisi;
- omandab keskkonda hoidvad väärtushinnangud ja käitumisnormid, osaleb keskkonnaettevõtmistes.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- väärtustab mitmekesist looduslikku, sotsiaalset ja kultuurikeskkonda;
- mõistab säästva, jätkusuutliku arengu ideed;
- mõistab looduslike ja ühiskondlike protsesside vahelisi seoseid;
- omab teadmisi lokaalsetest, regionaalsetest ja globaalsetest keskkonna- ja sotsiaalprobleemidest, nende tekke sotsiaalmajanduslikest ja kultuurilistest põhjustest;
- omab teadmisi kohalike, rahvuslike ja rahvusvaheliste organisatsioonide koostööst keskkonna- ja sotsiaalprobleemide ennetamisel ja lahendamisel;

- omab teadmisi keskkonna alastest rahvusvahelistest konventsioonidest;
- tegutseb seadusi ja keskkonnapoliitikat arvestavalt;
- oskab ajalist perspektiivi arvestades hinnata inimtegevuse mõju elukeskkonna seisundile; mõistab oma vastutust ressursside säästva kasutajana;
- suhtub vastutustundlikult oma elukeskkonda, oskab kujundada ja vajadusel taastada tervislikku elukeskkonda;
- oskab vajadusel tegelda keskkonnaprobleemidega kodanikualgatuse korras;
- mõtleb keskkonnaprobleemide lahendamisel kriitiliselt ja loovalt, mõistab, et keskkonnaprobleemidesse suhtutakse erinevalt, püüab leida konsensust erinevate seisukohtade vahel; mõistab ettevõtluse rolli globaalmajanduses ja ettevõtete vastutust keskkonna- ja sotsiaalsete probleemide lahendamise eest.

Läbiva teema *Teabekeskond* õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- mõistab infotehnoloogia kasutamise seostuvaid majanduspoliitilisi, sotsiaalseid ja eetilisi aspekte;
- omandab infotehnoloogiavahendite iseseisva kasutamise oskused.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- oskab vilunult ja efektiivselt käsitseda arvuti sisendseadmeid (hiir, klaviatuur), väljundseadmeid (printer, monitor) ja püsिमäluseadmeid (diskett, CD-ROM, kõvaketas);
- tunneb ja oskab kasutada operatsioonisüsteemi graafilist kasutajaliidest;
- oskab kasutada kohtvõrku ja hallata oma dokumendifaile;
- oskab infotehnoloogiast rääkides kasutada korrektset emakeelset terminoloogiat, kirjeldada lihtsamaid tark- ja riistvaraga seotud probleeme;
- käitub infotehnoloogiat kasutades eetiliselt ja korrektselt, on teadlik infotehnoloogia väärkasutuse tagajärgedest käsitseb riist- ja tarkvara vastutustundlikult ja säästvalt;
- oskab kirjeldada infotehnoloogia rolli ühiskonnas ja selle tähtsust kutsevaliku seisukohalt;
- kavandab, loob ja esitab infotehnoloogia abil nii iseseisvalt kui ka koostöös kaasõpilastega esteetiliselt vormistatud sisukaid tekste, multimeedia esitlusi, kuulutusi jms;

- kasutab infotehnoloogiat efektiivselt informatsiooni hankimiseks ja õppimisega seotud eesmärkidel suhtlemiseks, valib antud ülesande/probleemi lahendamiseks sobiva vahendi;
- mõistab Internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust (õigsuse, sobivuse, ammendavuse ja objektiivsuse aspektidest);
- oskab infotehnoloogia abil teha lihtsamat statistilist analüüsi (sagedused, keskmised, diagrammid).

Läbiva teema *Meediaõpetus* õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- õpib nägema seoseid meedia osade vahel, meedia funktsioneerimise põhjusi ja tagajärgi;
- eristab avalikku ja privaatset elusfääri, omandab teadmised nende toimimise printsiipidest;
- õpib meedias orienteeruma, meediat lugema, vaatama ja kuulama; näeb inimeste asendit ja rolle tänapäeva meediasüsteemis;
- omandab oskuse meedia manipuleerimist läbi näha;
- kujundab vajaduse ja harjumuse suhelda erinevate meedialiikidega: trükimeediaga, elektroonilise meediaga, suulise meediaga;
- omandab teadmised erinevate meediatekstide funktsioonidest ja ehitusest ning oskused ise olulisemaid meediatekste koostada.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- oskab eristada erinevale auditooriumile määratud tekste ja väljaandeid ning nende funktsioone: kohalik/üleriigiline meedia; üldväljaanded ja spetsialiseeritud väljaanded, teave ja meelelahutus;
- saab aru, kes on meedia taga: kes on omanikud, allikad, meediapersoonid jne, oskab seostada meediast saadavat teavet nende persoonidega;
- oskab eristada ja lahus hoida faktilist ja kujutusmaailma, avalikku ja privaatset elusfääri, uudist ja arvamust, teavet ja meelelahutust;
- teab, millised on kesksete meediaväljaannete, žanrite, saadete jne põhieesmärgid ja ülesehitusreeglid, oskab neid lugeda, kuulata, vaadata ja analüüsida;
- oskab vaadata ja analüüsida fotosid, illustratsioone, teabegraafikat;
- oskab kasutada elektroonilist meediat: kommenteerida Internetis olevat teavet ja seda ise Internetti üles seada;

- saab aru, milliste vahenditega lehte kujundatakse ja küljendatakse;
- oskab koostada keskseid meediažanre uudist, kommentaari, portreed, arvustust, reportaaži, olemuslugu, probleemartiklit;
- oskab suhelda ajakirjanikuga: teab oma õigusi ja kohustusi meedia suhtes;
- tunneb meedia põhilisi demagoogia- ja manipuleerimisvõtteid, oskab neid tegelikus tekstis ära tunda.

Läbiva teema *Turvalisus ja ohutus* käsitlemisega taotletakse, et õpilane:

- õpib ennetama ja vältima ohuolukorda sattumist;
- õpib käituma ja tegutsema võimalikus ohuolukorras;
- õpib tundma ohuallikate olemust ja võimalikku tekkemehhanismi;
- õpib kasutama enesekaitsevahendeid;
- teadvustab seaduste vajalikkust turvalisuse korraldamisel ning seaduste täitmise tähtsust; teab, et seaduste rikkumisele järgneb vastutusele võtmine;
- kujundab tauniva hoiaku uimastite tarbimise suhtes;
- omandab teadmised ning oskused uimastitega seotud situatsioonides toimetulekuks;
- teab oma õigusi ja kohustusi liiklusolukordades nii jalakäijana kui ka liiklusvahendi juhina, kujundab hoiaku turvaliselt liigelda.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- laiendab ja süvendab põhikoolis omandatud teadmisi, õpib hindama ohuteguri suurust, teadvustab õnnetuse ahelreaktsiooni võimalikkuse;
- teadvustab, et ohutusnõuete täitmine vähendab hädaolukorra tekke tõenäosust ja suurendab turvalisust;
- väärtustab inimese tervist ja elukeskkonda, õpib õigesti hindama võimalikke ohtusid, oskab hädaolukorda sattudes rakendada oma teoreetilisi teadmisi;

XI ja XII klassi õpingute aluseks on täna kehtiv Mart Reiniku Gümnaasiumi õppekava. Lisaks ainevaldkondadesse kuuluvatele valikkursustele sisaldab kooli õppekava ka usundiõpetuse, riigikaitse, majandus- ja ettevõtlusõpe, karjääriõpetuse, uurimistöo aluste valikkursuste kavu

Tunnijaotuskava teise ja kolmanda gümnaasiumiaasta Mart Reiniku Gümnaasiumi õpilaste õpingute jätkamiseks Jaan Poska Gümnaasiumis

(alates 2008/2009. õppeaastast)

* Gümnaasiumi lõputunnistuse saamiseks peab õpilane läbima minimaalselt 97 kursust, millest 90 kursust

on kohustuslikud vastavalt valitud õppesuunale, vähemalt 7 kursust valib iga õpilane gümnaasiumiaja jooksul ise.

* Täiendavad kursused on kohustuslikud vastava eksami valinud õpilasele.

	RÕK	MRG			Täiendavad kursused
		reaalharu	humanitaar - haru	ühiskonna - haru	
		põhi - kursused	põhi - kursused	põhi - kursused	
Eesti keel	6	6	6	6	
Kirjandus	6	8	9	9	
A – võõrkeel	6	8	8	8	4
B – võõrkeel	6	6	6	6	3
Matemaatika	9	12	10	10	2
Geograafia	3	3	3	3	1
Bioloogia	4	6	4	4	1
Keemia	4	4	4	4	1
Füüsika	6	8	6	6	1
Ajalugu	7	8	9	9	1
Inimeseõpetus	1	1	1	1	
Ühiskonnaõpetus	2	2	3	3	
Muusikaõpetus	3	3	3	3	
Kunstiõpetus	3	3	3	3	
Kehaline kasvatus	6	6	6	6	
Arvutiõpetus		1	1	1	
Majandusõpetus		4		3	
C - võõrkeel			6		3
Filosoofia			2	1	
Õpioskused				1	
Retoorika				1	
Statistika		1			
Inimene ja õigus				2	
Kokku :		90	90	90	17

VALIKKURSUSED		
Klass	Kursuse nimetus	Kursuste arv
10.klass	Usundilugu	2
	Meediaõpetus	2
	Programmeerimine	1
	Multikultuurne Euroopa	
	Etiketiõpetus	1
	Huvitav matemaatika	1
	Koorilaul	2

11. klass	Usundilugu (jätkukursus 10.klassile)	1
	Riigikaitse	2
	Meediaõpetus (jätkukursus 10.klassile)	1
	Huvitav matemaatika1	1
	Programmeerimine	1
	Praktiline bioloogia	1
	Erikursus võõrkeelest	2
	Koorilaul	2
12.klass	Lähisuhete psühholoogia	1
	Praktiline bioloogia	1
	Suhtlemisõpetus	1
	Joonestamine	1
	Kirjanduse kõnetus	1
	Majandusmatemaatika	1
	Infopädevus	1
	Füüsika katsed	1
	Koorilaul	2

7. Õppe ja kasvatuse korraldus ning ajakasutus õppeaasta, õppenädala ja õppepäeva lõikes

Õppeaastas on 35 õppenädalat, kokku vähemalt 175 koolipäeva.

Õppeaasta on jagatud viieks 7 nädala (üldjuhul 35 tööpäeva) pikkuseks perioodiks. Õppetöö vormiks on statsionaarne päevane õpe. Õppetöö toimub kooli õppekava järgi koostatud kindla tunniplaani alusel ja lähtub sotsiaalministri poolt kehtestatud tervisekaitse nõuetest kooli päevakavale ja õppekorraldusele.

Õppeperioodi kestvuseks on 175-190 õppepäeva. Õppepäevade hulka loetakse kõik päevad, mil toimuvad ainetunnid, samuti kogu eksamite ja arvestuste sooritamise periood.

Iga õppeaine kohta on olemas ainekava, mis sisaldab aine sisu ja valdkonnapädevuse sisu lühikirjelduse, ainetundide mahu, seminaride ja praktiliste tööde loetelu, kasutatava kirjanduse loetelu, teadmiste kontrolli vormid ja õpitulemused.

Perioodõppe rakendamisel on lähtutud vajadusest:

- vähendada ühes perioodis samaaegselt õpitavate õppeainete hulka. Ühes perioodis on kohustus õppida 7-8 erinevat õppeainet, aastaringselt toimuvad kehalise kasvatuse ja praktikumide tunnid;
- õppeaja maksimaalne kasutamine võimaldab suurendada valikainete arvu ja mahtu vastavalt õpilaste soovidele ning muuta paindlikumaks valikainete õpetamise korraldust. Õpilase poolt vabalt valitavaid valikainete kursusi pakutakse üheaegselt kogu kooliastmele;
- harjutada õpilasi kõrgkoolides kehtiva õppesüsteemiga.

Perioodi viimane nädal on ette nähtud konsultatsioonideks ja arvestusteks. Arvestused toimuvad kõikides õppeainetes, kusjuures arvestuse vorm on määratletud kursuse kirjelduses. Iga kursuse alguses teavitab õpetaja õpilasi arvestuse vormist ja sisust.

Kursuste jaotamine perioodidesse toimub iga õppeaasta algul. Jaotamisel arvestatakse ainevaldkonna sisest ja valdkondade vahelist lõimingut reaal- ja humanitaarainete vahelist tasakaalu; õpetajate koormust.

Õppekorralduse põhivorm on õppetund.. Õppetunni arvestuslik pikkus on 45 minutit.

Õppetund vaheldub vahetunniga. Õppetunni võib jagada mitmeks osaks ning kuni kaks õppetundi võib toimuda järjest, ilma vahetunnita. Vahetunni pikkus on vähemalt kümme minutit iga õppetunni kohta.

Kooli õppe-kasvatustöö korralduses peetakse silmas õpilaste erinevaid võimeid ja vajadusi. Selleks võimaldatakse õpilastel:

- Võtta osa huviringide tööst;
- Saada täiendavat ainealast konsultatsiooni õpetajaga kokkulepitud ajal;
- Saada aineõpetajatelt juhendamist aasta- ja lõputööde tegemisel;
- Osaleda aineolümpiaadidel ja võistlustel;
- Osaleda õpilasprojektides.

8. Hindamise korraldus ja kooli lõpetamise korraldus

Õpilase õpitulemuste diferentseeritud hindamine kursuse või selle osade lõikes toimub viiepallisüsteemis (koos sõnalise vaste ja sisulise määratlusega) järgmiselt:, kus hinne «5» on «väga hea», «4» – «hea», «3» – «rahuldav», «2» – «puudulik» ja «1» – «nõrk».

Kursusehinde gümnaasiumiastmes kujundavad:

- kokkuvõttev hinne kursuse jooksul saadud hinnetest;
- suulise või kirjaliku arvestuse hinne;
- kahe eelmise variandi kombinatsioon.

Kursusehinde kujunemise teeb aineõpetaja teatavaks õpilastele kursuse alguses.

Kursuse käigus toimuva ainealase hindamise vormi valib aineõpetaja: suuline küsitlus, kodused tööd, tunnikontroll, kontrolltöö, praktiline töö jms.

Oluline, et õpilane teaks hindamise kriteeriumeid ning mida ja millal hinnatakse.

Õpilane, kes kontrolltöö ajal on haige või kelle puudumine on põhjendatud, võib teha kontrolltöö järele. Kontrolltöö ajal põhjuseta puudumise korral otsustab järeltegemise võimaluse aineõpetaja.

Iga kursus lõpeb reeglina arvestusega.

Arvestuse eesmärgiks on anda õpilasele võimalus oma huve ja võimeid määratleda ning arendada, samuti eksamikogemusi omandada.

Arvestus võib olla:

- kirjalik (arvestustöö kestvusega kuni 90 minutit v.a. proovieksam);
- suuline (arvestusepileti küsimustele vastamine, ettekanne, kõne vms.).

Arvestus toimub arvestuste nädalal vastavalt kooli poolt koostatud ajakavale. Arvestuse ebaõnnestumise korral on õpilasel õigus sooritada järelarvestus.

Arvestuste kord on heaks kiidetud kooli õppenõukogu poolt. Gümnaasiumi õppenõukogu koguneb pärast järelarvestuste nädalat. Õpilased saavad õiguse võlgnevuste esmakordseks likvideerimiseks järgmise perioodi teise nädala jooksul, pärast viiendat perioodi-järgneva nädala jooksul.

Üldjuhul saab õpilane järelarvestust sooritada ühel korral. Selle ebaõnnestumisel otsustab järelarvestuste sooritamise teistkordse võimaluse õppenõukogu.

Õpilasel on õigus arvestushinde vaidlustamiseks. Vaidluse lahendamiseks moodustatakse komisjon. Õigus nõuda komisjoni moodustamist on:

- gümnaasiumi direktoril;
- arvestuse läbiviival aineõpetajal;
- arvestuse sooritajal juhul, kui tegemist on kordusarvestusega

Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ja hindamise puhul lähtutakse gümnaasiumis haridus- ja teadusministri poolt kehtestatud tingimustest ja korrast.

Kool teavitab õpilast ja vanemat õpilase hinnetest paber kandjal (õpinguraamatud) juhul, kui puudub õpilase vajalik nõusolek elektrooniliseks teavitamiseks. Lisaks kokkuvõtvale hindamisele on koolis kasutusel hindamise vormina kujundav hindamine. Kujundav hindamine on mittenumbriline. Õpilane saab konstruktiivset tagasisidet oma tugevuste ja nõrkuste kohta, oma eesmärkide saavutamise kohta

Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga koolis vähemalt üks kord õppeaasta jooksul arenguveestlus.

Gümnaasiumi lõpetamisel kujuneb kooliastmehinne kogu gümnaasiumiastme perioodihinnete põhjal, arvestades nii õpilase arengut kui ka saavutatud taset. Kooliastmehinded pannakse 5-pallises süsteemis. Eksamiainetes pannakse kooliastmehinne välja enne riigieksamite algust. Jaan Poska Gümnaasiumi õpilastel peavad kõigis kohustuslikes ainevaldkondades olema kooliastmehinded vähemalt „rahuldav“. Kooliastmehindes arvestatakse ka vastava ainevaldkonna valikkursuste hindaid. Valikkursused peavad olema kõik vähemalt „rahuldavad“ või „arvestatud“ vastavalt kursuste sisus esitatud hindamiskriteeriumitele.

Lisaks riigieksamitele korraldab kool küpsuseksami, mis põhineb õpilase poolt läbitud õppesuunale ning sisaldab sotsiaalainete ja loodusainete osa.

Kooli lõpetamiseks vajalik uurimustöö või praktiline töö on võimalik sooritada kolmandal gümnaasiumi aastal.

9. Õppe -ja kasvatustöö alused ning tunnijaotusplaan

Kooli eesmärgiks on üleminek õpilaste individuaalsete valikutega kursusesüsteemile, kus õpilane saab huvi pakkuvate ainete kaudu võimeid arendada ning haridusteed kujundada.

Jaan Poska Gümnaasiumis võib iga õpilane koostada oma õpingute kava. Õpilane on vastutav oma valikute eest. Kui õppesuuna programm ei vasta õpilase soovidele, on tal võimalik täiendada seda valides pakutavate valikkursuste hulgast juurde just neid ainekursusi, mis teda huvitavad või on õpingute jätkamise seisukohalt vajalikud.

Individuaalse õppekava, mille koostab õpilane valikkursuste abil, täitmist jälgib õpilane ise, klassijuhataja selle üle kontrolli ei pea, samuti ei ole vaja seda kinnitada õppenõukogul.

Kool toetab igati õpilaste individuaalsete õppekavade koostamist, õpilase kujunemist iseseisvaks õppijaks.

10. Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted

Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamisel järgitakse järgmisi põhimõtteid:

- *mitmekesisus* Projektides kujundatakse õpilaste mitmekülgne kooli- ja klassiväline tegevus ning mitmekesistatakse ainealast tegevust. Õpilastel on võimalus tegutsemiseks ja oma huvide väljendamiseks erinevatele huvigruppidele;
- *loovus* Projektide kaudu rõhutatakse individuaalsust, isikupärasust ja loovust;
- *silmaringi laiendamine* Projektides osalemisel täiustuvad ja arenevad õpilaste teadmised erinevates valdkondades. Uusi kogemusi ja oskusi omandatakse õpilasvahetuse kaudu. Õpitakse tundma rahvuskultuuri ja Euroopa kultuuri;
- *koostöö lastevanematega* Paljudesse projektidesse on kaasatud ka lapsevanemad. Eesmärgiks on arendada koostööd kooli ja lastevanemate vahel.
- *koostöö teiste koolidega* infotehnoloogilisi võimalusi kasutades kavandatakse valikkursuste õppe korraldamist teiste koolidega, näiteks kolmanda võõrkeele õpetamiseks.

Suuremad ülekoolilised projektid fikseeritakse kooli üldtööplaanis. Jätkatakse ka Mart Reiniku Gümnaasiumi traditsioone, näiteks osalemine Comeniuse projektis, liikumispidude korraldamist.

11. Õpilaste nõustamine ja karjääriteenuste korraldus

Kõigil õpilastel on võimalik õppida *Karjääriõpetuse* valikursust.

Karjääriteenused toetavad õpilastel arusaamade kujunemist kaasaegsest lähenemisest karjääriplaneerimisele ja annavad vajalikke oskusi ja teadmisi teadlike karjäärivalikute tegemiseks, mis põhinevad teadmistel iseenda, õppimise ja töömaailma võimaluste kohta.

Koolis on loodud karjäärikoordinaatori ametikoht. Tema töö sisuks on aidata kaasa õpilaste oskuste ja teadmiste kujunemisele, mis võimaldaks:

- teadvustada oma huvisid, võimeid, oskusi ning teha konkreetseid karjääriplaanide;
- omandada teadmisi töömaailmast, elukutsetest ja õppimisvõimalustest;

- kujundada õpilastes hoiakuid ja toimetulekuoskusi, soodustamaks kaasaegsesse töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist, elukestvat õpet ning eneseteostust.

12. Kooliõppekava uuendamise ja täiendamise kord

Õppekava on avatud uuendustele ja täiendustele. Õppekava uuendatakse ja täiendatakse vastavalt vajadusele, kuid mitte sagedamini kui üks kord õppeaasta jooksul.

Kooli õppekava arendust juhib direktor, kes seab ülesandeid vastavalt vajadusele õpetajatest moodustatud töörühmadele.

Ainevaldkondade kursuste arendus on vastavate valdkondade juhtide pädevuses, kes koordineerivad õpetajate tööd.

Kooli õppekava arendustööst on võimalik osa võtta kõigil kooli töötajatel regulaarselt korraldatavatel õppekava arendusega seotud seminaridel

Õpilane on õppekava koostamisel aktiivne osaleja. Õppekava muutused arutatakse läbi kooli õpilasesindusega. Suurem valiku- ja otsustamisvõimalus suurendavad ühtlasi õpilase vastutustunnet.

Lisa

Jaan Poska Gümnaasiumi tunnijaotuskava 2011/12 õppeaastast õpinguid alustavatele gümnasistidele.

Reaalharu tunnijaotuskava

TUNNIJAOTUSKAVA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
eesti keel							PR								
kirjandus															
b2 taseme võõrkeel															
b1 taseme võõrkeel															
matemaatika															PR
geograafia															
bioloogia							PR								
keemia															
füüsika								PR							
ajalugu															
ühiskond															
inimeseõpetus															
muusika															
kunst															
kehaline kasv.															
programmeerimise alused															
joonestamine															
loodusteadused, tehnoloogia ja ühiskond															

	RE+LO	69
	Suunakursused	19
	Kokku	88
PR	Praktiliste tööde rühmatunnid	
	Õpilase vabal valikul	9

Humanitaarharu tunniarvustik

TUNNIARVUSTIK	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
eesti keel								PR		
kirjandus										
b2 taseme võõrkeel										
b1 taseme võõrkeel										
matemaatika										
geograafia										
bioloogia										
keemia										
füüsika										
ajalugu										
ühiskond										
inimeseõpetus										
muusika										
kunst										
kehaline kasvatus										
Ladina, soome või rootsi keel										
filosoofia										
eetika										

	HU+VÕ	63
	Suunakursused	20
	Kokku	83
	Õpilase valikul	14
PR	Praktiliste tööde rühmatunnid	

Ühiskonnahariduse tunnijaotuskava

TUNNIJAOTUSKAVA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
eesti keel							PR			
kirjandus										
b2 taseme võõrkeel										
b1 taseme võõrkeel										
matemaatika										
geograafia										
bioloogia										
keemia										
füüsika										
ajalugu										
ühiskond										
inimeseõpetus										
muusika										
Kunst										
kehaline kasvatus										
filosoofia										
retoorika										
multikultuurne EL										
EL ja EL institutsioonid										
Ühiskond ja majandus										

	SO+VÕ	63
	Suunakursus	18
	Kokku	80
PR	Praktiliste tööde rühmatunnid	
	Õpilase valikul	17

Valikkursused	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
religiooniõpetus											
majandus ja ettevõtlusõpe											
riigikaitse											
uurimistööde alused											
õpioskused											
karjääriõpe											
kolmas võõrkeel (vene, saksa, soome, rootsi, prantsuse, ladina)											
saksa ja soome keele erikursused											
ruumidisain											
psühholoogia											
joonestamine											
infopädevus											
veebidisain											
matemaatika											
praktiline bioloogia											
informaatika											
kunstiõpetus											
meediaõpetus											
kehaline kasvatus											
inglise keele erikursused											
fotograafia											
koorilaul											
rahvatants											
retoorika											
eesti mõttelugu											

Õppeaineid	25
Kursusi kokku	44

Lisa 3. JPG õppekava üldosa pärast õppekavaarendustööd 04.12.2012.

JAAN POSKA GÜMNAASIUMI ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid ning -põhimõtted

1.1. Jaan Poska Gümnaasiumi aluspõhimõtted

Jaan Poska Gümnaasium on gümnaasium, mis, lähtub oma tegevuse korraldamisel riiklikus õppekavas väljendatud põhimõtetest. Gümnaasiumi aluspõhimõtteks on õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetava keskkonna loomine, milles saavad realiseeruda õpilase individuaalsusest lähtuvad haridusvajadused. Gümnaasium loob igale õpilasele võimalused tema võimete parimaks arenguks arvestades olemasolevaid võimalusi ja õpilase eelistusi.

1.2. JPG õppe- ja kasvatustöö arendamise kesksed suunad:

15. valikuvõimaluste ja individualiseerituma õpetuse lisandumine
16. keelteprogrammi arendamine rõhuga Eesti jaoks olulistele maailma keeltele: inglise, saksa, vene, hispaania, hiina, aga ka soome ja ladina keel;
17. matemaatika-loodusainete õpetamise tugevdamine (staatilise teadmiskäsitluse vähendamine), eesmärgiga suurendada kompetentsust täppis- ja loodusteaduste ning tehnika/tehnoloogia valdkondades ja õpilaste huvitatuse tõstmine õpingute jätkamiseks nendel aladel;
18. ainekesksuse vähendamine (seostamata õppematerjali ja dubleerimise vähendamine);
19. kindlast klassikursuse süsteemist vabanemine, et keskendada erinevate õppeainete õpetamine teatud ajale õppeaastas ning toetada lõimingut;
20. osa õpet toimub teistes õppeasutustes (sh huvikoolides), otsitakse koostöövõimalusi teiste koolidega valikkursuste pakkumiseks;
21. uued haridustehnoloogilised võimalused - oluliselt suurendada IKT kasutust õppeprotsessis, muutmaks õpet huvitavamaks, nüüdisaegsemaks ning õppijate individuaalsust ja loomulikku olmekeskkonda arvestavamaks;
22. praktilise ettevõtlusõppe programmi rakendamine;
23. interdistsiplinaarse sisuga valikkursuste lõimimine õppekavasse, mis seovad loodusteadusi, tehnoloogiaid ja ühiskonda;
24. eetiliste, vastutustundlike ja aktiivsete kodanikuühiskonna liikmete kujunemise toetamine, mis tugineb kolmele kesksele alusväärtusele: humanism, demokraatia ja keskkonna jätkusuutlik areng.

2. õppesuunad

2.1. õppesuundade iseloomustus

Õppesuunad

Jaan Poska Gümnaasium (edaspidi: JPG) on üldhariduskool, mis pakub gümnaasiumiharidust kolmel õppesuunal:

- **Ühiskonna suund (rõhk sotsiaal- ja keskkonnaga seotud ainetel)**
- **Humanitaarsuund (rõhk kirjanduse ja kunstiainetel)**
- **Realsuund (rõhk reaal- ja loodusainetel)**

Ühiskonnahariduse suund

Ühiskonnahariduse suunas on põhirõhk sotsiaalvaldkonna ja keskkonnakaitset puudutavatel ainetel, et anda õpilasele hea ettevalmistus ühiskonnateaduste, õigusteaduse või keskkonnaalaste õpingute alustamiseks kõrgkoolis.

Suunda kujundavad kursused:

- ajaloo viiele kohustuslikule kursusele lisandub kaks suunakursust üldajaloos: Euroopa välised tsivilisatsioonid, Euroopa tsivilisatsioonid;
- kool pakub lisaks viit keskkonnaalast suunakursust: bioloogia praktikum, ökoloogia praktikum, globaalne keskkond, keskkonnaökoloogia ja –tehnoloogia ja keskkonna filosoofia ja õigus;
- suunda kujundavad lisaks ühiskonnaõpetuse lisakursus ja kursus „inimene ja õigus“.

Humanitaarsuund

Humanitaarsuunas on põhirõhk õpilase humanitaarsetele huvidele klassikalise aluspõhja andmisel.

Suunda kujundavad kursused:

- kirjandus – viiele kohustuslikule kursusele lisatakse kaks suunakursust;
- kolmanda võõrkeelena on 3 ladina või soome keele kursust;
 - filosoofia valikkursus sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse,
- maailma kultuure tutvustav kursus;

- kunstained – lisaks kohustuslikele kursustele üks „Eesti kunsti“ kursus, neile lisandub valikainetena mitu praktilist ja teoreetilist kunsti kursust, mis toimuvad koostöös huvikoolidega;
- Praktilise keelekasutuse õpetamine toimub ühe kursuse mahus rühmades;

Reaalsuund

Reaalsuunas on põhirõhk matemaatika ja loodusainete süvendatud õpetamisele.

Suunda kujundavad kursused:

- matemaatika - lai matemaatika (14 kursust), millele on täiendavad matemaatika praktikumi kursused, kus õppetöö toimub rühmades;
- reaalinete suunakursustena toimuvad kaks programmeerimise põhitõdesid tutvustavat kursust ning joonestamise kursus;
- loodusained – lisaks kohustuslikele kursustele on lisatud loodusainete valdkonnast üks füüsika, kaks bioloogia ja üks keemia suunakursus, mis võimaldavad vastavates ainetes põhjalikumalt õpet, mida saab veel omakorda täiendada valikkursustena toimuvate praktikumide kaudu.

Põhikursused

Põhikursusi õpetatakse vastavalt riikliku õppekava ainekavades kirjeldatule. Võõrkeelte kursustel toimub osa õppest sel kursusel õpetatavas võõrkeeles.

Valikkursused

Reaal- ja ühiskonna suunas saab õpilane kooli lõpetamiseks vajaliku kursuste arvu täiendamiseks vabalt valida vähemalt 13, humanitaarsuunas vähemalt 12 kursust. Valikkursustena arvestatakse ka TÜ Teaduskooli kursusi ja Eesti Hariduse Infosüsteemis kinnitatud õppekavaga kunsti-, muusika- ning spordikoolide kursusi. Nende arvestamise täpsem korraldus on toodud õppekava lisades.

Õpilased registreeruvad 10. klassi valikkursustele sama õppeaasta septembri teisel nädalal, 11. ja 12. klassi valikkursustele eelmise õppeaasta mai teisel nädalal. Õpilaste registreerumine valikainetele toimub õppeinfosüsteemi kaudu.

Võõrkeelte valikkursustel toimub osa õppest sel kursusel õpetatavas võõrkeeles.

2.2. Jaan Poska Gümnaasiumi tunnijaotusplaan

PÕHIAINED	Üh		Hu		Re	
	RÕK	S	RÕK	S	RÕK	S
eesti keel	6	1	6	1	6	1
kirjandus	5		5	2	5	
b2 võõrkeel	5	2	5	2	5	2
b1 võõrkeel	5		5		5	
matemaatika	8		8		8	8
geograafia	3		3		3	
bioloogia	4		4		4	2
keemia	3		3		3	1
füüsika	5		5		5	1
ajalugu	6	2	6	1	6	
ühiskond	2	1	2		2	
inimeseõpetus	1	1	1	1	1	1
muusika	3		3		3	
kunst	2		2	2	2	
kehaline kasvatus	5		5		5	
Kokku:	63		63		63	

Lühendite selgitus:

Üh – ühiskonna suund,

Hu – humanitaarsuund,

Re – reaalsuund

RÕK – riikliku õppekava
kohustuslikud kursusedS – JPG õppekava järgsed
suunakursused

suuna valikkursused	RÕK	S	RÕK	S	RÕK	S
joonestamine						1
programmeerimine						2
ladina või soome keel				3		
filosoofia				1		
maailma kultuurid				1		
inimene ja õigus		1				
globaalne keskkond		1				
keskkonnaökoloogia ja -tehnoloogia		1				
bioloogia praktikum		1				
ökoloogia praktikum		1				
keskkonna filosoofia ja õigus		1				
KOKKU		13		14		19

Lisaks läbib iga JPG õpilane uurimistöde kursuse ning kõigis suundades võimaldatakse laia matemaatika õppimist.

2.3. Jaan Poska Gümnaasiumi valikkursuste loend

Õpilase poolt vabalt valitavate kursuste loend			
kursuse nimi	maht	kursuse nimi	maht
3d disain	1	majandusõpetus	1
akvaristika	1	meediaring	1
astronoomia	1	mitmekultuuriline Euroopa	1
bioloogia praktikum	1	muusikaline kirjaoskus	2
briti film	1	paberi ja trükikunst	1
briti ühiskond	1	pärimuslugu	1
eesti kunst	1	raamatu/filmiklubi	1
ettevõtlusõpetus	1	rahvatants	1
Euroopa Liit	1	religiooniõpetus	2
fotograafia	1	riigikaitse	2
geoinformaatika	1	rootsi keel	3
globaliseeruv maailm	1	ruumidisain	2
hiina keel (algajatele)	3	saksa keel (algajatele)	3
hispaania keel (algajatele)	3	saksa keel (kultuurilugu)	2
infopädevus	1	soome keel (algajatele)	3
inglise häälduskursus	1	soome keel (kultuurilugu)	2
inglise kirjandus	1	suhtlemispsühholoogia	1
inglise ärikeeel	1	taaskasutus	1
inimene ja õigus	2	Tartu linna muuseumivarandused	1
karjääriõpetus	1	teatrietenduse analüüs	1
keemia praktikum	1	teatriring	1
klaasisulatus	1	trükimuseum	1
kodulugemine (inglise keele e- kursus)	1	USA ühiskond ja kultuur	1
koomiksikursus	1	veebidisain	1
koor	1	vene keel (algajatele)	3
ladina keel (algajatele)	3	vene keel ja kultuur	1
loogika	1	vene keele vestluskursus	1
loovkirjutamine	1	väitlusring	1
maailmaharidus	1	ökoloogia praktikum	1
		KOKKU	89

2.4. Jaan Poska Gümnaasiumi tunnijaotuskava aastate lõikes

Põhiained	RÕK	Ühiskonna				Humanitaar				Reaal			
		10	11	12	JPG	10	11	12	JPG	10	11	12	JPG
eesti keel	6	3	2	2	7	3	2	2	7	3	2	2	7
kirjandus	5	2	2	1	5	3	2	2	7	2	2	1	5
b2 võõrkeel	5	2	3	2	7	2	3	2	7	2	3	2	7
b1 võõrkeel	5	2	3		5	2	3		5	2	3		5
matemaatika	8	5	5	4	14	5	5	4	14	6	5	5	16
geograafia	3	1	1	1	3	1	2		3	1	2		3
bioloogia	4		2	2	4		2	2	4	2	2	2	6
keemia	3	1	1	1	3	1	2		3	1	2	1	4
füüsika	5	3	2		5	2	3		5	2	2	2	6
ajalugu	6	3	2	3	8	2	2	3	7	2	2	2	6
ühiskond	2		1	2	3			2	2			2	2
inimeseõpetus	1	1		1	2	1		1	2	1		1	2
muusika	3	1	1	1	3	1	1	1	3	1	1	1	3
kunst	2	1		1	2	2	1	1	4	1	1		2
kehaline kasvatus	5	2	2	1	5	1	2	2	5	2	2	1	5
suuna valikkursused													
joonestamine					0				0			1	1
programmeerimine					0				0	1	1		2
ladina või soome keel					0	3			3				0
filosoofia					0			1	1				0
maailma kultuurid					0	1			1				0
inimene ja õigus			1		1				0				0
globaalne keskkond		1			1				0				0
keskkonnaökoloogia ja -tehnoloogia			1		1				0				0
bioloogia praktikum		1			1				0				0
ökoloogia praktikum			1		1				0				0
keskkonna filosoofia ja õigus				1	1				0				0
uurimistöõde alused		1			1	1			1	1			1
valikkursused õpilase valikul		4	5	4	13	3	5	4	12	4	5	4	13
KOKKU	63	34	35	27	96	34	35	27	96	34	35	27	96

3. Õppekorraldus

3.1. Õppekorraldus ja ajakasutus

Gümnaasiumis toimub õpe **perioodõppe** vormis. Õppeaastas on 5 õppeperioodi. Õppeperiood koosneb kuuest õppetöö ja ühest arvestuste nädalast. Ühes õppeperioodis toimub õpilasel kuni kaheksa ainekursust. Ühe ainekursuse nädalakoormus on reeglina viis õppetundi nädalas. Ühe ainekursuse maht on 35 õppetundi, st ühe ainekursuse nädalakoormus on viis õppetundi nädalas. Erandiks on üksikud ained (kursused), mille iseloom nõuab kursuse korraldamist läbi aasta, näiteks kehaline kasvatus.

Õppe korraldamiseks, õpilaste vajaduste, huvide ja võimete realiseerimiseks kasutatakse ka Tartu kui ülikoolilinna ja laiahaardelise hariduskeskuse võimalusi: kursuste läbiviimisel tehakse võimalusel ja vajadusel koostööd Tartu Ülikooli, Eesti Maaülikooli, Tartu Lastekunstikooli, Tartu Kunstikooli ja teiste Tartu gümnaasiumite, kutseharidust pakkuvate koolide ning huvikoolidega.

Õppekorralduse ajakasutus toimub vastavalt direktori poolt kinnitatud kooli päevakavale.

3.2. Lõiming

Lõimingu aluseks on kooli õppekavas esitatud kokkulepete järgimine õppekorralduse ja hindamis põhimõtete osas, õppekavas konkretiseeritud pädevuste ja õpetuse eesmärkide elluviimisel. Kursuste planeerimisel konkreetsesse perioodi püütakse arvestada võimalusega luua teemakeskseid tervikuid.

3.3. Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted

Ülekoolilised ja koolidevahelised projektid kavandatakse juhtkonna, õpetajate ja õpilaste omavahelises koostöös. Projektijuhi, kes vastutab projekti läbiviimise eest, kinnitab direktor.

3.4. Hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus

Hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus on kirjeldatud JPG hindamisjuhendis. Hinnete ja hinnangute vaidlustamise korraldus on kirjeldatud JPG hindamisjuhendis. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise korraldus on kirjeldatud JPG hindamisjuhendis.

3.5. Õpilaste nõustamine ja karjääriteenuste korraldus

Koolis töötab õpilaste nõustamise ja karjääriteenuste tutvustamisega tegelev õppenõustaja. Õpilaste nõustamine ja karjääriteenuste tutvustamine toimub õppenõustaja, õppealajuhataja ja klassijuhatajate omavahelises koostöös nii õpilaste jaoks individuaalselt kui kogu lendu haaravate loengute, õppekäikude jne vormis.

3.6. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted

Õpetajal on õigus koostada oma kursuse töökava. Töökava koostamise aluseks on ainevaldkonnas koostatud vastava kursuse ainepass. Ainepassid moodustavad õppekava ainekavade osa. Ainepassi vorm on toodud õppekava lisades.

3.7. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Kooli õppekava uuendatakse ja täiendatakse pideva protsessina. Protsessi kaasatakse juhtkond, suunajuhid, õpetajate ja õpilaste esindajad. Kooli õppekava uuendused ja täiendused viiakse õppekava teksti ja kinnitatakse üks kord õppeaastas.

LISA 1 – Ainepassi vorm

KURSUS:	
Kursuse nimetus:	Osalejate piirarv:
Vastutav õpetaja:	
Sihtgrupp: (suuna või ülekooliline valikkursus, klass)	
Eeldusainete kursused:	
I Sisu	
Kursuse eesmärgid:	
Kursuse sisu:	
Õpitulemused:	
Õppematerjalid, lisamaterjalid, IKT kasutamine:	
II Hindamine	
Hindamisele pääsemise tingimused:	
Lõpliku tulemuse kujunemine:	

Lisa 4. JPG Hindamisjuhendi kujunemine

Lisa 4.1. JPG hindamisjuhendi esmane põhi

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi Hindamise korraldus

(JPG õppekava 6. peatükk)

Koostanud: õppealajuhataja direktori suuniste ja õppeaasta alguses üles kerkinud küsimuste põhjal.

I Hindamine

1. Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õpilase arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase õppe edukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamiseks;
- 6) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

2. Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

3. Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtivatele hinnetele. Hindamise korraldus ning õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord sätestatakse kooli.

4. Nõuded õpilase käitumisele esitatakse gümnaasiumi kodukorras.

II Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus

1. Õpilase teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas õppekavas toodud oodatavate tulemustega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi võib väljendada kas numbriliste hinnetega viie palli süsteemis või koolisisesele hindamissüsteemile vastavate numbriliste hinnetega.

2. Hindamisel viie palli süsteemis:

- 1) hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
- 2) hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
- 3) hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kuid esineb puudusi ja vigu;

- 4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi;
- 5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi ja areng puudub.

3. Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 75–89%, hindegaga „3” 50–74%, hindegaga „2” 20–49% ning hindegaga „1” 0–19%.

4. Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib vastavat kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindegaga „nõrk”.

5. Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegaga „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord sätestatakse _____ .

III Kokkuvõtvad hinded ja gümnaasiumi lõpetamine

1. Õpilase õpitulemusi õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt üldjuhul kursusehinnetega viie palli süsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehinnetega viie palli süsteemis. Kool võib valikkursuste hindamisel kasutada hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.

2. Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 17 lõikele 4 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.

3. Gümnaasiumi lõputunnistuse annab gümnaasium õpilasele:

- 1) kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad või valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud;
- 2) kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele või lõikes 4 sätestatud tingimustel eesti keele teise keelena, matemaatika ja võõrkeele (inglise, prantsuse, vene või saksa keeles) riigieksamid.
- 3) kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele kooli õppekavas sätestatud õppesuunast tulenevat ainevaldkonda või ainevaldkondi ning sotsiaal- ja loodusvaldkonda hõlmava gümnaasiumi koolieksami;
- 4) kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina.

4. Õpilased, kes on lõpetanud põhikooli vene või muu õppekeelega koolis või klassis ja on asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, või õpilased, kes on vene või muu õppekeelega gümnaasiumist või gümnaasiumiklassist asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, võivad valida, kas sooritavad eesti keele või eesti keele teise keelena riigieksami.

5. Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel käesolevas määrukses sätestatud tingimustel kooli õppekavaga või nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga on vähendatud või asendatud käesolevas määrukses sätestatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus.

IV Hindamisel kasutatavad mõisted

1. Mida tähendavad järgmised mõisted meie jaoks?

2. Millised on piirangud õppemahule erinevate hinnete kasutamise puhul?

Hinnete hierarhia

kooliastmehinne

kursuse hinne

arvestustöö hinne

suuline arvestus
või kirjalik arvestus

progressi hinne

kontrolltöö
tunnikontroll
ja/või tunnitöö
suuline vastamine
kodune töö

Kooliastmehinne

Kooliastmehinne on hinne, mille õpilane saab kõikide vastava aine kursuste läbimise järel ning näitab õpilase õppekavas kirjeldatud teadmiste ja oskuste omandamise taset. Kooliastmehinne kantakse lõputunnistusele.

Kooliastmehinde panekul arvestatakse kõiki kursusehindeid võrdselt.

Kooliastmehinne ei tohi olla negatiivne.

Kooliastmehinde paneb välja ainevaldkonna õpetajatest koosnev komisjon.

Kursuse hinne

Kursuse hinne on hinne, mille õpilane saab ainekursuse läbimisel ning näitab õpilase ainekavas kirjeldatud teadmiste ja oskuste omandamise taset. Kursuse hinne pannakse kas arvestustöö **VÕI** progressihinnete alusel.

Arvestustöö hinne

Arvestustöö hinne on hinne, mille õpilane saab sooritatud arvestustöö eest. Arvestustöö võib olla suuline või kirjalik. Kui arvestustöö ei kata kogu kursuse materjali, pole tegemist arvestustööga.

Suuline arvestus – on arvestustöö vorm, milles õpilased vastavad kogu kursuse jooksul omandatud materjali õpetajale suuliselt.

Kirjalik arvestus – on arvestustöö vorm, milles õpilased vastavad kogu kursuse jooksul omandatud materjali õpetajale kirjaliku töö vormis.

Progressi hinne (või protsessi hinne või jooksev hinne)

_____ hinne on igasugune kursuse sees saadud hinne, mis ei ole arvestustöö hinne.
 _____ hinded on kontrolltöö hinne, tunnikontrolli hinne, tunnitöö hinne, hinne suulise vastuse eest, hinne koduse töö eest _____

Kontrolltöö

Kontrolltöö on kirjalik töö, mis hõlmab kuni _____ (3? 5? 10? 15?) tunni materjali.

Tunnikontroll

Tunnikontroll on kirjalik töö, mis hõlmab kuni _____ (1? 2?) tunni materjali.
Tunnikontroll ei hõlma samal tunnil õpitud materjali.

Tunnitöö

Tunnitöö on õpilase poolt antud **õppetunni (paaristunni?)** jooksul sooritatud õppeülesanded.
Kas vajab täpsemat kirjeldust (suuline, mitu vastust peab esitama, et tegemist oleks tunni tööga jne)

Suuline vastamine

Suuline vastamine on õppeülesande lahendamine, lahenduskäigu ja/või vastuse suuline tutvustamine õpilase poolt. **Kas suulist vastust on tarvis eraldi välja tuua? Kas esitlus on suuline vastus või tunnitöö või tuleks see eraldi välja tuua?**

Kodune töö

Kodune töö on õpilase poolt tundide välisel ajal sooritatud õppeülesannete täitmine õpitud materjali kinnistamiseks ja täiendamiseks. **Kui suur võiks olla koduse töö maht? Kas viimase tunni/paaristunni materjal? Nädala materjal? Koduse töö võiks jagada kaheks: iseseisev kordamine (eelmise tunni materjali kordamine, selle kohta käivate ülesannete lahendamine) ja iseseisvad projektid (suuremahuline, pikaajaline), kas veel midagi? Kas pikaajaline projekt võiks olla ka kursusehinde aluseks kõrvuti arvestuse ja progressihinnete koondiga?**

_____ (veel mõni oluline õppetöö vorm, mida hinnatakse)

_____ (veel mõni oluline õppetöö vorm, mida hinnatakse)

_____ (veel mõni oluline õppetöö vorm, mida hinnatakse)

Konsultatsioon

Konsultatsioon on õpilase võimalus aine täiendavaks õppimiseks õppetundide välisel ajal. Konsultatsioonis toimub kursuse materjali täpsem selgitamine, ülesannete lahendamine jms õppetöö aineõpetaja juhendamisel. Igal aineõpetajal on konsultatsiooni aeg, mida on vähemalt ühe õppetunni ulatuses nädalas. Konsultatsioon on õppimiseks. Järele vastamine toimub arvestuste nädalal.

Järelevastamine

Järelevastamine või järeltöö sooritamine on õpilase võimalus pärast **täiendavat õppimist (mida see tähendab? kas õpilasel on kohustus konsultatsioonis käia?)** sooritada hindele „1“ või „2“ sooritatud õpiülesanne uuesti. **(Kas arvestusena või ainult vastamata/sooritamata**

õppeülesande täitmisena?) Järelevastamine või järeltöö sooritamine toimub ainult arvestuste nädalal. Kursusehinde järelevastamine toimub ainult arvestustöö vormis kuni

V Ainekursuse hindamise, õpilase täiendavale õppetööle jätmise ja järgmise klassi üleviimise korraldus

1. Ainekursuse maht on 35 õppetundi, mis jaguneb perioodi sees 30 õppetunniks ning 5 konsultatsiooni, refleksiooni, kursuse hinde saamise ja/või individuaalse töö tunniks.
 2. Periood jaguneb 6 õppetöö nädalaks ja 1 arvestuste nädalaks. Õppetöö nädalatel toimuvad õppetunnid, arvestuste nädalal konsultatsiooni, refleksiooni, kursuse hinde saamise ja/või individuaalse töö tunnid
 3. Ainekursuse hindamine toimub vastavalt JPG hindamise korraldusele ning ainevaldkonna poolt paika pandud ja õppealajuhataja poolt kinnitatud ainekursuse hindamise põhimõtetele.
 - 3.1. Juhul kui õpilane on puudunud enam kui 5? 10? 15? õppetundi, on ta kohustatud sooritama antud ainekursuses arvestustöö, hoolimata ainekursuse hindamisjuhendist.
-

4. Järelevastamine või järeltöö sooritamine toimub ainult arvestuste nädalal.

5. Kursusehinde järelevastamine toimub ainult arvestustöö vormis kuni üks nädal pärast kursuse hinde välja panemist või kaks nädalat pärast perioodi/arvestuste nädala lõppu.

6. Kursuse mittesooritamisel (st ka järelarvestus oli „1“ või „2“) on õppenõukogu pädevuses anda õpilasele võimalus uueks kursusetöö sooritamiseks järgmise perioodi jooksul/kevadepärast õppeperioodi lõppu.

7. Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle kui (Mitu kursust on mitterahuldavad? Mitu ainet on mitterahuldavad? Milline võiks olla nende omavaheline kombinatsioon?). Täiendav õppetöö toimub kaks nädalat pärast õppeperioodi lõppu (st kevadel juunis, mitte segi ajada perioodi ja õppeperioodi) vähemalt viie tunniga nädalas (see nt piirab max puudulike kursuste arvu 8-ga (nädalas 40 tundi, 5 tundi igale kursusele) ning lõppeb arvestustööga.

8. Õpilane viiakse järgmisse klassi üle kui

8.1. Tal on kõik vastava klassi kursuse hinded vähemalt „rahuldavad“.

8.2. Pärast täiendavat õppetööd on tal maksimaalselt (mitu? 2? 3 kursuse kahte? Mitmes aines? 1? 2? Milline võiks olla nende kombinatsiooni?) _____ kursuse hinnet „nõrk“ või „puudulik“.

9. Õpilane kustutatakse õpilaste nimekirjast, kui tal on õppeaastas kogunenud vähemalt (mitu? 1? 5? 10 kursuse kahte? Selle määramine määrab hetke, mil õppenõukogu õpilasele kolmandat võimalust enam ei anna) „nõrka“ ja/või „puudulikku“ kursuse hinnet.

Lisa 4.2. JPG hindamisjuhendi põhi pärast õpetajate rühmatööd arengupäeval.

Punane, roheline ja sinine tekst on nendes kohtades, kus eilsel arutelul tekkis vaidlusküsimusi või olulisi täiendusi ja märgib erinevate rühmade seisukohti. Punase algteksti värvisin mustaks, samuti kohad, kus vähemalt kaks rühma olid ühel nõul. Seega – lugege hoolega ja mõelge erinevaid seisukohti sisaldavate kohtade üle.

A. Savi

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi Hindamise korraldus

(JPG õppekava 6. peatükk)

Koostanud õppealajuhataja arengupäeva rühmatööde põhjal.

I Hindamine

1. Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õpilase arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
- 6) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

2. Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

3. Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtivatele hinnetele. Hindamise korraldus ning õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord sätestatakse kooli.

4. Nõuded õpilase käitumisele esitatakse gümnaasiumi kodukorras.

II Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus

1. Õpilase teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas õppekavas toodud oodatavate tulemustega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi võib väljendada kas numbriliste hinnetega viie palli süsteemis või koolisisesele hindamissüsteemile vastavate numbriliste hinnetega.

2. Hindamisel viie palli süsteemis:

- 1) hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
- 2) hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks

olevatele taotletavatele õpitulemustele;

3) hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kuid esineb puudusi ja vigu;

4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi;

5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi ja areng puudub.

3. Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 75–89%, hindegaga „3” 50–74%, hindegaga „2” 20–49% ning hindegaga „1” 0–19%.

4. Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib vastavat kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindegaga „nõrk”.

5. Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegaga „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord sätestatakse käesolevas hindamisjuhendis ja kooli kodukorras .

III Kokkuvõtavad hinded ja gümnaasiumi lõpetamine

1. Õpilase õpitulemusi õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt üldjuhul kursusehinnetega viie palli süsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehinnetega viie palli süsteemis. Kool võib valikkursuste hindamisel kasutada hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.

2. Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 17 lõikele 4 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.

3. Gümnaasiumi lõputunnistuse annab gümnaasium õpilasele:

1) kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad või valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud;

2) kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele või lõikes 4 sätestatud tingimustel eesti keele teise keelena, matemaatika ja võõrkeele (inglise, prantsuse, vene või saksa keeles) riigieksamid.

3) kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele kooli õppekavas sätestatud õppesuunast tulenevat ainevaldkonda või ainevaldkondi ning sotsiaal- ja loodusvaldkonda hõlmava gümnaasiumi koolieksami;

4) kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina.

4. Õpilased, kes on lõpetanud põhikooli vene või muu õppekeelega koolis või klassis ja on asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, või õpilased, kes

on vene või muu õppekeelega gümnaasiumist või gümnaasiumiklassist asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, võivad valida, kas sooritavad eesti keele või eesti keele teise keelena riigieksami.

5. Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel käesolevas määruses sätestatud tingimustel kooli õppekavaga või nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga on vähendatud või asendatud käesolevas määruses sätestatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus.

IV Hindamisel kasutatavad mõisted

Hinnete hierarhia

Kooliastmehinne

kursuse hinne

arvestustöö hinne

või suuline arvestus
 või kirjalik arvestus

progressi hinne

kontrolltöö
 tunnikontroll
 tunnitöö
 ja/või suuline vastamine

kodune töö

õpimapi hinne

rühmatöö

kodulugemine

esitlus

uurimustöö või pikaajaline projekt

Kooliastmehinne

Kooliastmehinne on hinne, mille õpilane saab kõikide vastava aine kursuste läbimise järel ning näitab õpilase õppekavas kirjeldatud teadmiste ja oskuste omandamise taset. Kooliastmehinne kantakse lõputunnistusele.

Kooliastmehinde panekul arvestatakse kõiki kursusehindeid võrdselt.

Kooliastmehinne peab olema vähemalt rahuldav.

Kui kursusi on andnud erinevad aineõpetajad, on kooliastmehinde välja panekuks võimalik moodustada ainevaldkonna õpetajatest koosnev komisjon.

Kursuse hinne

Kursuse hinne on hinne, mille õpilane saab ainekursuse läbimisel ning näitab õpilase ainekavas kirjeldatud teadmiste ja oskuste omandamise taset. Kursuse hinne pannakse kas arvestustöö VÕI progressihinnete alusel.

Arvestustöö hinne

Arvestustöö hinne on hinne, mille õpilane saab sooritatud arvestustöö eest. Arvestustöö võib olla suuline või kirjalik. Arvestustöö katab kogu kursuse materjali.¹

Suuline arvestus – on arvestustöö vorm, milles õpilased vastavad kogu kursuse jooksul omandatud materjali õpetajale suuliselt.

Kirjalik arvestus – on arvestustöö vorm, milles õpilased vastavad kogu kursuse jooksul omandatud materjali õpetajale kirjaliku töö vormis.

Progressi hinne

progressi hinne on igasugune kursuse sees saadud hinne, mis ei ole arvestustöö hinne.

Progressi hinded on kontrolltöö hinne, tunnikontrolli hinne, tunnitöö hinne, hinne suulise vastuse eest, hinne koduse töö eest, **õpimapi hinne**, **rühmatöö eest**, **kodulugemise eest**, **esitluse eest**.

Kontrolltöö

Kontrolltöö on kirjalik töö, mis hõlmab kuni **10 / 15 / osa teemat** tunni materjali.

ETTEPANEK: Hõlmab **kuni** pool kursuse materjalist.

Tunnikontroll

Tunnikontroll on kirjalik töö, mis hõlmab kuni 2 eelmise tunni materjali. Tunnikontroll ei hõlma samal tunnil õpitud materjali.

Tunnitöö

Tunnitöö on õpilase poolt antud õppetunni jooksul sooritatud õppeülesanded.

Suuline vastamine

Suuline vastamine on õppeülesande lahendamine, lahenduskäigu ja/või vastuse suuline tutvustamine õpilase poolt.

Kodune töö

Kodune töö on õpilase poolt tundide välisel ajal sooritatud õppeülesannete täitmine õpitava materjali kinnistamiseks ja täiendamiseks.

Kodulugemine

Kodulugemine on õpilase individuaalne töö, mille osadeks on õpetaja poolt ette antud kirjanduse läbi lugemine ja selle interpreteerimine õpetajale suulises või kirjalikus vormis. **Kodulugemise positiivne hinne võib olla positiivse kursusehinne saamise eelduseks.**

ETTEPANEK: Kustutada viimane lause.

Konsultatsioon

Konsultatsioon on õpilase võimalus aine täiendavaks õppimiseks õppetundide välisel ajal. Konsultatsioonis toimub kursuse materjali täiendav selgitamine, ülesannete lahendamine jms õppetöö aineõpetaja juhendamisel. Igal aineõpetajal on konsultatsiooni aeg, mida on vähemalt ühe õppetunni ulatuses nädalas. **Konsultatsioon on õppimiseks. Järele vastamine toimub arvestuste nädalal.**

Järelevastamine

Järelevastamine on õpilase võimalus sooritada puudumise tõttu tegemata õpiülesanne või

¹ Kui arvestustöö katab vähem, kui terve kursuse materjali, on tegemist kas kontrolltöö või suulise vastusega, mitte arvestustööga.

hindele „1“ või „2“ vastatud õpiülesanne uuesti.

Järelevastamine toimub ainult arvestuste nädalal. Kursusehinde järelevastamine toimub 1 töönädala jooksul pärast hinde eKooli sisestamist, kuid mitte hiljem kui kaks nädalat pärast kursuse lõppu.

Järelevastamine toimub kogu materjali peale.

ETTAPANEK: Kustutada eelmine lause. Selle kirjeldab iga õpetaja oma kursuse tööplaanis.

V Ainekursuse hindamise, õpilase täiendavale õppetööle jätmise ja järgmise klassi üleviimise korraldus

1. Ainekursuse maht on 35 õppetundi, mis jaguneb perioodi sees 30 õppetunniks ning 5 konsultatsiooni, refleksiooni, kursuse hinde saamise ja/või individuaalse töö tunniks.
2. Periood jaguneb 6 õppetöö nädalaks ja 1 arvestuste nädalaks. Õppetöö nädalatel toimuvad õppetunnid, arvestuste nädalal konsultatsiooni, refleksiooni, kursuse hinde saamise ja/või individuaalse töö tunnid

3. Ainekursuse hindamine toimub vastavalt JPG hindamise korraldusele ning ainevaldkonna poolt paika pandud ja õppealajuhataja poolt kinnitatud ainekursuse hindamise põhimõtetele.

3.1. Juhul kui õpilane on puudunud ilma juhtkonna loata enam kui 10 õppetundi, on ta kohustatud sooritama antud ainekursuses arvestustöö, hoolimata ainekursuse hindamisjuhendist.

3.1. Juhul, kui õpilane on pikemalt (enam kui 5 õppetundi) puudunud, on ta õpetaja nõudmisel kohustatud tegema kogu kursuse materjali hõlmava arvestustöö.

3.1. Juhul, kui õpilane on pikemalt puudunud, tuleb tal järele vastata kõik saamata progressihinded.

ETTEPANEK: Kinnitada teine versioon

4. Järelevastamine või järeltöö sooritamine toimub ainult arvestuste nädalal.
5. Kursusehinde järelevastamine toimub ainult arvestustöö vormis kuni üks töönädal pärast kursuse hinde eKooli sisestamist.
6. Kursuse mittesooritamisel (st ka järelarvestus oli „1“ või „2“) on õppenõukogu pädevuses anda õpilasele võimalus uueks kursusetöö sooritamiseks kevadel pärast õppeperioodi lõppu.
7. Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, kui tal on kuni 5 kursust hinnatud hindegas „puudulik“ või „nõrk“. Täiendav õppetöö toimub kaks nädalat pärast õppeperioodi lõppu kevadel vähemalt viie tunniga nädalal ning lõppeb arvestustööga.
7. Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, kui tal on kuni kahe ainespoolte kursuste hinded „puudulikud“ või „nõrgad“. Täiendav õppetöö toimub kaks nädalat pärast õppeperioodi lõppu kevadel vähemalt viie tunniga nädalal ning lõppeb arvestustööga.

ETTEPANEK: Võtta vastu esimene versioon. Lisada täpsustus, et kui täiendava õppetöö järel jääb mõni kursusehinne järele vastamata, tuleb arvestada ka „mõttelist aastahinnet“. Seda arvestab õppenõukogu.

8. Õpilane viiakse järgmise klassi üle kui tal on kõik vastava klassi kursuse hinded vähemalt „rahuldavad“.

8. Õpilane viiakse järgmise klassi üle kui tal on vastava õppeaasta kõigis ainetes enamik kursusi hinnatud vähemalt hindegas „rahuldav“.

9. Õpilane kustutatakse õpilaste nimekirjast, kui tal on õppeaastas kogunenud vähemalt 6 „nõrka“ ja/või „puudulikku“ kursuse hinnet.

9. Õpilane kustutatakse õpilaste nimekirjast, kui tal on õppeaastas rohkem kui kahe aines hinnatud **pooled või enam** ainekursuseid hindega „nõrk“ või „mitterahuldav“.

Lisa 4.3. Kinnitatud hindamisjuhend

Jaan Poska Gümnaasiumi hindamisjuhend

Sisu

1. Üldsätted.....	134 -
2. Hinnete, puudumiste ja hilinemiste märkimine.....	134 -
3. Hindamisel kasutatavad mõisted.....	134 -
4. Õppetöö ja hindamise korraldus.....	137 -
4.1. Õppetöö korraldus.....	137 -
4.2. Kursuse hindamise korraldus.....	137 -
4.3. Arvestuse ja järelarvestuse toimumise korraldus.....	138 -
4.4. Võlgnevuste arvestamine.....	138 -
5. Kooli lõpetamise korraldus.....	138 -

1. Üldsätted

- 1.1. Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi (edaspidi: kool) hindamisjuhend on koolis toimuva õpilaste hindamise aluseks.
- 1.2. Hindamisjuhendi aluseks on gümnaasiumi riiklik õppekava ja selle alusel koostatud kooli õppekava.
- 1.3. Hindamisjuhendit korrigeeritakse kord õppeaastas, pärast viienda perioodi lõppu.

2. Hinnete, puudumiste ja hilinemiste märkimine

- 2.1. Õpilase õpitulemuste diferentseeritud hindamine kursuse lõikes toimub viie palli süsteemis (koos sõnalise vaste ja sisulise määratlusega) järgmiselt:
 - hinne „5“ – „väga hea“,
 - hinne „4“ – „hea“,
 - hinne „3“ – „rahuldav“,
 - hinne „2“ – „puudulik“,
 - hinne „1“ – „nõrk“.
- 2.2. Kool kasutab valikkursuste hindamisel hinnanguid „A“ – „arvestatud“ ja „MA“ – „mittearvestatud“, kui antud valikkursuse õpetaja ei otsusta teisiti.
- 2.3. Kursuse sees võib õpetaja õpilase õpitulemuse täpsustamiseks lisada hinnetele informatiivse sisuga määratluse „+“ või „-“.
- 2.4. Õpilase mitteilmumisel hindelisele tööle kantakse õppeinfosüsteemi vastavale reale märke „!“.
- 2.5. Õpilase tundides osalemise jälgimiseks kasutatakse õppeinfosüsteemis veel järgmisi märke:
 - märke „p“ – puudumine,
 - märke „h“ – hiline mine.

3. Hindamisel kasutatavad mõisted

3.1. Kooliastme hinne

- 3.1.1. Kooliastme hinne on hinne, mille õpilane saab kõikide vastava aine kursuste läbimise järel vastava aine kursusehinnete põhjal.
- 3.1.2. Kooliastme hinne näitab õpilase õppekavas kirjeldatud teadmiste ja oskuste omandamise taset.
- 3.1.3. Kooliastme hinne kantakse lõputunnistusele.
- 3.1.4. Kooliastme hinde panekul arvestatakse kõiki kursusehindeid.
- 3.1.5. Kooliastme hinne peab olema vähemalt rahuldav.
- 3.1.6. Kui kursusi on andnud erinevad aineõpetajad, on kooliastme hinde väljapanekuks võimalik moodustada ainevaldkonna õpetajatest koosnev komisjon.

3.2. Kursusehinne

- 3.2.1. Kursusehinne on hinne, mille õpilane saab ainekursuse läbimisel.
- 3.2.2. Kursusehinne näitab õpilase ainekavas kirjeldatud teadmiste ja oskuste omandamise taset.
- 3.2.3. Kursusehinne pannakse kas arvestustöö **VÕI** protsessihinnete alusel **VÕI** uurimustöö või pikaajalise projekti teostamisel.

3.3. Tasanduskursus

- 3.3.1. Tasanduskursus on kursus, mis on mõeldud eelkõige 10. klassi õpilaste varasemate teadmiste ühtlustamiseks ja täiendamiseks, et võimaldada neil gümnaasiumi õppekava täitmist edukalt jätkata.
- 3.3.2. Õpetajal on 10. klassis õigus suunata õpilane pärast ebaõnnestunud kursust tasanduskursusele. Sellisel juhul on õpilasel tasanduskursuse läbimine kohustuslik.
- 3.3.3. Tasanduskursuse eduka läbimise järel loetakse läbituks ka ebaõnnestunud kursus.
- 3.3.4. Õpilane võib õpetaja soovitusel või ise vabatahtlikult tasanduskursusega liituda.
- 3.3.5. Tasanduskursust arvestatakse kursuste üldises arvestuses.

3.4. Arvestustöö hinne

- 3.4.1. Arvestustöö hinne on hinne, mille õpilane saab sooritatud arvestustöö eest.
- 3.4.2. Arvestustöö eesmärgiks on anda õpilasele võimalus oma huve ja võimeid määratleda ning arendada, samuti eksamikogemusi omandada.
- 3.4.3. Arvestustöö võib olla suuline või kirjalik.
- 3.4.4. Arvestustöö katab kogu kursuse materjali.²
- 3.4.5. Suuline arvestus on arvestustöö vorm, milles õpilased vastavad kogu kursuse jooksul omandatud materjali õpetajale suuliselt.
- 3.4.6. Kirjalik arvestus on arvestustöö vorm, milles õpilased vastavad kogu kursuse jooksul omandatud materjali õpetajale kirjaliku töö vormis.

3.5. Protsessihinne

- 3.5.1. Protsessihinne on igasugune kursuse sees saadud hinne, mis ei ole arvestustöö hinne.
- 3.5.2. Protsessihinded on kontrolltöö hinne, tunnikontrolli hinne, tunnitöö hinne, hinne suulise vastuse eest, hinne koduse töö eest, õpimapi hinne, hinne rühmatöö, kodulugemise, klassikirjandi, essee, referaadi, esitluse, arutluse jne eest.
- 3.5.3. Protsessihinded on osa kujundavast hindamisest. Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet

² Kui arvestustöö katab vähem kui terve kursuse materjali, on tegemist kas kontrolltöö või suulise vastusega, mitte arvestustööga.

õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.

3.6. Kontrolltöö

3.6.1. Kontrolltöö on kirjalik töö, mis hõlmab kuni pool kursuse materjalist.

3.7. Tunnikontroll

3.7.1. Tunnikontroll on kirjalik töö, mis hõlmab kuni 2 eelmise tunni materjali.

3.7.2. Tunnikontroll ei hõlma samal tunnil õpitud materjali.

3.8. Tunnitöö

3.8.1. Tunnitöö on õpilase poolt antud õppetunni jooksul sooritatud õppeülesanded.

3.9. Suuline vastamine

3.9.1. Suuline vastamine on õppeülesande lahendamine, lahenduskäigu ja/või vastuse suuline tutvustamine õpilase poolt.

3.10. Kodune töö

3.10.1. Kodune töö on õpilase poolt tundide välisel ajal sooritatud õppeülesannete täitmine õpitava materjali kinnistamiseks ja täiendamiseks.

3.10.2. Õpetaja annab koduse töö ülesanded õppetunnis ja vajadusel selgitab neid.

3.11. Kodulugemine

3.11.1. Kodulugemine on õpilase individuaalne töö, mille osadeks on õpetaja poolt ette antud kirjanduse läbilugemine ja selle interpreteerimine õpetajale suuliselt või kirjalikus vormis.

3.12. Konsultatsioon

3.12.1. Konsultatsioon on õpilase võimalus aine täiendamiseks õppimiseks õppetundide välisel ajal.

3.12.2. Konsultatsioonis toimub kursuse materjali täiendav selgitamine, ülesannete lahendamine jms õppetöö aineõpetaja juhendamisel.

3.12.3. Igal aineõpetajal on konsultatsiooniaeg, mida on vähemalt ühe õppetunni ulatuses nädalas.

3.12.4. Konsultatsioon on õppimiseks.

3.13. Järelevastamine

3.13.1. Üldjuhul järelevastamist ei toimu.

3.13.2. Järelevastamine võib toimuda juhul, kui õpilane on puudunud kooli esindamiseks (õppeinfosüsteemis märges „k“) või pikaajalise haiguse tõttu.

3.13.3. Järelevastamine on õpilase võimalus sooritada puudumise tõttu tegemata õpiülesanne või hindele „1“ või „2“ vastatud õpiülesanne uuesti. Järelevastamine toimub õpetajaga kokku lepitud ajal.

3.13.4. Õpilase mitteilmumisel järelevastamisele on õpetajal õigus hinnata vastav kontrolltöö või oluline hindeline töö hindega „nõrk“.

3.13.5. Järelevastamist võib rakendada jooksvate hinnete korral ja selle otsustab õpetaja, järelarvestuse sooritamise reglementeerib kooli hindamisjuhend.

3.14. Järelarvestus

3.14.1. Järelarvestus on **kursusehinde** järelvastamiseks sooritatud õpiülesanded. Järelarvestus toimub järelarvestuste nädalal. Järelarvestuste nädal on teine perioodijärgne nädal.

3.15. Uurimustöö või pikaajaline projekt

3.15.1. Uurimustöö või pikaajaline projekt on õpilase suuremahuline töö, mis võib olla kursusehinde saamise aluseks.

3.15.2. Kõik õpilased, kes lõpetavad kooli alates 2013/2014 õppeaastast, peavad kooli lõpetamiseks koostama ühe uurimustöö või teostama projekti.

3.16. Ebaausad võtted õppetöös

3.16.1. Plagiaat – teise isiku loodud teose või selle osa avaldamine oma nime all, ka võõraste (teaduslike) seisukohtade esitamine nende allikaile viitamata, loomevargus.

3.16.2. Mahakirjutamine – keelatud abivahendite kasutamine hindelise töö ajal.

3.16.3. Plagiaati ja mahakirjutamist hinnatakse hindega „nõrk“, mis järelvastamisele ei kuulu.

4. Õppetöö ja hindamise korraldus

4.1. Õppetöö korraldus

4.1.1. Õpilane on kohustatud läbima kooli tunnijaotuskavas igaks õppeaastaks määratud ainekursused.

4.1.2. Ainekursuse maht on 35 õppetundi, mis läbitakse reeglina ühe perioodi jooksul.

4.1.3. Kursused jagunevad perioodidesse. Õppeaastas on viis perioodi. Periood kestab 7 nädalat ja jaguneb 6 õppetöö nädalaks ja 1 arvestuste nädalaks.

4.1.4. Õppetöö nädalatel toimuvad õppetunnid, arvestuste nädalal konsultatsiooni, refleksiooni, kursusehinde saamise (arvestustöö tegemise) ja/või individuaalse töö tunnid.

4.1.5. Kursusehinde kujundavad kokkuvõttev hinne kursuse jooksul saadud hinnetest, suulise või kirjaliku arvestuse hinne **või** uurimustöö või pikaajaline projekt.

4.1.6. Õpilase pikaajalise puudumise korral, on ta kohustatud tegema kogu kursuse materjali hõlmava arvestustöö. Vajadusel koostatakse õpilasele arvestuste sooritamiseks individuaalne ajagraafik.

4.1.7. Plagiaati ja mahakirjutamist hinnatakse hindega „nõrk“, mis järelvastamisele ei kuulu.

4.1.8. Õpilase hindamata või hinnete „1“ või „2“ või hinnangule „MA“ sooritatud ainekursus loetakse võlgnevuseks. Võlgnevuste arvestamise süsteem on kirjeldatud punktis 4.4..

4.1.9. Õpilase õpingute jätkamise või kooli lõpetamise kohta teeb otsuse õppenõukogu, arvestades õpilaste õppetulemusi, võlgnevusi ja kodukorra täitmist.

4.2. Kursuse hindamise korraldus

4.2.1. Kursuse käigus toimuva ainealase hindamise vormi valib aineõpetaja: suuline küsitlus, kodused tööd, tunnikontroll, kontrolltöö, praktiline töö vms.

4.2.2. Õpetaja kooskõlastab kursusehinde kujunemise vormi õppealajuhatajaga.

4.2.3. Aineõpetaja teeb kursusehinde kujunemise korralduse õpilastele teatavaks kursuse alguses.

4.2.4. Protsessihinnete alusel hinnataval kursusel ei toimu arvestuste nädalal hindelist tööd.

4.3. Arvestuse ja järelarvestuse toimumise korraldus

- 4.3.1. Arvestusega lõppeval kursusel võib õpilastele tagasiside andmiseks ning neilt tagasiside saamiseks teha hindelisi töid, mis hõlmavad kuni kahe tunni materjali. Need hinded on üksnes õpilaste progressi näitamiseks ja tagasisideks ega mõjuta arvestustööga saadavat kursuse hinnet.
- 4.3.2. Arvestus toimub arvestuste nädalal vastavalt kooli poolt koostatud ajakavale.
- 4.3.3. Arvestuse ebaõnnestumise korral on õpilasel õigus sooritada järelarvestus.
- 4.3.4. Kokkuleppel aineõpetajaga ja õppenõukogu nõusolekul on õpilasel võimalus sooritada järelarvestus oma kursusehinde tõstmiseks.
- 4.3.5. Järelarvestus tuleb sooritada hiljemalt järelarvestuste nädala (perioodijärgne teine nädal) lõpuks.
- 4.3.6. Üldjuhul saab õpilane järelarvestust sooritada ühel korral. Selle ebaõnnestumisel otsustab järelarvestuste sooritamise teistkordse võimaluse üle õppenõukogu. Õppenõukogu koosolek toimub järelarvestuste järgsel nädalal.
- 4.3.7. Õpilasel on õigus arvestushinde vaidlustamiseks. Vaidluse lahendamiseks moodustatakse komisjon. Õigus nõuda komisjoni moodustamist on gümnaasiumi direktoril, arvestust läbiviival aineõpetajal või arvestuse sooritajal, kui tegemist on järelarvestusega.

4.4. Võlgnevuste arvestamine

- 4.4.1. Võlgnevuste (hinde puudumine või viiepallisüsteemis hinded „2“ – „puudulik“ ja „1“ – „nõrk“, hinnang „mittearvestatud“) arvestamine õppeaasta lõpul toimub süsteemi „5 - 8 - 10“ alusel.
- 4.4.2. Esimese õppeaasta (10. klass) lõpuks ei tohi olla üle viie võlgnevuse, kusjuures
 - a) ühes õppeaines ei tohi õppeaasta kokkuvõttes võlgnevuste arv ületada 50%;
 - b) kui õppeaine lõpeb 10. klassis, siis viimase kursuse hinne ei tohi olla mitterahuldav („2“ – „puudulik“, „1“ – „nõrk“ või hinnanguna „mittearvestatud“);
- 4.4.3. Teise õppeaasta (11. klass) lõpuks ei tohi võlgnevuste arv ületada kaheksat (arvesse lähevad ka eelmiste õppeaastate võlgnevused), kusjuures
 - a) õppeaasta jooksul ei tohi lisanduda rohkem kui viis võlgnevust;
 - b) kui õppeaine lõpeb 11. klassis, siis viimase kursuse hinne ei tohi olla mitterahuldav („2“ – „puudulik“, „1“ – „nõrk“ või hinnanguna „mittearvestatud“);
 - c) ühes õppeaines ei tohi kahe õppeaasta kokkuvõttes võlgnevuste arv ületada 50%.
- 4.4.4. Kolmanda õppeaasta (12. klass) lõpuks ei tohi olla rohkem kui kümme võlgnevust (arvesse lähevad ka eelmiste õppeaastate võlgnevused), kusjuures
 - a) viimasel õppeaastal ei tohi võlgnevusi esineda õppeainetes, milles õpilane sooritab riigieksamit;
 - b) õppeaasta jooksul ei tohi lisanduda rohkem kui viis võlgnevust;
 - c) ühes õppeaines ei tohi kolme õppeaasta kokkuvõttes võlgnevuste arv ületada 50%.
- 4.4.5. Võlgnevuste korral arutatakse iga õpilase juhtumit õppenõukogus, kus langetatakse otsus edasise suhtes (tugisüsteemide rakendamine, teine järelarvestus, tasanduskursus, õpilase nimekirjast kustutamine).

5. Kooli lõpetamise korraldus

- 5.1. Kooli lõpetamiseks peavad õpilastel kõigis kohustuslikes ainevaldkondades olema kooliastme hinded vähemalt „rahuldavad“, valikkursused peavad olema kõik vähemalt „rahuldavad“ või „arvestatud“ vastavalt kursuste sisus esitatud hindamiskriteeriumitele.

- 5.2. Gümnaasiumi lõpetamisel kujuneb kooliastme hinne kogu gümnaasiumiastme kursusehinnete põhjal, arvestades nii õpilase arengut kui ka saavutatud taset.
- 5.3. Ainevaldkonna kooliastme hinne võib kujuneda kohustuslike kursuste ja valikkursuste kursusehinnete koosmõjus, kui see on nii kirjeldatud kooli õppekavas.
- 5.4. Kooliastme hinded pannakse viie palli süsteemis.
- 5.5. Eksamiainetes pannakse kooliastme hinne välja enne riigieksami toimumist.
- 5.6. Kooliastme hinde tõstmiseks on õpilasel kuni kahes aines erandkorras kokkuleppel õpetajaga võimalus sooritada ebaõnnestunud arvestus uuesti õppeperioodi jooksul vastava kursuse arvestuse toimumise ajal.
- 5.7. Lisaks riigieksamitele korraldab kool alates 2013/2014 õppeaastast küpsuseksami, mis põhineb õpilase poolt läbitud õppesuunal ning sisaldab sotsiaalainete ja loodusainete osa.
- 5.8. Kooli lõpetamiseks on vajalik alates 2013/2014 õppeaastast uurimustöö või praktilise töö sooritamine. Uurimistöö või praktiline töö peab vastama uurimistöole esitatud nõuetele. Uurimistööd kaitstakse direktori käskkirjaga moodustatud komisjoni ees.
- 5.9. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ja hindamise puhul lähtutakse gümnaasiumis haridus- ja teadusministri poolt kehtestatud tingimustest ja korrast.

Lisa 5. Skeem: Gümnaasiumi õppekava riiklike õigusaktide kontekstis

Lisa 5. Skeem: gümnaasiumi õppekava riiklike õigusaktide kontekstis

